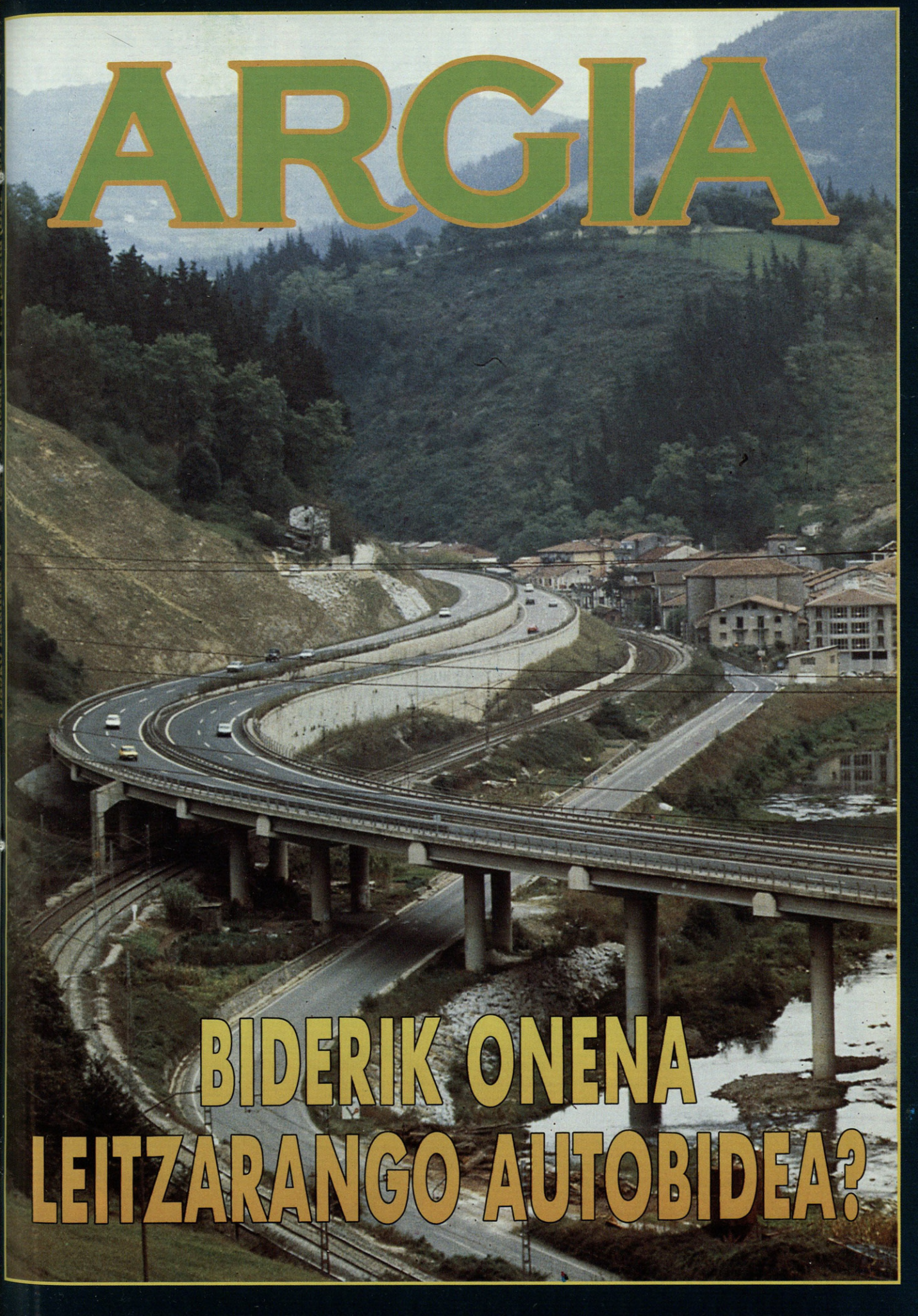

ARGIA

A photograph of a multi-lane highway bridge with a complex interchange design, featuring several curves and overpasses. The bridge spans a river and is supported by numerous concrete pillars. In the background, there is a small town with buildings and a large, forested hillside under a cloudy sky. The overall scene is a mix of infrastructure and natural landscape.

BIDERIK ONENA
LEITZARANGO AUTOBIDEA?

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S.JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Telf.: 12 05 73—71 61 60
San Juan, 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

1.248. zenbakia

Azala: Jon Miren.
4.— Astegiroa.

POLITIKA

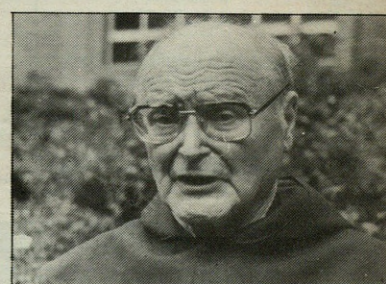
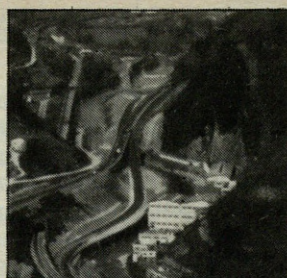
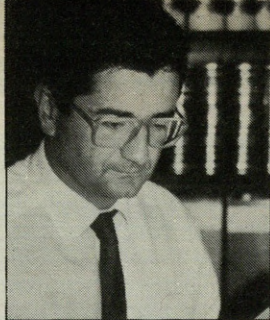
- 13.— Politika laburrak.
- 14.— Kronika politikoa.
- 16.— Karlos Garaikoetxearekin solasean. **N. Arrastoa.**
- 18.— Txema Montero: «Komeni da bereiztea europazale eta europaelkartezalearen artean». **I. Murua.**

ERREPORTAIK

- 20.— Haurtzaindegien Koordinakundea erreformari adi. **A. Izarzelai.**
- 22.— Hirikumeen kale-eskolak. **A. Gutierrez.**
- 24.— Neoruraltasuna: esperientziak finkaturik daude. **I. Camino.**
- 35.— Biderik onena Leitzarango autobidea? **L. Aristi.**
- 38.— Lino Akasolo: «Politikeria txarra egiten da euskararen kontura». **I. Murua.**
- 42.— Erasoen aurrean nola jokatu, Eibarko institutuan ikasgai. **L. Fernandez.**

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
- 46.— Euskal kantagintzaren egungo egoeraz mintzo dira kantariak. **G. Arrese.**
- 49.— Eskolarteko bertsolariek txapela jokoan Baldako finalean. **Zaldubi.**
- 50.— Delirium Tremens: «Kontzertu eta diskoetan orain askoz gehiago eskatzen du jendeak». **G. Arrese eta S. Makazaga.**
- 52.— «Elkarlan», Gazteentzako Euskara eskola udarako Bilbon. **L. Agirre.**
- 55.— Munduan zabaletik kultura. **J.M. Heritz.**
- 58.— Azkena.

L EITZARANDik barrenako AUTOBIDE polemikoaren obrak laster hastekoak dira, baina oraindik aldeko eta kontra-koen arteko gogorrenak iristeko daudela dirudi. DIPUTAZIOKO INJINARI bat eta AUTOBIAREN AURKAKO KOORDINAKUNDEko ordezkariarekin solastatu gara Nafarroa eta Gipuzkoa arteko etorkizuneko komunikabide egokiari buruzko azken proposamenak entzuteko. POLITIKA pil-pilean jarri da EUROPako HAUTESKUNDEAK ganean ditugularik; aste honetan EAKO KARLOS GARAIKOETXEA eta HBko TXEMA MONTEROekin solastatu gara EKAINAK-15eko bezpera egunotan. Astekariko elkar hizketa nagusia LINO AKESOLOekin lotu dugu SANTUTXUKO KARMELDARRENEAN, Euskal Letren Merezimendu Saria eskaini diotela aitzaki hartuta. Eta kultur orrialdeetan, EUSKAL KANTAGINTZAK komunikabideetan eskaintzen zaien lekuaz eritzi adierazgarriak jaso ditugu.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Josu Landa, Xabier Lekuona, Joan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermiñe Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Enrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elorri, Enbido, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielanjel Harana, Iñaki Irizabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irrati-koak, Irulegi Irrati-koak, Xiberoko Boza Irrati-koak, Koldo Izaguirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Bego Montorio, Morau eta Martin, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdai, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta eta Patxi Zarautz.

Diselnu eta montajes: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran eta Patxi Puertas.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbifne Ubeda.

Publizitatea: Lema 7

Promozioa: Txumai Iturria.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia. / Ibañez de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248543.

Telefexa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.500 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	430 libera.
Estatu Espainola.....	6.500 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.600 pezeta.
Airez.....	13.000 pezeta.

EKAINA 11 EKAINA 17

ekainaren 19an ilbete

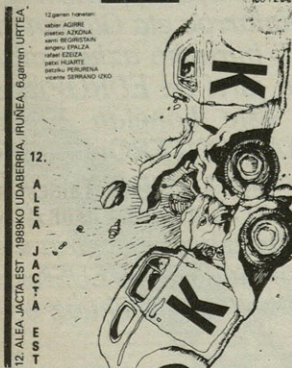
eguzkia: (ekainaren 11ean)
irten: 5,44
sartu: 20,45

mareak: (ekainaren 11ean)
gora: 09,42 eta 22,28
behera: 3,43 eta 15,57

LIBURUAK

JOSU LANDA

KORROK

Aldizkariaren izena: Korrok.

Ezaugarriak: 12. zbka. 1989ko udaberria. 100 pzt.

Bost urte t'erdiko ekimena pasata, agur dioskute «Korrok» literatur aldizkari-koek. Talde bezala noski, banakakoek segituko dute eta. Hamabigarren «alea» «alea jacta est» bihurtu dute, eta akabo. Baina ezin akabo hain erraz esan, bost urte-ta horien bildu eta gogoratu ezik gabe behintzat.

Bateratsu sortu ziren «Ko-

rrrok» eta «Pamiela» Iruñealdean. Lehenengoen ustez, Iruñean bazen aski idazlerik euskara hutsezko literatur-bide bat sortzeko. Bigarrenen ustez, indarrek ez zuten hainbesterako ematen, sakabanatu baino bildu egin behar kemenak, nahiz eta erderazkoekin batera izan. Bestalde, hasiera haietan «Korrok» ia fantzine bat zen itxuraz, oso pobre. Korrokeroen dozena ale honek apostu hartan arrazoi zutela frogatzeko balio izan du.

Aldizkariaren desagertzeak ezin gaitu inola ere balantze ezkorretara eramane. Literatur aldizkaria libururik argitaratu gabeko idazleentzat trebapla izan daitekeen neurrian, «Korrok»ek primeran bete du funtzio nagusi hori. Bere ohizko lagunetako sei, liburuak argitara ematen ari dira iadanik. Areago, talde horrek literatur iturri etengabe eta dexente berritzaile bilakatu du Iruñea. Geuk batik bat literatur interese eta inpatientzia haundiagor behatzen diogu Iruñeari beste batzuri baino (Bilbori kasu). Azkenik, talde horrek (Perurena, Epalza, Balentzia, e.a.) liburuez gain erabiltzen dituen komunikabideen bitartez —«Korrok»ez gain, «Nafarroa Gaur» gehigarria—, eredu linguistiko berezi eta propio bateruntz lorpen ukaezinak lortu dituzte, nafarreraren bidez batuaren monotonía eta asepsia apurtuz. Bide hori eredu finkotik oso gertu dago gaur egun.

Ez goaz zenbaki kokretu honi buruz deus berezirik esatera. Bazen bestela ere zer esanik. Eros ezazue. Geure bilduma osatua dugu dagoeneko. Edozein larritasun mementutan erraz aska daitekeen lazo arrosa batez inguratuta dago gordeta kajoi eskuera batean.

Izenburua: Erramun harginaren oroitzapenak.

Egilea: Erramun Etchebarne.

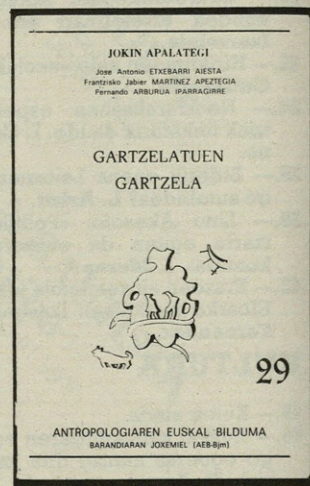
Argitaratzailea: Etor. Auspoa liburutegia.

Erramun Etchebarne 1982an, 78 urtez. Aurrez, bere oroitzapenak ia hiru-roegi artikulua laburretan idatzita zeuzkan, baita «Herria» astekarian argitaratu ere. Hil baino hiru bat urte lehenago argitaratu ziren artikuluo, eta oraingoan hil ondoren artikulua-bilduma liburu bilakatu da, oraingo «Erramun harginaren oroitzapenak» hau, hain zuzen.

Hamaika urte betez gero, eta soldadu joan behar arte, bordazai aritu zen Erramun Etchebarne, ardiak zaintzen, jeitzen eta gazta egiten. Soldaduskatik bueltan hargin ofizioa ikasten hasi zen, hogeitalau urte bete orduko Aldudera joanez hargin bezala lan egitera. Ingu-ruotan etxeak, ezker par-etak eta plazak eraiki zituen osasun arazoez lana uztarazi eta Kanbora eraman zuten arte.

Halako batean Xarriton-ek jakin zuen Erramun-ek gustoko zuela bizitakoak eskribitzea, eta paper haien bila joan zitzaion. Interesgarria iruditu, eta harginaren iloba den Mixel Itzaina-ri pasatu zizkion, txukundu eta argitaratu zitezen. Bi euskaltzale horien eskutik ikusi zuten argia,

bada, Etchebarneren idazkiak «Herria»n lehenik, eta liburuan orain. Beste memori liburu bat, beraz, Antonio Zavalak zuzentzen duen Auspoa liburutegiak orain arte eskainitako en-herrena.

Izenburua: Gartzelatuen gartzela.

Egileak: Jose Antonio Etxebarri, Frantzisko Jaber Martinez Apeztegia, Fernando Aburua eta Jokin Apalategi.

Argitaratzailea: Kriselu. AEB-Bjm bilduma.

Unibertsital ikasketa batzuren barruan egindako lana duzu hauxe. Etxebarri Aiesta, Martinez Apeztegia eta Arburua Iparragirre hiru ETakideok, Herrera de la Manchako gartzelan preso izaki, Zorroagako Fakultaterako lekuan lekuko lan bat egin beharra zeukaten. Lanak lekuan lekukoa izan behar zuenez, hiru lagunok Herrerako gartzela barruan ematen den bizimoduari buruzko azterketa antropologikoa egitea erabaki zuten.

Gartzelen jatorriaz eta sailkapen teorikoez zenbait ohar emanez hasten da liburua. Iraultza Frantsesak

ekarri eta ia gaur egunera arte indarrean iraun duen gartzela "panoptikoa"z ematen dira argibide gehienak. Erdikaldean dagoen leku batetik gartzela osoa kontrola daitekeen gartzela-mota da delako "panoptiko" hori. Kontrol zuzen mota hori beste sotifikatuago batzuren alde aldatzeko proba egin nahi izan zen Herreran, isolamendua eta

seguritate-eza sortaraziz. Beraz, aldaketa hori formala eta ez sakonekoa dela argitzea da hiru ikasle hauek frogatu nahi izan duten tesia. Liburuari interes nagusia planteamendu orijinal horrek ematen dio; baina badu bestelako alderdi interesgarriak.

Egileon tesia frogatzearen ematen diren datu eta xehetasunek, espetze ikara-

garri horietako eguneroko errejimenari buruzko kronika beldurgarria osatzen dute. Datu berriak emanez eta orain arteko gauza ezagunak ere sistematizatuz. Liburuaren laburtasunak asegabe utzi gaitu, baina gure liburutegian txoko berezi bat gorde diogu.

Ez dugu ulertzen zergatik Jokin Apalategi ageri den liburuaren sinadura nagusi

bezala, dirudienez laneko zuzendaria eta hitzaurre nahiz epilogoaren egilea besterik ez bada izan. Arrazoi komertzialak izan daitezke, baina gehiegi ez ote den... Tamalgarria, bestalde, liburuo dozenaka huts tipografikoak.

ASTE HONETAN NABARMEN

EDORTA JIMENEZ

Truman Capoteren mingotsa, kontaeraren soiltasuna

GOSARIA TIFFANY'S-EN

Truman Capote

Itzultzailea: Koro Navarro
etik Berantzi-Adarra

ELKAR

Hego Euskal Herriko zenbait pantailatan berrikustea izan duguna.

Zinerako egokitu zuten, halaber, orain euskaraz ere argitaratu den «Breakfast at Tiffany's» edo «Gosaria Tiffany's-en», Elkar eta Koro Nabarro izanik argitaletxea eta itzultzailea, azken honek ingelesetik hara ihardun duela, argitaldarien diotena sinestuz gero behintzat. Diodan baita, sarrera luzetxoak ekarri dudala oraingoan, bai, sarritan lan bakarra hartu izaten delako obra osotzat eta gainerakoak, tamalez, ezkutuan geratzen direlako, nahiz eta bigarren mailakoak ere oso duinak izan. Adituen ustez, Truman Capoteren honek bere hoberenaren beste mezezi du, bada.

Euskaraz ere irakurtzeko era dugun hasierako nobela honetako hariak, hala ere, ez du besteak bezain gertaera erdiragarriak josten. Ez du, dena dela, mingostasunik falta, inondik ere. Kontatzen zaiguna soila eta laua da, itxuraz. Mundu Bigarren Guda garaiz garatzen da Europa aldean —besteak beste—; inperioko bihotzean, N.Y.en, aurrera egiten du eguneroko bizimo-

duak, aldiz. Bizimodu hori zelakoa izan zen erretratatu gura izan zigun, lehen pertsona erabilia, Truman Capotek, gizonetan arrakasta itzela izaten dakien harako neska haren bidez, gudakoek atzekaldeko teloiarena egiten dutelarik.

«Homosexuala naiz, drogaren menpekoa naiz, egundokoa naiz», halaxe aldarrikatu izan zuen inoiz Capotek berak. Hala bada, hasierako honetan bertan ikusten da, daburduko, ez diola begirune lar begiraturik idazleak «bere» gizarteari, egiten duen erretratoan, bera ikusle modura gertaez at geratuta, esku trebeez sartzen bait du bisturia zaurietan.

Itzulpenari dagokionez, ene eritzian isilik gorde ezinekoak direnetariko batzu esango ditut, Mitxelenaren hitzak erabiliz horretan. «Estate baterako —dio Mitxelenak—, bat usuegi agertzen da, hagitz oker ez banabil, eta -a atzizkia bakanegi, erdararen moduan (hemen, *nota bene*, erdara gaztelania da, besterik azaltzen ez denean), kontutan eduki gabe gure «artikulu» hura ez dela eradarazkoa bezain mugatzailea, lasaia-

go lotzen duela izen-multzoa. Horrexegatik, hain juxtu, erabiltzen dugu erdarazkoa baino aise usuago.» (Euskal idazlan guztiak VI, Hizkuntzalaritzaz I, 170. orr.).

Bestalde, ez dakit nik zertan baina, euskal plurala akatzeko ahaleginetan ari zaigu aspaldion telebista, irrati, egunkari eta bestetako bat edo beste. Taldekoa bide da oraingo itzultzaile hau ere. Gurata ala gura bari egiten dutenentz, auskalo; hilketa hortxe dihardute burutzen, lekukoon isiltasunak txalotuta. Amaitzeko —eta ez da azkena hurrengo akatsa—, «nolatasuna» eta «nolakotasuna» bereizteko ere gai ez bagara —ene bada!— gureak egin du, lagunok. Hala osaturiko estandarra, herkieok, onartezina zaigu askori, beste tradizio aberatsagorik ere bada eta, aintzat hartzekoa. Gogorra da, bai, nik hau esatea baina, euskara batua ez da «bat» hamaikato bider idatziz batzen, ez eta norberaren kaleko ohitura denon ekandutatz hartuz eraikitzen. Are gutxiago itzulpenak unibertsaltasuna eskatzen duen halakoetan.

Izenburua: Gosaria Tiffany's-en.

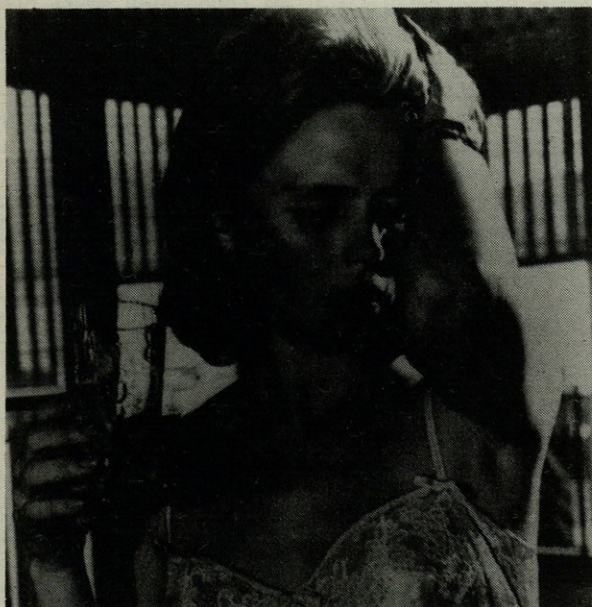
Egilea: Truman Capote.

Euskaratzailea: Koro Navarro.

Argitaratzailea: Elkar. Erdal literatura saila.

Urlia eta bere laguna harako etxalde haretan sartzen dira, bertakoak hiltzen dituzte —odol hotzean— eta alde egiten dute. Laster atxilotuko ditu poliziak, aldiz. Heriotz zigorra ezarriko diete behingoan, gero, epailearen ebazpena bete artekoan, sei urte luze igaroko badira ere. Sei urte luzeotan sarritan hitz egingo du Truman Capotek kondanatuekin, berbaldioen ondorioz osatuko duelarik «Odol hotzean» Best Sellerra. Zinera ere egokitu zuten erreportai-nobela hau, oraintsu

Telebista

Apirileko erokeriak eta beste komeriak

Datorren asterako ETBk eskeiniko dizkigun filmeak, hiru mota ezberdinetako pelikula ditugu. Jerry Lewisen komeria dibertigarriak alde batetik eta New Yorkeko esklabu trafikatzailen aurkako neska gazte baten borroka. Bi jenero ezberdin hauen artean, erdi beldurrezko eta erdi amets gaiztoko pelikula tartekatuta digute. Beraz, beldur pixka bat, nahiko umore eta beti bezala mafia pixkabat.

Igande honetako bazkal osteko zinean, «Gure Millie Pinpirina». Neska gazte batek, New Yorkera iritsi bezain laster bere ohiturak erabat aldatzen ditu. Hamaika abenturaren ondoren, txinatar ikuskizun batean dagoen esklabuen trafikatzaille sare baten aurka ekiten du.

Zuzendaria: Roy Hill. Antzezleak: Julie Andrews, Tyler Moore eta James Fox.

Asteazken gaueko zine pantailan, «Hollywood edo ezer ez». Sariketa baten bi irabazleak, bata buruarin eta bestea trankarti hutsa, Hollywooderantz abiatzen dira Anita Ekberg ezagutzeko asmoz. Gora behera askoren ostean, biek heuren ametsak betetzen dituzte.

Zuzendaria: Frank Tashlin. Antzezleak: Dean Martin, Jerry Lewis eta Anita Ekberg.

Larunbateko gaueko pelikulan, «Apirileko egun eroa». Neska batek eskolako lagun minak konbidatzen ditu aste-burua pasatzera, sendiak duen udako etxera. Asteburu lasaia eta dibertigarria pasa beharrean, ametsgaizto bat bilakatzen da.

Zuzendaria: Fred Walton. Antzezleak: Jay Baker, Pat Barlow eta Lloyd Berry.

Txorizo Muturra

Europarako hauteskunde hauetan, Espainiarrek mundu guztiari Europarrak direla sinestarazi nahi zioten honetan; gure hautagaiak nora, ETB hara. Hautagaiak, beti Euskal Telebistako lankide pare bana eramaten dituzte gibelean. Zenbaitzutan komentatzen da, ETB bezalako telebista mugatu batean ekipo eta azpiegitura hutsak egoten direla eta honelakoetan aipatzen den kontsigna, ez dagoen lekutik ezin dela atera izan ohi da. Dударik ez ordea, Euskal telebistak, informazio askatasunarekin kunplitzea eta «hune hauetan bizitza politiko guztiaren ardatz den hauteskundeekin» ongi geratzeari de-
nean, majia antzeko bat egin eta inoiz edukitzen ez diren tekniko eta kazetari pila izaten direla gure kale nekatu eta zipriztinduetan zehar.

Gehienetan hain mezu politiko gutxi duen hitzaldi bikain eta irrifar sakonak eskaintzen dira, parrokiko meza-
ren ohizkotasun bortitz bat bezala. Informatibo guztietan, hauteskundearen gaia baino gehiago, hautagaien peripeziak eta eguneko esaldiak agertzen dira, betebeharrarekin atxekimendu osoz kunplitzen bezala. Baina hemen berriz ere, ETB kontradizio handi batean erortzen dela dirudi. Eguneroko kanpai jario busti horren ondoren, telebistako beste saio informatiboetan kanpainari buruzko ezer sartuko ez dela ziurtatzen da. «Ez da inoren aldeko propagandarik egin nahi eta jende guztia kanpainarekin kokoteraino dago», diotenez, eta hauteskundeak ez dira beste inon ikutzen. Gainera, orain, kanpaina dagoenean ez da inoren aldeko faborerik egin nahi, baina, orain, hauteskundeak direlako eta jendea ez haserretzeko. Erizpideak argitu beharra dago; edo hauteskundeak bizitza ia dena bereganatzen ari den tratatu beharreko kontua da, edo alde batera uzten den asperkeria. Erantzuna garbia da, bi zentzutan. Lehenik eta ETBko ekoizpen barruko erizpideei soeginaz, hautagai ezberdinen arteko eztabaida bat antolatzeak, ikuslego mordoa inguratuko luke. Bestalde, benetako informazio eskeintza bat burutu beharra dago. Hau da, kanpainaren berri emateaz gain, hautagaien mahai inguruak antolatu eta eztabaidak prestatzea ez litzateke batere kaltekoa, estreinekoa ere ez.

Falta da, kanpaina honetan ETBren aldetik inizatiba pixka bat, beldurrik gabe, garbi edukiz, ezer atera nahi ez dutenek, zer esanik ez dutelako dela agian. Eskubide asko ditugu, hauetariko bat benetan eta ondo informatuak izatekoarena, azken muturreraino.

XABIER BENITO

zinema

■ V. Pudovkin zinegile sobietarrari eskainitako zikloari amaiera emanez, datorren asteazkenean, hilak 14, "Ekaitza Asian" izeneko filmea ikusgai izango dugu Donostiako Antzoki Zaharrean iluntzeko 8,15etan.

Jean Luc Godard Bilbon

FAS zine klub bilbotarrak plazaratutako "Zinemagintza frantziarra" izeneko zikloaren bigarren pantailaratze gisa, hil honen 12an, astelehenez, Jean Luc Godarden *emakumea* trilogiaren azken zinta eskainiko zaigu arratsaldeko 7,30etatik aurrera San Bizente kaleko aretoan. "Une femme mariée" (emakume ezkondua) izenburua duen filme hau 1964. urtean osatua dugu, Bernarnard Noel eta Philippe Le-roy antzezleek paper nagusiak dituztela.

Kultur etxe donostiarretan

Emanaldi erritmoa motelduta, hona hemen Hirutxuloetako kultur etxeek zabaltzen diguten zinema eskaintza: "Haur Zinea" sailaren barruan batetik, datorren asteazkenean, hilak 14, Loiolakoan "Sanson eta Dalila" filmea ikusgai izango dugu arratsaldeko 6etatik aurrera; eta Groseko *Okendo-enean* berriz, "La bahía de las esmeraldas", hilaren 16an, ostiralek, arratsaldeko 6etan hasita. Eta bestetik "Urteko zinema zikloa"ren eskutik eta *In memoriam* sailean, Altzako Kasares kultur etxeak "Corazonada" izenburuko filmea plazaratuko du.

Herzog-Kinski Arrasaten

ekaina

15 Udak kultur batzordearen eskutik, eta ekainako kultur programaketaren barruan, datorren ostegunean Werner Herzog zuzendari alemaniarraren azken filmea ikusgai izango dugu: "Kobra berdea" izenokoa hain zuzen. Iluntzeko 8,30etan Amaia zinematokian ikusgai izango dugun zinta honen protagonista errolean berriz: Klaus Kinski inefablea.

Ameriketako Ama Ona

Txikitan, familia eta paradisua. Protagonistak badu eredutzat senide heldu marginal bat (familiarekiko eta clanarekiko). Ito zen. Exit familia, offean. Umea, emakumetu, ama bihurtu baina ahaide ohiaren askatasuna omen du idealtzat. Emakume heldu baten bizitzan ikusten dugu, berak ere alaba bat daukala. Azkenean Diane Keaton ama liberatu eta dibortziatu baten paperean, sexualki ez oso baina. Orduan ezagutzen du maitale bat, emeki-emeki Amaren eta alabaren bizitzan sartzen dena. Baina, 'baina' bat beharrezkoa delako saltsa sartzeko, aurreneko aitak bere sudur-punta sartzen du eta hor gertatzen dira gertatu (ez) beharrezkoak eta besteak...

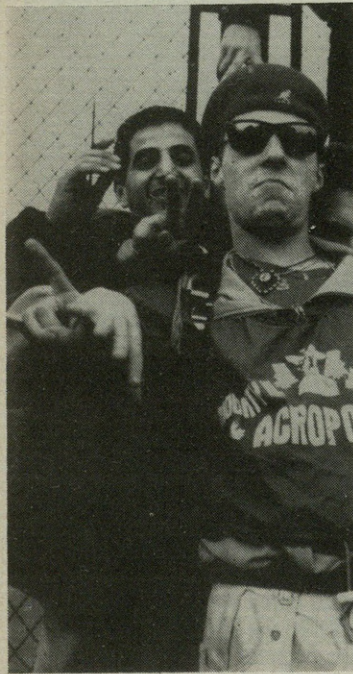
Badirudi serie bat badatorkigula. Batetik Ameriketa 'mea kulpaka' ari zaigula. Gizartean gertatutako injustizak orain salatzen dituela, 'Mississippi burning' kasu. Honetan ere nolabaiteko moralkeria salatzen saiatzen dira. Ona eta Txarra. Oso protestantea, oso W.A.S.P.! Nola azaldu bada, emakume honek egiten duen aukera? Ulergaitza da nonbait. Batetik liberatua deritzo bere buruari ondorioz alabari ahalik eta hezkuntzarik liberatuena ematen saiatzen da. Horren ondorioz bere emakume-baldintza erabat ukatu, ez, dueseztu behar du. Ama izateak galerazten diolako emakume izaten. Moralkeria. Emakume izaten gizarte moralizatuan. Baina bere-bere egiten du printzipio hau. Gainera esku-buru-bihotz-huts geldituko da, itzuliko delarik ostera bere haurzaroko familia paradisura (irlako claren etxaltera). Ilusiorik handiena familia izaki. Gora Ameriketako Txurién, Goiko Klasekoen familia. Azkenean gehien axola zitzaiona 'ama ona' izatea zen eta. The good mother.

EDURNE

□ «The Good Mother». Zuzendaria: Leonard Nimoy. Aktoreak: Diane Keaton, Liam Neeson, Jason Robards, Ralph Bellamy. Gioia: Michael Bortman. Argazki Zuzendaria: David Watkin. Musika: Elmer Bernstein. Sue Millerren elaberrian oinarritua.

musika

■ Datorren larunbatean, hilak 17, "Potato", "Tijuana in blue" eta "Tahúres zurdos" taldeak kontzertuan izango ditugu Arrasaten. Polikiroldegian arratseko 11etan hain zuzen.

■ Bilboko *La Casillan*, ekainaren 17an, larunbatez, "China Crisis" eta "Yo soy Julio César" taldeak gaueko 9,30etan hasita.

■ Datorren ostiralean, ekainak 16, "Sanchís & Jcano" eta "Tahúres Zurdos" entzungai izango ditugu Herrerako plazan gauerdiko 12etan.

■ Bilboko *Pergolan* saltsa: hilaren 16an "El Congo belga" arratseko 10etan ikus eta entzungai.

■ Ataunen, jai giroan, datorren larunbatean, hilak 17, "Ancha es Castilla"ko beasaindarrak kontzertuan.

■ Bob Dylan izango dugu Donostian entzungai. Datorren larunbatean, 17, 10,30etan bedromoa.

■ Sestaoko Andra Mari elizan, hilaren 17an, larunbatez, Bilbo Elizbarrutiko organu-batzordeak antolatutako organu emanaldien 6. saioa entzungai gaueko 10,15etan.

Txinatar zenbait Iruñean. Nafar Ateneoak antolatuta eta Gaiarre antzokiaren markoan, datorren ostegunean, ekainak 15, Nanjing-go Musika Tradizionala Orkestra ihardunean izango dugu arratsaldeko 8etatik aurrera. Aipatu bestetik, biharamunean, ostiralez, "Sta Cecilia" orkestra eta "Iruindar orfeoia" k saio bat eskainiko digutela marko eta ordu berean.

bertsoak

Igande honetan Muskizen Tapiak jarrita

Saio bat plazaratuko da igande honetan, hilak 11 Muskizen, bertako euskara udal batzordea eta Euskal Herriko Bertsolari Elkartearen eskutik eguerdiko ordubatean herriko parkean, non Koldo Tapiak botatuko gaiak kantatuz, Jesus Iribar "Olalde", Juan Mari Areitio, Xabier "Euskitze" eta Josu Arriola bertsolarien iharduna entzungai izango dugun.

Oiartzungo bertso asteko azken saioa

ekaina

11 Girizia Elkarteak antolatuta, astebete baino gehiago iraun duen Oiartzungo aurtengo *Bertso Asteari* amaiera emanez, igande honetan, ekainak 11, bertso saio bikain bat plazaratuko da. Izan ere, nahiz eta saio orduaren berri ez dugun, honako bertsolari hauek bilduko dira Madalensoro pilotalekuaren babesean Ernest Alkat, Xanpun, Jon Lopategi, Sebastian Lizaso, Iñaki Murua, Anjel Peñagarikano eta Imanol Lazkano.

dantza

"Yauzkari" Altsasun

Iñigo Aritza ikastola altsasuarra antolatutako "Irrintzi 10" kultur egitarauaren eskutik, datorren ostiralean, ekainak 16, dantza ikuskitu bat bistaratuko da Burunda frontoian arratseko 10etatik aurrera: "Yauzkari" balletaren "Pim edota zoro unibertsala" izeneko muntaia hain zuzen.

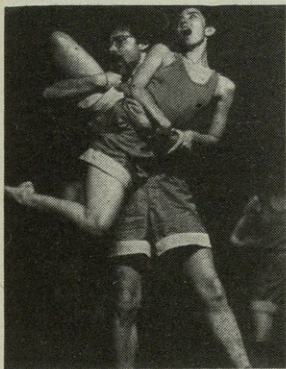

Eibarren Dantzari Eguna.- Aste osoan zehar herri gipuzkoar honetan ikusgai izan ditugun hainbat dantza saio eta ihardunari bukaera ederra emanez, igande honetan, hilak 11, "Dantzari Eguna" plazaratuko da, honako egitarau honekin: Goizeko 12etan, kalejira "Kezka"ko lokaletik Untzaga plazaraino, han eguerdiko 12,30etan dantza saioa; eta bazkalostean, arratsaldeko 5etan azkenik, 14 urtez azpiko bikoteen Dantza Solte txapelketa.

antzerkia

Joan den astea botatako berria gogoratuz, aipatu, ekainaren 10 eta 11ean Getxoko Gurea zineman eskola antzerkia izango dugula goiz eta arratsalde.

Zumarragako Gernikako Arbola plazan igande honetan, hilak 11, "Jake Mate" taldeak "Desierto" izeneko muntaia bistaratuko digu arratsaldeko 6,30etan.

Kanpotarrak Elduainera

Hil honen 17an, larunbatez, "Goaz" antzerki talde debarak "Kanpotarrak maisu" muntaia Elduainen taularatuko digu, bertako pilotalekuan gaueko 9,30etatik aurrera.

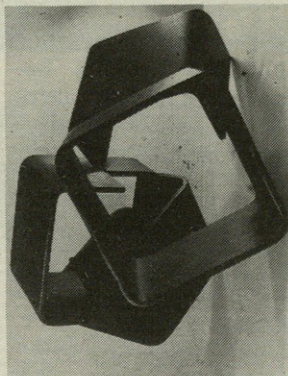
Loiolako kultur etxean, "Legaleon T" taldearen tailer lana erakusketa hilaren 12an, astelehenez, arratsaldeko 7,30etatik aurrera izango dugu ikusgai.

Bilbo eta Ordizian

Bi taularatzeren berri dakarzkizuegu lerro hauen bitartez, bata datorren ostiralean, hilak 16, Ordiziako Herri Antzokian gaueko 10,30etan bistaratuko dena; eta bestea, Bilboko Arriagan datorren larunbatean, hilak 17, arratseko 10etan, ikusgai izango duguna. Laburbilduz, Ordizian "Gerroa" taldeko "Ertzaina al pil-pil" eta Bilbon "Tanttaka" eta "Topo" taldeen kumea, alegia, "Agur Eire,... agur" (gaztele-raz).

ikastaroak

● **Eskultura tailerra.** Angel Badosen gidaritzapean eskultura tailer bat izango da ekaina eta uztailan zehar Artelekun. Tailerraren barnean, hitzaldi irekiak izango dira, aste honetan honako hau nabarmendu daitekeelarik: ekainaren 13an, Zorroagako Filosofi fakultateko irakaslea den Nikanor Ursuak "Intuzioaren arazoa" aztertuko du. Hitzaldia arratsaldeko 5etan izango da, Artelekuk Donostiako Martuteneko auzoan dituen egoitzetan, arastian esan bezala hitzaldiak irekiak direlarik.

● **Litografia ikastaroa.** Era berean, Litografia ikastaroa izango da Artelekun uztailaren 3tik abuztuaren 31a bitartean, irakasle gisa arituko dena Don Herbet izango delarik. Ikastaroa astelehenetik ostegunera izango da arratsalde, gehienez zortzi ikasle onartuak izango direlarik. Izena emateko, ezarrita dagoen inskripzio orria, curriculum vitae laburra eta eginiko obraren kolorezko hiru argazki edo diapositiba, neurria adieraziz, aurkeztu behar dira Artelekun ekainaren 23a baino lehen. Izena ematerakoan ordaindu beharreko diru kopurua, 22.000 pezeta izango da, ikastaroaren barruan erabiltzeko den materialaren kostea hemen barruan sartzen delarik.

● **Dantza ikastaroa.** Iker-folkek antolatutako, Gipuzkoako dantzei buruzko ikastaro bat izango da ekainaren 30etik uztailaren 9a bitartean. Iñaki Gordejuela, Mikel Pontesta, Iñaki Arregi eta Jose Mari Irastorza izango dira irakasle bezala arituko direnak, bertan gizon dantzak, soinu zaharrak eta zortzikoak ikasteko aukera izango delarik besteak beste. Izen ematea, Gipuzkoako Foru Aldundian egin daiteke, kuota 2.000 pezetakoa izaki, plaza mugatuak izango direlarik.

lehiaketak

□Haur-literatur saria. Aurten ere Donostiako Bilintx liburudendak haur literatur saria antolatu du, honako honekin bederatzigarrenera ailatu direlarik. Bi sail bereizi dituzte antolatzaileek: A saileko idazlanek OHoko haurrei zuzendua beharko dute izan. Lan hauen luzera gutxienez 25 foliotakoa eta gehienez 35 foliotakoa izango da, makinaz idatzita. B saileko idazlanek OHoko goi zikloko edo BBBko gazteei zuzenduta beharko dute izan; lan hauen luzera gutxienez 80 foliotakoa eta gehienez 125ekoa izango delarik. Idazlanak narrazio, ipuin luze edo nobela sailekoak izango dira, gaia idazle bakoitzaren esku uzten delarik. Lanak honako helbide honetara igorri behar dira irailaren 15a baino lehen: Bilintx liburudenda, Fermin Calbeton kalea, 30 20003 Donostia.

□Joxemiel Barandiaran lehiaketa. Joxemiel Barandiaranek ehun urte betetzen dituela eta, Ataungo herriak eskaini nahi dion omenaldiaren barruan, bere izena daraman eskolak antolatu du OHoko haurrentzat zuzenduriko lehiaketa hau. Antolatzaileek bi maila bereizi dituzte: 1978,79,80.ean jaiotako haurrentzat bata; eta 1975,76,77.ean jaiotakoentzat bestea. Bi mailatan lanak bai prosan bai olerkian eta bai bertsoan aurkez daitezke. Lanak makinaz, tarte bikoitzez eta alde bakarretik idatzita aurkeztu behar dira, lan bakoitzetik hiru kopia igorri behar direlarik. Idazlanak honako helbide honetara igorri behar dira ekainaren 24a baino lehen: Joxemiel Barandiaran eskola, Ataun.

□Irun hiria saria. Literatur sorkuntza eta hedapena sustatu nahirik, Gipuzkoako kutzak, Irungo udalaren lankidetzarekin, Irun hiriko XX. literatur sarietako deia zabaldu berri du. Euskarekin alorrari dagokionez, hiru dira bereizi diren sailak: Juan Thalamas Labandibar ipuin saria, Jose de Arteche olerki saria eta eleberrisaria. Obrek izenburua eta goiburua bat eramango dituzte bakarrik, egilea nor den ezagutzeko bide eman dezaketen xehetasunik gabe. Gutunazal itxi baten barruan idatziko dira egilearen izena, abizenak, helbidea eta telefonoa; eta gutunazalaren kanpoko aldean, berriz, lanari jarritako goiburua eta sailaren izena. Lanak Gipuzkoako kutzaren egoitza nagusira igorri behar dira uztailearen 31a baino lehen.

ihardunaldiak

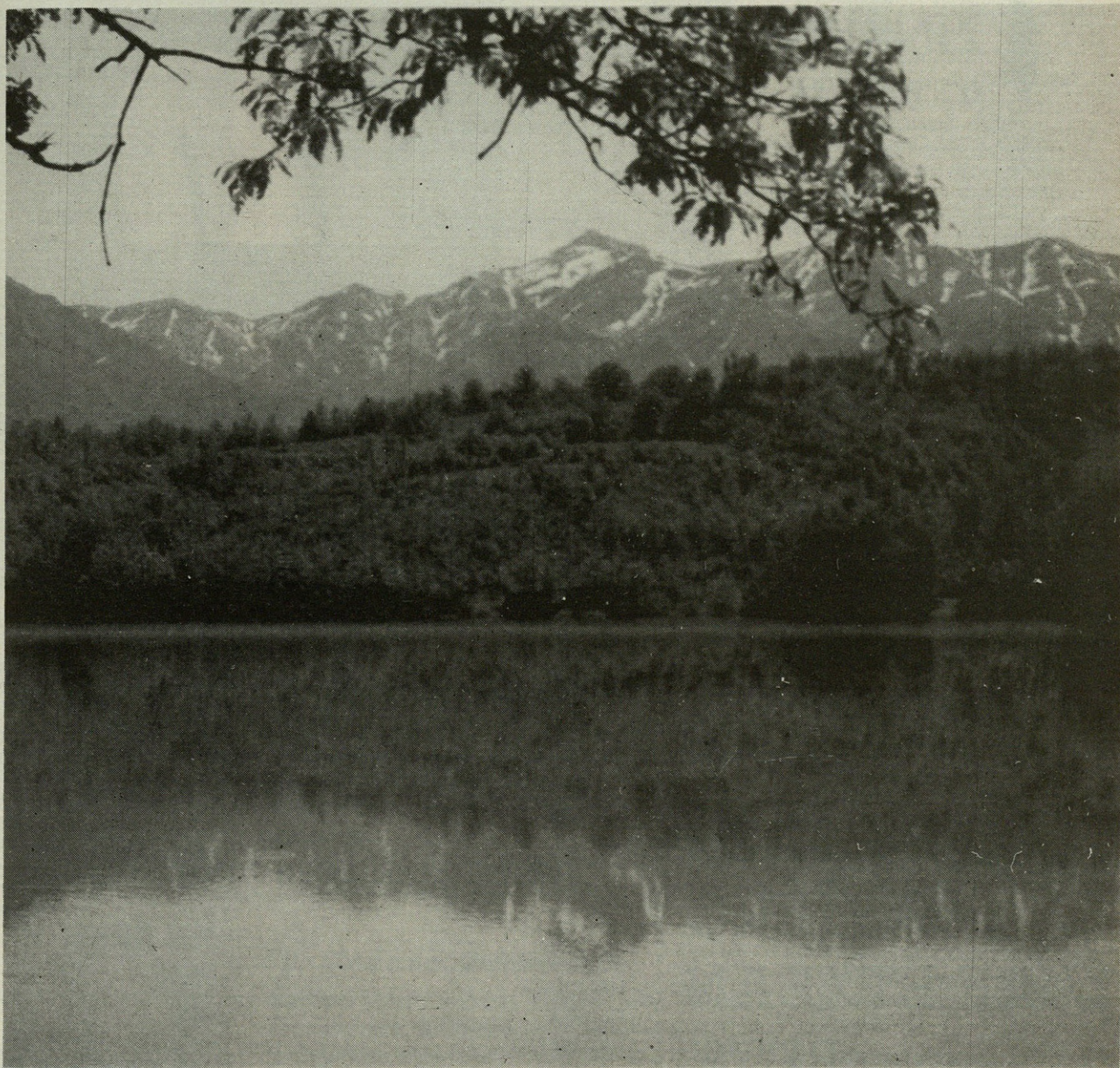
Pedagogi ikastaroak

Uztailaren 3tik 7ra bitartean izango dira Donostiako Magisteritza eskolan Adarra pedagogi erakundeak antolatutako ikastaroak. Urtero burutzen diren ihardunaldi hauek, helburu argi bat dute: Euskal Eskola Publikoak izan behar duen nortasuna zehaztea pedagogiaren ikuspegitik. Alor teorikoez gain, alderdi praktikoa ere landuko da ikastaro hauekin, aztertuko diren gaiak, besteak beste, honako hauek izango direlarik: didaktika, irakaslegoaren ondoeza, ebaluazioak, didaktika bereziak... Ikastaro hauekin izan nahi duen guztientzat matrikula irekia dago ekainaren 23a arte, Adarra, Iraunkor edo Bergarako psikopedagogian apunta ahal delarik.

Onomastika ihardunaldiak. Euskaltzaindiaren gidaritzapean 1990eko irailaren zehar izango dira honako ihardunaldi hauek, lanak aurkeztu nahi dituen edozein ikerlarientzat irekiak direlarik. Ikertzeko proposatzen den gairik behinena onomastika da, antroponimia eta toponimia adar bietan, batez ere Lizarra merinaldekoa eta antzina bere barruti izandako edo inguru eremuetakoa. Baina ikerketak ez dira zertan kokatu behar merinalde honetan, Euskal Herriko bete herrialdeetako izatea ere zilegi da. Txostengile modura ihardunaldiotan partaide izan nahi dutenek lanaren izenburua eta beronen laburpena 1989ko ekainaren 30a baino lehen bidali behar dute honako helbide honetara: Euskaltzaindia, Arbieta 3. 48008 Bilbo.

Bideoa aztergai. Aste honetan zehar Bideoari buruzko I. kultur astea izango da Donostiako In-txaurren asteen kokatua dagoen Larrotxene kultur etxean. Ekainaren 12an, "Bideoa gure garaiko kultur tresna" gaia aztertuko du Antonio Mercaderrek. Hurrengo egunean, Bosgarren Kolektiboko partaideek, bideo-egileei buruz mintzatuko dira. Ekainaren 14ean, "Bideoa eta ordenagailua lanbide munduan: arkitektura, diseinua, hirigintza, marrazki, animazioa..." buruzko hitzaldia eskeiniko du Sabin Arzelusek. Ekainaren 15ean, Mikel Usabiagak "Bideoa Herkuntzan" gaia arakatuko du. Bideoaren inguruko ihardunaldi hauei bukaera emateko, Os Resentidos taldeko partaideak den Anton Reixak, "Musika-bideoa" gaia aztertuko du. Aste guztian zehar, etengabeko bideo emanaldiak izango dira.

mendi ibilaldiak

□ **Edurtza:** Gasteizko mendigoizaleek Custodiara egingo dute ibilaldia ekainaren 18an.

□ **Xabier:** Donostiako mendigoizale hauek Urbasara egingo dute ibilaldia ekainaren 18an.

□ **Euskalduna:** Larraitz-Auza Gaztelu-Zaldibia haurrentzako irteera egingo dute Andoaingo mendigoizaleek ekainaren 18an.

□ **Aitzgorri:** Beasaingo mendigoizaleek Anboto-Urkiola-mendi bira egingo dute ekainaren 18an.

□ **Tabira:** Eskalada ikastaroa izango dute Durangoko mendigoizaleek ekainaren 17 eta 18an.

□ **Uzturre:** Urigoiti-Atxular-Arraba-Atxuri-Barazar bira egingo dute Tolosako mendigoizaleek ekainaren 18an.

□ **Antiguoko mendizaleak:** Donostiako mendigoizale hauek Logibar-Holzarte-Burucheta-Uthu-Belay-Sarimendi-Logibar bira egingo dute ekainaren 18an.

□ **Arrola:** Egun osoko ibilbide turistikoa burutuko dute Antzuolako lagunek ekainaren 18an.

□ **Kresala:** Otxagabia-Belagoa ibilbidea burutuko dute Donostiako mendigoizale hauek ekainaren 17 eta 18an.

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner
donostia

☎ 271050 eta 270447

HAR EZAZU ASTERO ZURE ETXEAN BETE TXARTELA LEHENBAIT LEHEN	<u>NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT</u> IZEN-DEITURAK..... HELBIDEA..... HERRIA..... D.P..... HERRIALDEA..... TLF..... KOBRAKETARAKO DATUAK BANKU/AURREZKI KUTXA..... SUKURTSALA..... KONTUAREN ZENBAKIA.....
--	---

ARGIA, Mundaiz Bidea 8. 20.012 Donostia

HITZEZ HITZ

«Euskal botuemaleei garbi esan behar zaie PNV europar parlamentuan Fragarekin batera izango dela eta EA Europako nazionalistekin».

Inaxio Oliveri
(Egin, 89-V-30)

«Niri zerbait gertatuz gero, ordu gutxi barru (Txema Montero) ni bezalatsu kanposantuan izango da».

Amedo Fouce
(Gaur Express, 89-VI-4)

«Hau ez da negoziatzeko azken aukera, azken bigarrena baizik, madrildarrek euskal arazoa deritzoten eta guretzat Madrileko eta zentralismoaren arazoa konpontzeko aukera alegia».

Iñaki Esnaola
(Deia, 89-VI-4)

«Catalunya bizi dadin Euskadik irabazi behar du».

Carles Castellanos
(Egin, 89-V-31)

GORDETZEKOAK

A HBko Mahai Nazionala Atauna

ABUTUA aukeratu dute Herri Batasunako Mahai Nazionalekoek alfabetatua ez dagoena alfabetatzeko eta ez dakienak ikasteko. Aurtengo oporrak AEK-k Ataunen duen barnetegian igaroko dituzte, beraz, politikariok.

Z ELA-Ertzantzaren eskakizuna

ZORROTZAKO ekintza suertatu eta berehala ELA-Ertzantza sindikatuak bere afiliatua zen Luis Hortelano ertzaina zerbitzuan hil zela onar zezan eskatu zion Barne Kontseilaritzari. Aidanez, polizi nazional-ohi hau zerbitzuz kanpo zegoela ari zen Zorroztan.

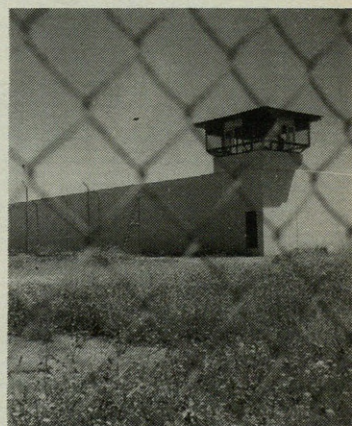
A 'Funtzioa' saioa errepikatu ez

ARRAROA bada ere, eskuarra ohi den bezalaxe, aurreko asteko 'Funtzioa' saioaren errepikapenaren zain ginen baina, hauteskunde sasoi dela bide edo, Jon Idigoras gonbidatutzat zuen saioa ez zen errepikatu. Bere ordez dokumental bat.

EZPALAK

MUGAK EZABATZEKO ESPERIENTZIA

● Igandean amaitu zen Estatu español eta frantziarrak ospatu duten mintegia. Erabaki garrantzitsuenetariko bat —entsegu moduan— mugak ezabatzeko esperientzia bultzatzea izan da, «Schengen-go komenioak» aldarrikatzen duen bidetik jarraituz. Hala ere, Estatu frantsesak esperientzia Catalunyan probatzea nahi duen arren, españolak Hego Euskal Herrian egitea proposatu du.

AVILAKO ESPETXEAN ESPERIENTZIA PILOTOA

● Carabanchel-etik Avilako espetxera igorri zituztenetik Iñake Goi, Idoia Alkorta, Gloria Rekarte eta Ines del Río Justizia Ministeritza españolaren esperientzia piloto berria jasaten ari dira. Bazka guztia metalezko plantxetan ematen diete, higiene aldetik izugarria delarik. Protesta gisa, ogia eta urez bizi diren lau emakume hauek salaketa ezarri dute Madrileko epaitegian.

«ENTAU PAIS» EB ETA EA-REKIN

● Biarnoko «Entau Pais» mugimenduak alderdi politiko bilakatzeko asmoa iragarri du eta Iparraldeko Euskal Batasuna eta Eusko Alkartasunari elkarren arteko laguntza sendotuko duen proposamenak luzatu dizkie. EMArekin, aitzitik, ez da harremanetan jarri, mugimendu honen idazkari nagusi den David Grosclaudek adierazi duenez, EMA alderdiak ez bait du ekologista frantsesen zerrenda bultzatu.

Venezuelako lehendakariak kanpainaren erdian erasotu

Z AZPI egun falta dira honez gero europar legebiltzarrerako hauteskunde kanpaina amaitzeko. Kanpainaren azken txanpan sartzen garen honetan, hasieran iragartzen zen gogortasun eta botu harripaketak ez dute bere horretan jarraitu; hiritargoaren baretasunak alderdietako hizlariak baretu ditu, nahiz hauen hitz jarioek ez ahitu.

Logikoa den legez, kanpainaren diseinua egiterakoan alderdi guztiek estrategia bat antolatu beharko lukete, eta antza denez, ia denek ildo beterik jo dute: zerrendaburuek Europako projektua zertan den —aldeko nahiz kontrako puntuak azpimarratuz— eta zer izango den azaldu dute, kanpaina didaktikoa euren zeregin nagusia izan delarik. Irainak, liskarrak eta azpikeriak atzetik ditzuten politikarien zeregina izan dadin frogatu da. Strasbourg-eko parlamentua foro testimonialtzat hartua izan bada ere, guztiek aldaketarik sortuko dela aipatu ohi dute, Elkarre Ekonomiko Europarra delarik ardatz nagusia. Besteren bat —Txema Montero kasu—, horrezaz gain, ekialdeko Europa esistitzen dela eta Europa ere badela gogoarazten ari da. Hala ere, barne politikaz hainbat urte eta dagoeneko publikoki nekatuak daudela adierazi duten zenbait politikarik, —Bandres eta Garaikoetxea— foro hori politikarien karreran azken etapa dela frogatzen dute berriro ere.

Zerrendaburuen kanpaina

E USKAL zerrendaburuen artean Bandrés Molet donostiarra dugu Herrien Ezkerraren irtenbidea azalduz, bere kanpainaren bizkar-hezurra Hego Euskal Herrian baino estatu españolean kokatu duen bakarra; helburu zehatza: Felipe González eta Alfonso Guerraren PSOEn desgasteaz baliatu, sozialista espainolen alternatibatzat agertu asmoz. Azken sasoiaren bezalaxe, Estatuko prentsakoaren artean dituen adiskidetasunak mesede anitz eskaini dizkio.

Carlos Garaikoetxea 'Herrien Europaren Alde' koalizioaren zerrendaburuak 'Koalizio Nazionalista'ko Jon Gangoitirekin bilatzen du enfrontamendua, bere esperientziak Arzalluzen delfina jipoi dezakeelakoan. Hain zuzen ere, Gangoiti da 'babes' gehien behar izan duen zerrendaburua, txartel eta abarretan Arzalluz eta Ardanzen bermaz azaldu behar izan bait du, nor den eta nondik datorren baino norekin dagoen azaldu nahi delarik.

Herri Batasuna izan da ezkontzarik egin gabe hauteskundeotara aurkeztu den bakarra. Txema Montero zerrendaburu bilbotarrak kanpainaren atarian eraso hainbat jaso arren, diplomazia handiz erantzun eta era berean erasotzen jakin izan du, Herri Batasuna gailendu

Euskal abertzaleak estatalismora behartuta

EUROPA hitz mitikoa etengabe darabilen hauteskunde kanpaina honetan herritarren abstentzioaren beldurra da gai nagusia —eta eztabaida koloretsuz— aspalditik ezagutzen genituen entxufismo, soborno eta abarrak haizatzek sortu dituen batez ere beztitu behar izan dute. Hitzak eta hitzak baina benetako tirabira gutxi. Garai batean Fraga Iribarne autoa hondatuko ote zioten beldur izango zen euskaldunon artera heldutakoan, eta orain berriz Iruñeko udaltzainek eramaten diote, haiek ere azkenean isuna barkatzeko. Espainolen erregina Sofia ekarri behar izan dute Ardanza eta Praderak Bilboko Arriaga antzokira, animazio pittin bat jartzekotan. Imanol Muruak Donostian Antton Aranbururen bertsoak eskaini zizkion, eta Praderak Bilbon Mikis Teodorakis-en «Canto General»arekin egin nahi izan dio oparia. Hilda gero salda bero, eta Pablo Nerudaren hitzek ez dute monarka otandar bat dagoeneko haserretzen. Josu Barandika kontzejalak kantatu zizkion egia publikoaren artetik, aldamenetik txistu sail batek lagunduta. Barandikak abertzaletasunaren historia margotzen duten pertsonaien erreazio hori izan ez balu, demokrata greziarrek esultatu zuten Constantin erregearen arrebak hau Holliwood dela pentsatuko zuen.

ENBATAKO orrietatik abertzale talde batek adierazitako proposamena oihartzunik ttikiena gabe pasatu da. Eta proposamen historikoa da: Herri Batasunari Iparraldean ere kanpaina egiteko eskatzen zaio, bozketa egunean botoa HBri ematea eskatuz. Baionan Txema Monterok ordezkartitza bat jarri dezala eskatzea ere gauza aipagarria da —beste alderdi abertzaleei Ipar Euskadiko beste abertzale batzuek gauza bera eskatuko baliete bezala— baina botoarenak badu beste mami bat. Estatu Frantsesean HB «espainolari» emandako botoak nuloak dira. Ongi organizatuz gero nuloak ondo kontabilizatu ahal izango lirarteke, hori egia da. Baina hauteskunde eremutat estatuak hartzen dituen legedi honetan euskal abertzaleek behartuta antolatu dituzten aliantzak eztabaidara ateratzen ditu. Hauteskunde sistema bera, alegia.

PROBISIONALAK dira kolore ezberdinetako abertzaleek Estatu Espainoleko beste indarrekin dauzkaten loturak. ilderdi eta talde nazionalista ezberdinen arteko koalizioak edo HB bezala Estatuko iraultzaileen botoen bila joate hori honez gero lehertuko ziren Europako Parlamentua sinbolo baino gehiago izatekotan. Eta bakoitzak legeari aurkitzen dion ihesbidearen gainetik, euskaldunok European arazo funtsezko bat daukagu: hauteskunde eremu ezin izana. «Enbata»n aipatu proposamena egin dutenek Euskal Batasunakoak direla dirudi, baina EMAkoak ere arazo berdinarekin aurkitu dira —eta ez dute botoa inorentzako eskatzen— zerbait somatu dute eta esperimentu bat proposatzen. Zerbait oso ondo somatu dutenak Madrid eta Pariseko polizien buruak dira: 85etik «Schengen» izenpean funtzionatzen duten Benelux-Frantzia-Alemaniakoei jarraiki, 93a baino lehen mugak Euskal Herritik zabaltzea aipatu dute. Esperientzia piloto bezala. Dena aldatutakoan ere denak berdin jarrai dezan.

P.Z.

beharreko alderdia bilakatu delarik. RTVEN pairatu bazterkeria eta COPE eta SER irrastien jarrerak hauteskundeotako emaitzen garrantzia adierazten du, Ajuria Eneako hitzarmenak botuemaleengan zein eragina izan duen ikus eta aztertu beharko da, 15aren giblean. Eta kontutan hartu behar da, Hego Euskal Herriko lau alderdiok kanpoko botuemaleen konfidantza beharrezkoa dutela Strasburg-en plazarik lortzeko.

Venezuelako lehendakariak atzera ez

VENEZUELAKO Carlos Andrés Pérez lehendakariak jaurtiki adierazpenek hauteskunde hauetako erritmoa behingoz eten dute. Aljeriatik Venezuelara igorritako euskal errefuxiatu politikoak, beste hainbat euskaldun bezalaxe, terroristatzat jotzea gehiegizkoa dela eta beren herriaren independentziaren alde borrokatzen zutela —nahiz bera kontra izan— adierazi duenean erantzin haizatsuak jaso ditu. Gobernu espainolarenak, aitzitik, ez dira pentsa zitekeen bezain zorrotzak izan. Galdera bakarra? Felipe Gonzálezen lagumin eta Estatu espainoleko errealtatearen jakitun den lehendakari horren hanka-sartze bat izan da? Horrela saldu bada ere, isilpean gelditu diren hainbat eritzi susmagarri bihurtu dira.

Hanka-sartzearena ahaztuz, euskaldunek bertan duten koloniaren eragina izan daiteke arrazoin, aspaldidantik bait dira ezagun euskaldunen urrats serioak. Hainbeste pizua dutenik ere zalantzazkoa da hala ere. Bestetik, errefuxiatuak lehendik ere ibili izan dira bertako lurretan, ugaldetar, monzondarren izena zaintzen delarik. Laboa apezpikuak orain arte zeuden errefuxiatuei bere babesa eskaintzen ari zaie eta ez da inoiz arazorik piztu. Hala ere, badira beste bi arrazoin posible adierazpen horiek luzatzeko eta zail zaio, gainera, lehendakari bati inor nahi ez zituen errefuxiatu beldurgarriak bere babesean hartzea esplikatzea, beraz ez dira hain beldurgarriak.

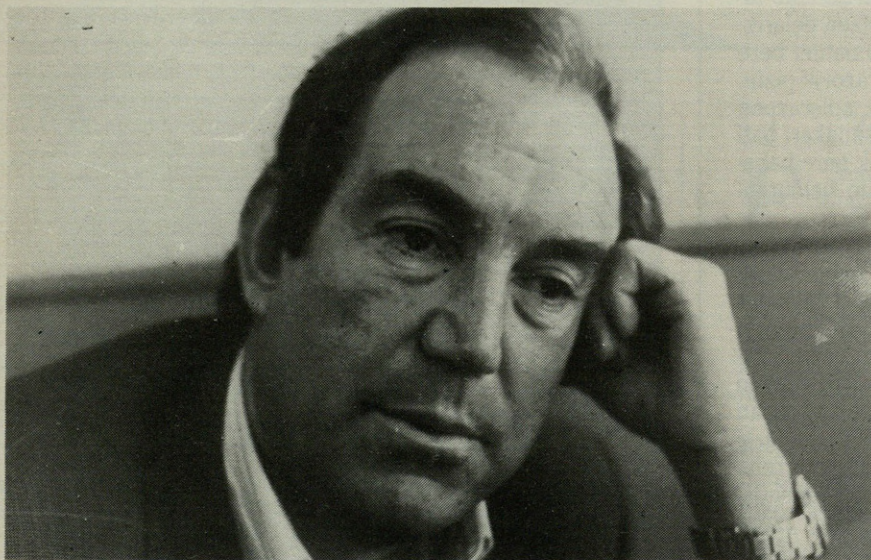
Carlos Andrés Pérez-ek adierazpen horiek jaurtiki dituenean nori egiten dion mesede pentsatu beharko genuke, Aljerikoa bertan behera gelditu bada eta berrit hasi beharko duela iragartzen denean non hasiko den pentsatu beharko da. Venezuela puntuak irabazten hasia izan daiteke, era berean tartean dauden guztien erantzunak nolakoak diren frogatu nahi izateko. Agian bete du. Eta bestalde, eta litekeena, hauteskunde garai honetan honelakoak botatzek Andrés Pérez-i errefuxiatuak onartzeagatik sozialista espainolek hitz-emandako diru-etekina —edota laguntza ekonomikoak— ez eskuratzeari erantzun diezaiok. Milaka milioi pezetetako kredituak daude jokuan. Eta egia esan, lehendakari venezuallarrak ez du atzera egin adierazpenetan eta gobernu espainolak guztia konpondutzat jo duenean kanpo harremanetarako ministrari venezuellar den Enrique Tejera Paris-ek bere lehendakariaren hitz berak erabili dit haserre doinu. Felipe González-en eta Carlos Andrés Pérez-en adiskidetasunak ez dirudi hain sakon.

N. ARRASTOA

Carlos Garaikoetxea,
'Herrien Europaren alde'ko zerrendaburua

«Geuk hemen konpondu ezin duguna ez da European erabakiko»

Carlos Garaikoetxeak bere 51. urtemuga ospatzen zuen egun berean elkar hizketatu dugu Amurrioko elkarte-txean. Prentsurreko eta bazkariaren erdian unetxo bat hartu du 'Herrien Europaren alde'ko zerrendaburuak agindu solasaldia burutu ahal izateko. Euskara hutsez aritu gara.

«Europako legebiltzarra orain arte marko edo foro testimoniala izan da, baina orain Merkatu Bakarra antolatzeko erabaki asko hartu beharko da han».

ARGIA.— Strasburg-eko parlamentuan bi urtez aritu zara eta berriro joateko asmoz zabilta. Zein izan da zure orain arteko lana?

Carlos Garaikoetxea.— Zail da laburbiltzea eginiko guztia baina bertako legebiltzarreko sistema informatikoari

nire egintza zertan izan den galdetuz gero, hainbat eta hainbat ideia eta proposamen eraman dudala ikusiko zenuke.

Gure Europari buruzko ideia defendatu dut, hau da, Europak Herrien, Nazioen Europa izan behar du eta ez Esta-

tuen Europa. Horregatik, alde batetik, nire batzordean autodeterminazioari buruz hitz egin dut; orain denek defendatzen duten bigarren Ganbara hori proposatu dut; oraindik tramitatu ez bada ere, estatuetan instantzia bat sor dadin proposamena luzatu dut estatuekin izan ditzakegun gatazkak erabakitzeko. Abertzale ikuspegi batetik, ekintza hauek nahikoa nabermen eta berriak dira baina eguneroko arazoak ere aurkeztu ditugu hala nola «Euskalduna»ko edo siderurgiaren arazoa, esnearen ekoizpenarena, edo arrantzaleen problemak.

A.— Zuk uste eta pentsatua zenez kan markoarekin topo egin al duzu Strasburg-eko parlamentuan lan egiterakoan?

C.G.— Banekien zer zen Europako legebiltzarra. Orain arte marko edo foro testimoniala izan da, bere kompetentzia ia bakarra aurrekontuak onartzea zelarik baina orain Merkatu Bakarra antolatzeko erabaki asko 'kooperazio prozeduraz' hartu beharko dira han, bere garrantzia arras handitu delarik. Hala eta guztiz ere, ez da legebiltzar klasiko bat, ez dugu legerik egiten, eta ez du behar bezala exekutiboa kontrolatzen.

A.— Beraz, zuek ere legebiltzar osagilea izan dadin apustu egiten duzue.

C.G.— Zentzu honetan guztiok legebiltzar osagile batean bihur dadin proposatzen dugu baina ez dut uste datoren legealdian gertatuko denik.

Ez da ideia orijinala, denok dakigu ez dagoela erakunde demokratikorik ez

badago exekutibo klasikoa kontrolatuko duen legebiltzarrik. Exekutiboaren legeak eta araudiak onartzen baditu, hau da Montesquie-ren aurkako sistema bat eratzea. Baina hau hain normala izanik, zenbaitek prozesu konstituyente bat proposatzen dutenean Mediterraneo edo Ozeanoa deskubritu dutela dirudi.

A.— Haustenkunde kanpaina honetan Europa hitzaren atzetik marketing kanpaina bat dagoelaren irudipena hartzen ari da hiritargoa. Kanpainen ere politikariren batek aipatu du gauza bera. Zuk irudipen bera al duzu?

C.G.— Europa hitzaren atzean gauza garrantzitsu bat dago, aldaketa historiko baten aurrean gaudela alegia; baina hau ongi ala gaizki egin daiteke. Merkatu Bakar bat irteten bada oso proiektu arriskutsu baten aurrean izango gara, zeren merkatu bakar batek botere politiko bat behar du derrigorrez, desorekak, desberditasunak eta hainbat oker zuzentzeko. Guk horregatik uste dugu erakunde politiko bat sortu behar dela baita ere, botere politikorik gabeko merkatu handi bat zuzentzeko, bestela oraingoan ere arrain handiek txikiak irentsiko dituzte.

Erakunde politiko horrek ezin du nolanahikoa izan. Herriek, Nazioek euren burujabetza, nortasuna lortu behar dute erakunde honetan, euren protagonismoari eutsiz. Ez gaude prest Miterrand, Margaret Thatcher edo Felipe González-ek gure ordezkaritza betirako izatea. Berritot, merkatu hori zuzentzen ez bada, desoreka eta diferentziak izugarriak izango dira, epe ilabur-rean gainera.

A.— Kanpaina honetan ez al dira erabiltzen ari Europa hitza Euskal Herriko arazoak estaltzeko, espejismo gisa?

C.G.— Batzuetan bai. Adibidez PN-Vko buruzagiek askotan esan dute etorkizunean Europan gure helburuak lortuko ditugu: autodeterminazioa... eta abar eta abar. Eta hori hemen bertan aurpegia ez emateko baliapide garbi bat besterik ez da. Gure autogobernua, gure autodeterminazioa hemen eta gaur Espainiako estatuarekin eztabaidatuz lortu behar dugu, Europan ez bait dute erabakiko gu hemen ez bagara gai gure arazoei irtenbide bat aurkitzeko.

A.— Hainbatetan sor daitezkeen desorekak aipatu dituzu. Egun Atlantikoko eta Mediterraneoako ardatzak direnean eztabaidagai, nola dakusazu afera hau?

C.G.— Esan dezakegu dikotomia artifizial bat sortu dela kontu honekin. Bi proiektu osagarriak dira eta Europako legebiltzarrean Atlantiar ardatza proposatu duen bakarra neu izan naiz, orain arte gutxienez. Kantauri itsasaldearen garapena bultzatu nahi izan dut

Carlos Garaikoetxea,
'Herrien Europaren alde'ko
zerréndaburua.

“ Merkatu Bakar batek botere politiko bat behar du derrigorrez, bestela oraingoan ere arrain handiek txikiak irentsiko dituzte ”

baina Mediterraneoako egitasmoa eta Kantauriako osagarriak direnez biak defendatu behar ditugu; lotsagarria da adibidez, PNV egiten ari dena, zeren lehendabizi Pujol-ekin koalizioa egin nahi izan zuen eta ezezkoa jaso ondoren, orain Kantauriakoaren txapeldun gisa agertu nahi duen. Hori ez da serioa.

Mediterraneoako ardatza martxan dago eta guk kantauriako atera dadin lortu behar dugu, aldi berean, elkarren arteko lotura bat ere bai.

A.— Euskal Herriak paira deza-keen arriskua dakusazu?

C.G.— Bai. Arrisku hori badago baina horregatik azaldu behar dugu Europara, hau ekiditeko. Hizkuntza eta kultura defendatzeko bezala, botere politikoa hori bultzatzeko, marginalizazioa ez gertatzeko...

A.— Iñigo Iruinek esan duenez, hauteskundeon ondoren hausnarke-ta bat egin beharko du gobernu espainiarrak eta Aljerian bertan behe-ra utzi ziren elkar hizketeki ekingo zaie berriro ere. Eritzi berekoa al zara?

C.G.— Nire ustez horretarako baldintza egokiak behar ditugu, eta ni beldur naiz indarkeriak jarraitzen badu baldintza horiek ez direla sortuko, nahiz nire borondatea eta nahia aldeko izan.

A.— Zeintzu dira baldintza horiek?

C.G.— Bakea. Indarkeria desager da-dila eta denon artean baldintza horiek posible izango dira, baina mementuz ez naiz baikor, gobernu espainiarrak aitzaki on bat bait du elkar hizketeki ez ekiteko.

A.— Eta zeren truke eskatzen di-zu hiritargoari botua?

C.G.— Hortxe duzu 86 orrialdeetako gure egitasmoa.

Lau puntutan oinarritzen dela diogu-nean Nazio bat garea diogu, gure burujabetzaren eskubidea daukagula alegia. Nazioek, Euskal Herria barne, euren boza entzungo duen erakunde politiko bat osatu nahi dugu, desorekak eta ezberdintasunak ezabatu behar ditugu, bestela proiektu honek ez du pena me-rezi. Hirugarrenik, Bakea. Gu bakeza-leak gara bai hemen eta baita naziarte-ko harremanetan ere. Bloke eta arma-mentismoaren aurka agertzen gara, munduko elkertasunaren alde, lotsaga-rria bait da Etiopian eta Abisinian gosez hiltzen ari diren hein berean, hemen armamentismoan eta, diru tzarrak gas-tatzen aritzea. Eta azkenik, Ortzadar taldean izan naizen bakarra banaiz, gu-re sentsibilitate ekologikoa adierazten du honek, nahiz egun denok gure kolo-reak erabili.

XABIER LEKUONA

Txema Montero, Herri Batasunako zerrendaburua

«Komeni da bereiztea europazale eta europaelkartezalearen artean»

Europar parlamenturako hauteskunde kanpaina gori ipintzen hasi den une honetan, bi urtez Strasburgen aritutako Txema Montero Herri Batasunako europarlamentariaren bulegora jo dugu. Egunotako erritmo bizkorrez nekaturik izan arren, Europako mitifikazioa aipatu ostean indar berriak ateratzen dituen politikaria dugu bilbotar hau.

Txema Montero, Herri Batasunako zerrendaburua.

ARGIA.— Gainontzeko partiduetatik esaten da HB denaren kontra dagoela eta ezerren alde ez; zeren alde, zeren kontra zaudete HBkoak?

TXEMA MONTERO.— Hiruna gaude; EEE, OTAN eta Trevi taldearen kontra gaude; eta alde, hiritarren —emakume, gazte, pentsionisten— es-

kubideen alde, langileen eskubideen alde eta herriek autodeterminatzeko duten eskubidearen alde gaude.

A.— Zer irabazi, zer galduko dugu Elkartearen barruan egonik?

Tx.M.— Lehiatzeko aukera irabazten dugu, zeina gurea bezala tradizioz kiroltzale den herri batentzat ez bait da-

go gaizki —gure industri, gizarte, kultura egituren bermoldatze ahalegin handi bat da alegia. Galdu, orain arte lortu ditugun botere politiko kota eskasak galtzen ditugu, eta batez ere gure ekonomia autozentratzeko eta gure botere politikoa berrintegratzeko aukera galtzen dugu. Gehiago da beraz galtzen duguna irabazten duguna baino.

A.— Kota politikoak galtzen baditugu, zer dela-ta abertzale ei diren gainerako alderdiak dira horren optimista?

Tx.M.— Nork bere kandela jaso dezala. Nire ustez jarrera temati baten ondorio dira, baita klase popularrenak ez diren interes batzuren defentsan ari direlako ere.

A.— Egunotan denek sentitzen eduten europazaletasun hori, irudi operazio soila esan duzu zuk.

Tx.M.— Komeni da bereiztea europazale eta europaelkartezalearen artean. Jendea engainatu egiten da, ez bait da esplikatzen, lehenik, merkatu bat sortzen ari dela eta ez besterik, bigarrenik, merkatu honetan lehiaketa librearen lege salbaia dela nagusi, eta beraz gutxi dutenak dira baldintzarik okerrenetan aurkitzen direnak, eta hirugarrenik, ez dela kanpotik inongo problemarik konpontzen, baizik eta problemen markoa zabaldu egiten da. Horregatik gara hain gogor Europa honen kritika egitera-koan.

A.— Ezer sujeritzen al dizute «Europako Estatu Batuek»?

Tx.M.— Horrek suposituko badu espazio handiago batean denok aisago, erosoago mugitu ahalko garela, oso ondo, niri Estatu Batuetatik beti zoragarri iruditu izan zaidan gauzetariko bat izan da gazte batek Wisconsinetik Texasera

edo Massachusettsetik Californiara joateko izan duen erraztasuna. Europako Estatu Batuek esan nahi baldin badute Bilboko mutila Amsterdamgo bere nobia bisitatzea abiadura azkarreko tren hartuta asteburu oro joatea izango duela, bego, gainerantzean, gauzak dauden bezala, aski esaera hutsal eta erreala iruditzen zait.

**A.— Europaz ari zaretelarik badi-
rudi beti EEZ ari zaretela.**

Tx.M.— Kanpainia guztian zehar ari naiz esaten Elkaratearen Europa honek populazioaren %40a eta lurren %30a besterik ez duela, eta bai mendebaldean eta bai ekialdean ere beste Europa biziki interesgarri batzuk badaudela.

**A.— Zinez interesgarria da parla-
mentura horretara joan gaitezen
euskaldunok?**

Tx.M.— Guretat bai, jendea gure asmoak eta dauden mugak ongi azalduz gero, gu gure ahotsa entzunarazteko joaten bait gara, gure egoera azaldu, gure ahaleginekin solidaritatea bilatu, orain, hiritarren arazoak konponduko direla esaten ari dena, edo parlamentu horretatik Europa eraikiko dela, ba hori fraude bat dela esan beharra dugu.

**A.— Herri minorizatuak ba ote
dute batere zereginik parlamentu
horretan?**

Tx.M.— Han, halako mespretxu doinuaz, partidu erregioziale, edo erregionalistak deitzen digute. Gaur gaurkoz ez dituzte kontutan hartzen horrelakoak, Estatuaren Europak agintzen du.

**A.— HBren linearen antzekoa de-
fenditzen duenik bai al da parla-
mentu horretan?**

Tx.M.— Ez dago batere talderik autodeterminazio eskubidearen alde dagoenik eta aldi berean gizartearen aldaketa bultzatzen duenik, ez dago hemengo biolentzia politikoa kondenatzen ez duenik, ez dago EEEn aurka dagoenik. Koktelaren lau elementu horiek inparerik ez duen indarra gertatzen gara.

**A.— Eta datozen urteetan, liteken
aliaturik bai?**

Tx.M.— Interesez ikusten dugu Ekonomi Elkaratearen aurkako zerrenda, baita Sinn Fein eta Democrazia Proletariarenak ere.

**A.— Konkretuki, autodetermina-
zioa apoiatzen duenik ba ote da?**

Tx.M.— Bai, modu abstrakto eta orokor batean mintzatuz gero, mendebaldeko Europara aplikaturik, bakanka dira ordea, eta euskal errealtateari buruz, askoz ere gutxiago.

**A.— Joan den urte bion balantzea
egin zenezake?**

Tx.M.— Aktibitate izugarria izan dugu. Denetara apuntatu naiz: batzorde juridikoan egon naiz, afera politikoen batzordean, estatu sozialistekiko harreman batzordean, hizkuntz minorizatuaren defentsarakoan, langileen defen-

tsarako sortu zen intergrupoa, gai guztietan interbenitu dut, siderurgia zela, Canarias, Kurdistan, Sahara, Colombia, orohar oso esperientzi baliogarria, HBren baitan pribilegiatutzat hartzen dut neure burua, hor izan naizelako.

A.— Eta, ezer aportatu al duzu?

Tx.M.— Eritzi sail bat, ni izan ez bainantz beste inork emango ez lukeena. Adibidez Panamako herriaren defentsan pasa den urtean, edo «deskubrimendu» haren boskarren urteurrena ospatzeko erarik onena Amerikako estatu haien kanpo zorra bertan behera uztea litekeela, edo Alemaniako istripu hura eta gero lur-arraseko hegaldiak debeka zitezen eskatzea, batzutan pentsatzen duzu, ño, harrigarria da, 518 parlamentarian inortxok ere zenbait horrelako gaiekiko sentsibilitaterik ez dezan erakutsi.

**“ Elkaratearen
Europa honek popula-
zioaren %40a eta lu-
rren %30a besterik ez
du, eta bai mendeba-
ldean eta bai ekialdean
ere beste Europa biziki
interesgarri batzuk
daude ”**

**A.— Zer moduzko hartu emanak
izan dituzu Garaikoetxearekin?**

Tx.M.— Oso harreman errazak, oso betegarriak. Gai batzutan izan gara ados, beste batzutan ez noski, etxeko politika eta orohar mundukoak ulertze-

ko ere bi sentsibilitate aski desberdinak ditugularik, baina nik uste dut ordezkari on bat dela, gure herriak daukan sentsibilitatearen oihartzuna egiten duena.

**A.— Euskadiko bertako lau inda-
rren ordezkariak atera eta joango
bazinate, zer aldatu liteke?**

Tx.M.— Nik uste lau begi parek, pare batek baino gehiago ikusten duela beti, orain horretarako komeniko litzateke honek edo hark anteojuak etxean utz ditzan.

**A.— Zer da PNVk aipatzen duen
hamairugarren izar hori?**

Tx.M.— Horrek ez du balio jadanik ez da publizitate erreklamotzat ere, hori esaten ari direnek berek esan izan dute independentziak miseria besterik ez lukeela ekarriko, aza eta patata baik ez genukeela jango. Aukera hobea go baten zain gorde egin dute izarra nonbait.

**A.— Bandresek esan zuen euro-
par gisa eskatzen zuela beste euro-
parren botoa. Zer dio Monterok?**

Tx.M.— Nik ez; nik euskaldunen botoa galdetuko dut, geure indarrekin bakarrik fido bait gaitezke, eta gero beren burua demokrata, aurrerakoi eta iraultzailetzat daukaten Estatuako beste hiritarren botoa ere galdetzen dut, gauzak aldatzen lagun diezaiguten.

**A.— Bi diskurtso erabiltzen al du-
tu HBk Estatuan eta Euskadin?**

Tx.M.— Diskurtso berbera. Beharrezkoa da. Espainolak nazkatuta daude zenbait euskaldunek, Ebrotik behera jotakoan, beren hizkera moldatzen ikustez, on da beraz, oihuka bada ere, beste diskurtso politiko bat adi dezaten.

**A.— Agresioak ugaritu dira azken
aldi honetan, Alcalakoarekin gogo-
ratzen gara azkena, hau zer eragina
izaten ari da?**

Tx.M.— Alcalakoa familiarrak belhurtzeko eta presoak bergizartera daitzen bultz egiteagatik egin zuten garbi. Kanpainian zeharreko gainerako erasoak gu ikaratu eta mutiltzeko asmotan egiten dituzte, ez gaitezen indarraz kaleratu.

**A.— Esan da zure ordez Karmelo
Landa joango dela parlamentura.**

Tx.M.— Aurrekoetan ere esan zen, nire ordez Peixoto joango zela istilu egitera eta abar. Ez dago ezer egitazko-rik horretan —eta dena egon daiteke; esan nahi baita, HBren esanetara nago eta HBk ikusi beharko du nire lana han, edo hemen, edo non ote dagoen. Behintzat HBk legealdi osoa betekiko du han, gainerako indarrek ziurta ez deza ketena.

I. MURUA

Hezkuntza alorra bultzatu nahi dute
REM delakoari begira

Haurtzaindegien Koordinakundea erreformari adi

Haurtzaindegiek betetzen duten funtzio soziala ez du inork zalantzan jartzen. Hainbat gurasoren-tzat ia-ia ezinbestekoak izanik, tamalgarria da haien artean suertatzen den errealtatea, disper-tsioa eta babes ofizial eskasa, eredu publikorik ezean. Iaz haurtzaindegientzako aterabide bila abiatu zen koordinakundea, REM delakoaren erre-formak eragingo duenaren azterketari ekin dio kurtso honetan, hainbat arlo argitu nahian.

Haurtzaindegietako erreformak ekarriko duena argitu beharra dago.

Haurtzaindegiek bete beharreko es-parrua bitan bana dezakegu: Haurre-gurasoek ekaini ezin omen dieten aten-tzio zerbitzua eskaintzea batetik, lan-eta bestelako arduren aurrean semeala-bak zaintzeari ekin ezinean ibiltzeko-tan. Hezkuntza goiztiarraren kokagu-nearena litzateke bigarrena, berau ba-da ere gutxien baloratu ohi dena. Izan ere errealtate bikoitz honen desorekak markatu ditu zentro hauen bizitza zein norabidea, asistentzia zerbitzu hutsak hezkuntzaren esparrua izkutatuz, eta honek motelki eragin du beren bilaka-bidean.

Sorreratik errealtate ezberdinetatik abiatu izan dira nonnahi. Batzuk guraso elkarteek sortuak, herri erakunde zein aurrezki kutxek bestetzek, haurrak zaintzearen premiari erantzun behar-rean eredu bateratsuaren faltan. Lan-gilegoari dagokionez ere berdintsu, maisu—maistra, puerikultor, psikologo edo pedagogoz osaturik, titulazio ofizial eta bakanik gabe.

Egun bokazio publikoa aitortzen du-tenak, Euskal Herriko koordinakun-dean bildurik, eguneroko superbiben-tzia borroka latzaren markoa gainditu nahian, haien geroaz ikertzeari ekin diote maiatzaren 12-13an eginiko ihar-dunaldietan.

Oraina gordina

Gipuzkoako koordinadorako kide den Izaskun Madariagak azaldutakoaren arabera, eskualde honetan institu-zioetatik diru gehien jasotzen duten haurtzaindegia aurrekontuen %10a betetzera iristen dira diru honetaz.

Borroka subentzioak lortzearen izan ohi da, geroa planifikatu beharra dago orain.

Izan ere babes ofiziala eskasa da, eta kostoak izugarriak. Kostoen tamainak (haur bakoitzeko milioi erdi urteko, zenbait kasutan) taldeko haur errazioan du oinarria. Hiru hilabetetik hemeretzi bitarte sei ume dago hezkuntzaz arduratzen diren haurtzaindegietan, babes hutsean geratu gabe. Hemeretzitik hogetasei bitartekoen kasuan zortzi dira, eta bi urtetik hirurakoan talde erratiboa hamabikoa da. Honek adieraz dezake mantentzearen zailtasun estrukturala, diru sarrera ofizial murriztarekin batera, publikoak ez izateagatik. Izas-kunek dioenez: «Izugarri garestiak dira,

Izaskun Madariagaren ustez, subentzio bila eman dute haurtzaindegiek beren borroka alderik handiena, berau izanik elkartzera eraman zituenazko ikasturtean, dohaintasunaren bidea zabaldu beharra azpimarratzen badu ere. Bide hau izan beharko litzateke gainera gaurko kuota sistemaren ezabaketa lekarkeena. Egun, udal haurtzaindegi zenbaitetan bederen, baremo sistema dago jarrita, zeinaren bidez gurasoen errenta aitopeneke irabazkinen arabera ordaintzen bait dute haurraren gastua. Hezkuntzan erabateko integrazioak gurasoen arteko kosto aldeak desagertaraziko lituzke, baina puntu honetan gauzek ilun samar dirudite oraingoz.

Beren publikotasuna defendatzen duen koordinakunde honek badaki haur gehiago pilatzetik letorkeela merketzea, baina hezkuntza funtzioa asistentziaren gaineratik primatu behar delakoan dago, haurtzaindegiak egoki egituratuz hezkuntzaren ziklo oso gisa. Honetaz REM delakoaren erreformatik letorkeenaz kezkatu dabilta, eta beren aportazioak kontutan har daitezen lanean jarri dira.

Geroa ilun

Maiatzean eginiko ihardunaldietan hiru izan ziren jorratutako lan-gaiak, geroari behar bezala aurre egiteko baldintza bila. Lehenengo eta behin Hezkuntza ministraritzak irakaskuntzan egin asmo duen erreformari dagokiona. «Ministraritzak apirilaren bukaeran aurkeztu zuen Liburu Zuriaren ondorioz erreformak zerotik 6 urtera artekoentzat ziklo bakar bat proposatzen du bere hasierako xede adierazpenetan —diosku Izaskunek— baina aurrerago ez du horrela azaltzen. CAVen, bestal-

de, 3 urtetik gorako eskolaratzea hedatua dago jada, eta beraz adin horretan zatiketa ematen da. Ez da argi, beraz, zer egin nahi den arlo honetan. Baliteke, lokal eta irakasleak soberan dituztenez, eskolaurrea adin honetara jeitsi nahi izatea, baina gobernuek ez dute ezertxo ere argitu adin honetatik behe-rako etapari begira. Gure ustez arrazoi ekonomizistak psiko-pedagogikoen aurrean jartzen dira. Horrela egitekoan gure errekonozimendua zalantzan legoke, eta zerotik 3 urtera muga liteke gure esparrua. Ziklo bakarrarena beraz ez dago argi, eta baditugu bilerak eskatuta gobernuarekin zertan izango den azal diezaguten, 5 urterako prebisioa egiten ari dela jakinda».

Bitartean erreformak haur eskola epigrafepean kokatzen duen 0—6 urte tarteko hezkuntza orokor horretara emanak diren langile hauen homologazioaren auzia ere landu dute ihardunaldietan, zeren honetan ere bai bait dakusate zatiketarik. Legeprojetuan 3 urtetik gorakoentzat maisu-maistren beharra aurkeztu da, baina ez da hala agertzen beherakoen kasuan, bestelako laguntzailez horni daitezkeelarik eskolak. Koordinakundeak magistreritzako titulazioa erreibindikatzeko arlo honetan dihardutenentzat, ikastolek segiturikoaren antzeko bide batez aplikatzea, epeak, nolakoak, eszedentziak edota ordutegiak zehaztu beharko liratekelakoan, kontutan hartuta arituen lan urteak. Alde honetatik ez dute errefusarik aurkitu instituzioekin izandako kontaktoetan, baina hezkuntza saila eta unibertsitatea bera ere tartean izan beharko lirateke guzti hau aztertzerakoan.

Koordinakundearen partaideek hausnartutako hirugarren arloa erreformaren aplikapenak eskatuko lukeen langilegoaren prestakuntza iraunkorrerako planarena izan zen, erreziklaia eta egokiera, esperimentalki besterik ez bada ere, beste zikloetan eskatuko den hildo beretik.

Hau guzti hau erreformak bultzatu beharko lukeen publikakiziorako urratsaren baitan kokatzen du koordinakundeak, bide horretatik zuzendu behar delakoan esparru honen geroa.

Hiru puntuon inguruan sortutako eztabaidaren emaitza, nolabaiteko programa, behin borobildutakoan, aurrera eramateko estratejiak arituko dira haurtzaindegiak ekainaren 16an egin behar duten beste topaketa batzutan. Haue-tan eta aurrera begira, haur eskolaren defentsarako oinarrien planifikazioari ekingo diote.

A. IZARZELAIA

“Haurtzaindegiak ez daude sozialki baloratuta, eta asistentzia ikuspegitik ikusten dira, hezkuntzatik baino nabarmenkiago”

eta gurasoek ordaintzen dutenaz gain langileok, gutxi kobratuz, aportatzen dutenaz gehi zozketa eta antzekoen bidez eskuratzen denaz mantentzen dira gaur egun haurtzaindegiak. Oso garestiak izan arren eskaera eskaintza baino handiagoa da eta berririk ez da zabal-tzen. Gipuzkoan 1.300 haur dugu, lan-gileak 120 bat izanik».

Hezlari berriak auzoetan zehar haurrekin bizitzen

Hirikumeen kale-eskolak

Hiri handien inguruko auzoetan gero eta gazte edota ume gehiago ikusten dira kaleetan zehar ezer egin gabe, aspertuta, gogorik ez eta aukera gutxiz. Urteetan zehar talde erlijioso eta pribatuek zerbait egin behar zutela uste zuten eta, batzutan ondo eta bestetan ez hainbeste, erakunde ofizialek egin behar zutena betetzen dute.

«Arriskuan dauden umeak» deitzen dituzte kalean bizi diren gaztetxo hauek.

Hasteko kaleko hezlaria zer den bereiztu behar da, ez da atsedenaldirako begirale ezta gizarte laguntzaile ere, nahiz eta figura hauek askotan nahastu.

Batzuren ustez gauza bera izan daiteke jantzi edo aurpegi ezberdinez. Gaztearekin kalea konpartitzearen bidez honen egoera aldatzen saiatuko da, berak

nahi badu, baina ez da haurraren gaitasuna joango, guztiz kontrakoa, haurrak berrarengana joaten den arte itxarongo da eta hortik gauza eta aukera berriak eskaintzen saiatuko zaio, beti gaztea mugitzen den eremuan egonez, eta ez bere lekura eramanez —atsedenaldiko taldeetan gertatzen denez.

Honetan ari diren taldeek erro berdina dute. Hasiera batean adaptazio sozialerako ume eta gazteak biltzen zituzten horretarako ezarri ziren etxebizitzetan, beren familiarekin bizi ezin bait zuten eta hala sozializazio eta adaptazio prozesua errazten saiatu izan dira. Etxe hauetara heltzen diren umeek arazo larriak izaten dituzte eta «azken errekurtoa» izaten omen da beren inguruan jasaten duten egoera txarra gainditzeko. Hauetan lan egiten zuten hezlari batzuk horretara heldu baino lehen umearekin lan egin behar zutela koan zeuden eta hortxetik jaio ziren kaleko hezlariak.

Kalean elkarrekin ibili

«Arriskuan dauden umeak» deitzen dituzte kalean bizi diren gaztetxo hauek; beren ezaugarriak, eskola porrota, arazoak etxean, egunero eta denbora guztiz kaleetan ibiltzea inora gabe, gurasoei komunikaziorik eza, arazo laboralak... Askotan gizarteak zaku batean sartzen ditu eta etiketa jarri ondoren ahaztu edo «salbatu» egiten ditu (batek ez daki zein aukera den okerrera). Haiek ez dute beren burua bereiztat hartu, baina aukerarik eskaintzen ez bazaie beharbada delikuentzian amaituko dira.

Bi aukera izan daitezke hauekin lan egiteko orduan, alde batetik egoitza batean sartzea eta bestetik haiekin kalea konpartitzea eta honetan egin daitezkeen gauzak bultzatzea. Horrexegatik hezlariak ondo ezagutu behar du auzoa eta bertan mugitzen diren gazte taldeak, horretarako zenbait egunetan zehar ingurutik mugitzen dira, kalez kale. Une konkretu batean hainbat aldiz ikusi ondoren umeak hurbilduko zaizkie zer demontre egiten duten hor jakiteko nahian, mementu honetan harremanetan jartzen dira eta hortik, ezagutu eta «arazoak» dituzten ikusi ondoren, elkarrekin zerbait egiteko posibilitatea aztertzen da eta zereginari ekiten zaio (haiekin jolastea edo ekitaldi batzuk burutzea, beti gaztearen iniziatibaz), eta eskatzen badiutze beste aukera batzuk, ba, eskaini, baina ez da horixe helburua, horretarako beste pertsona batzu egoten dira.

**“Askotan
gizarteak haur hauek
zaku batean sartu eta
etiketa jarri ondoren
ahaztu edo «salbatu»
egiten ditu”**

Prebentzio lanaren garrantzia

Gasteizen, Bilbon eta Donostian badaude horrelako pertsonaiak auzo «problematikoenetan», esperientziarik handiena Bizkaiko hiriburukoa izanik. Agintzari elkarteak duela urtebete honi ekin zion hiru urteetan ingurua ondo aztertu eta gero. Hortik aurrera Deustu,

Esperientzia piloto bat egingo da Erandio, Sestao eta Santurtzin, iniziatiba hau bultzatu asmoz.

San Inazio, Arangoiti eta Erriberan ibiltzen dira 7 kaleko hezlari umeekin lanean, atzean talde psiko-pedagogiko bat eta animatzaile amankomuna izanik, azken honen lana auzoan mugitzen diren taldeekin harremanetan jartzea da umeak aurki dezaken giroa aldatzeko helburuz. Oso argi dute Agintzarikoez, inguruko baldintzak aldatzen ez badira ez dagoela ezer egiterik eta lan osoak porrot egingo duela.

Elkarte pribatu honek umeentzako etxe batzuk ditu 1975. urtetik, baina lan hau ez zela nahiko konturatu zen, beraz kalean bertan prebentzio kanpaina burutzea erabaki zuen; honen ondorioz Deustu inguruan azterketa bat egin zuen, ondoren Gasteizko Jaurlaritzako Gizarte Ongitasun Sailari proiektu bat eskaini zion, honek onartu ondoren akordio batera heldu ziren diru laguntza emateko.

Beste aldetik Uribarrin IFAS (Instituto Foral de Asistencia Social) izeneko elkarteak lan egiten du auzoan; iniziatiba Aldundietako umeentzako egoitza batetik sortu zen kalean lan egiteko beharra ikusita. Gaur egun zortzi pertsona ari dira proiektu honetan, hauetako hiru kalean bertan dauden errekursoak probetxatuz eta auzoan dauden eskola eta taldeekin harremanetan. Hauek lagundu eta orientabide bat emateaz gain dauden aukerak eskaintzen zaizkie gazteei.

Bizkaiko Aldundiak horrelako proiektu bat ere aurrera eramango du «Amankomun Interbentzio Plangintza» lelopean. Hasiera batean esperientzia piloto bat egingo da Erandio, Sestao eta Santurtzin, horretarako herri horietako udaletxeekin harremanetan jarri dira komenio bat sinatzeko; honen arabera udalek lan taldeak aukeratu dituzte aldundiak ezarritako baldintza batzuk kontutan izanik eta kontratatu, honen truke foru erakundeak diru laguntza emango dielarik. Emaitzak ikusi ondoren beste herrietara zabalduko da proiektua. Hiru herrietan soilik hasteko arrazoia aurrekontuetan diru gutxiko partida izatea da, horrelako gauzetarako diru gutxi zuzentzen omen da eta.

Agintzariren proiektuaren koordinatzailearen aburuz erakundeek oso berandu kontutan hartzen dituzte horrelako programak eta egiten dutenean oso gutxitan besteek egindako lana erabiltzen dute. Catalunyan oso esperientzia handia dute arlo honetan eta elkarrekin honetan bertan oinarritu zen proiektua burutzeko orduan; hiru urte aritu ziren aztertzen eta erizpide batzuk ezarri zituzten. Erakundeek lan hau kontutan hartzea espero badute ere, beren eritzian ez da ikerketa seniorik egin eta batzutan gure hirietan dauden hezlari batzuren lana alferrikoa da, atzean laguntza ekiporik ez daukate eta.

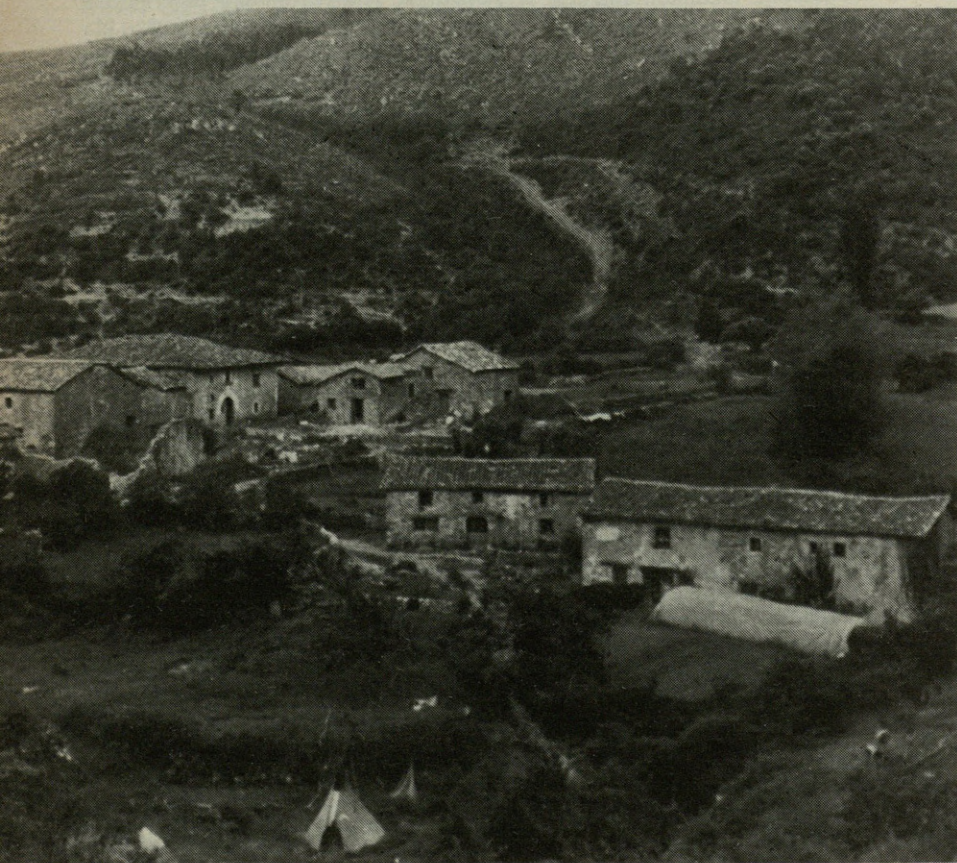
ARANTZA GUTIERREZ

Lakabeko komuna bultzatzaile izan delarik

Neorruraltasuna: esperientziak finkaturik daude

Duela hiru aste Nafarroako hainbat herri hutsik nola gelditzen ari den kondatzen genizuen, aginduz sarri herri hutsen berpopulatzeko saioen berri ekarriko genuela. Komunen inguruan sorturikako fenomeno, anarkismoa edo hirurogeigarren hamarkadako ondare kulturala dituzke aintzindari. Askorendako erreferentziarik hurbilena den Lakabe den herri nafarreko Ana Bajen-ek aditzera eman digu azken orduko egoera zertan den.

“Egun inizatiba berriak sumatzen dira Tafalla eta Irunberri aldean, oraino erabat finkatu gaberik”

Gauza denetan bezala, uniformitatean bada desberdintasun nabarmenik, arazoa hurbiletik ezagutzen ez duenari ez iduriturik ere. Hutsik gelditutako herrietan finkatutako talde bakoitzak berezitasun propioak dituen neurrian, ezagun gertatzen zaigu harako hura edo bestea. Zail zaigu definizio baten ematea, baina lotzen dituen zerbait izan daiteke hiritik alde egin eta herrietan bizitzeko desio bat bertako lanetan ihardunez, lehengaiak bizi diren inguru beretik atereaz, bizitzari bestelako begiz eta erritmoz so eginik. Batzuk erabat erdiesten dute, bertan geldituz bizitzera, bestek ordea inertiaren zama eramanez ezinik hirirakoa egiten du, nahiz ondorean lurra lantzen edo etxea berritzen ikasitako herrira usu itzultzen diren, bidebatez adiskide zaharrak ikusiz.

Lakabe dute anitzek erreferentzia, baina horrezaz landa bada bestelakorik ere. Orain berean daudenak gutxi gora behera: Longidako Uli herrian nomada batzuz gain, bada Iruñetik usu joaten den taldea. Ibar bereko Jaberrin berriz Sabel izenekoak, antzerkiaren inguruan dabilen jendea. Mañeruko Argiñariz herrian lehen El Arca zenaren inguruko

jende talde tiki bat dago, ogiarekin ari dena. Bada jenderik ere ekialdeko Urraulen Arbonies herrian eta Lizoain ibarrean Zunzarrenen.

Talde handixeagoen artean Tafallako Mintegikoak («El Vivero»koak alegia) ditugu, lur sail batzuk erreibindikatu zituzten lanik gabeko batzuk, eta nekazaritza biologikoan dihardute, lore eta abarrek. Ez dira ahatik han bizi, Tafallan baizik. Ilunberri inguruko jendea berriz Usunen biltzen da, han bizi gabe bada ere, asmoa dute finkatzeko. Kooperatiba dute, eta ahuntz jendearekin lanean dihardute nagusiki.

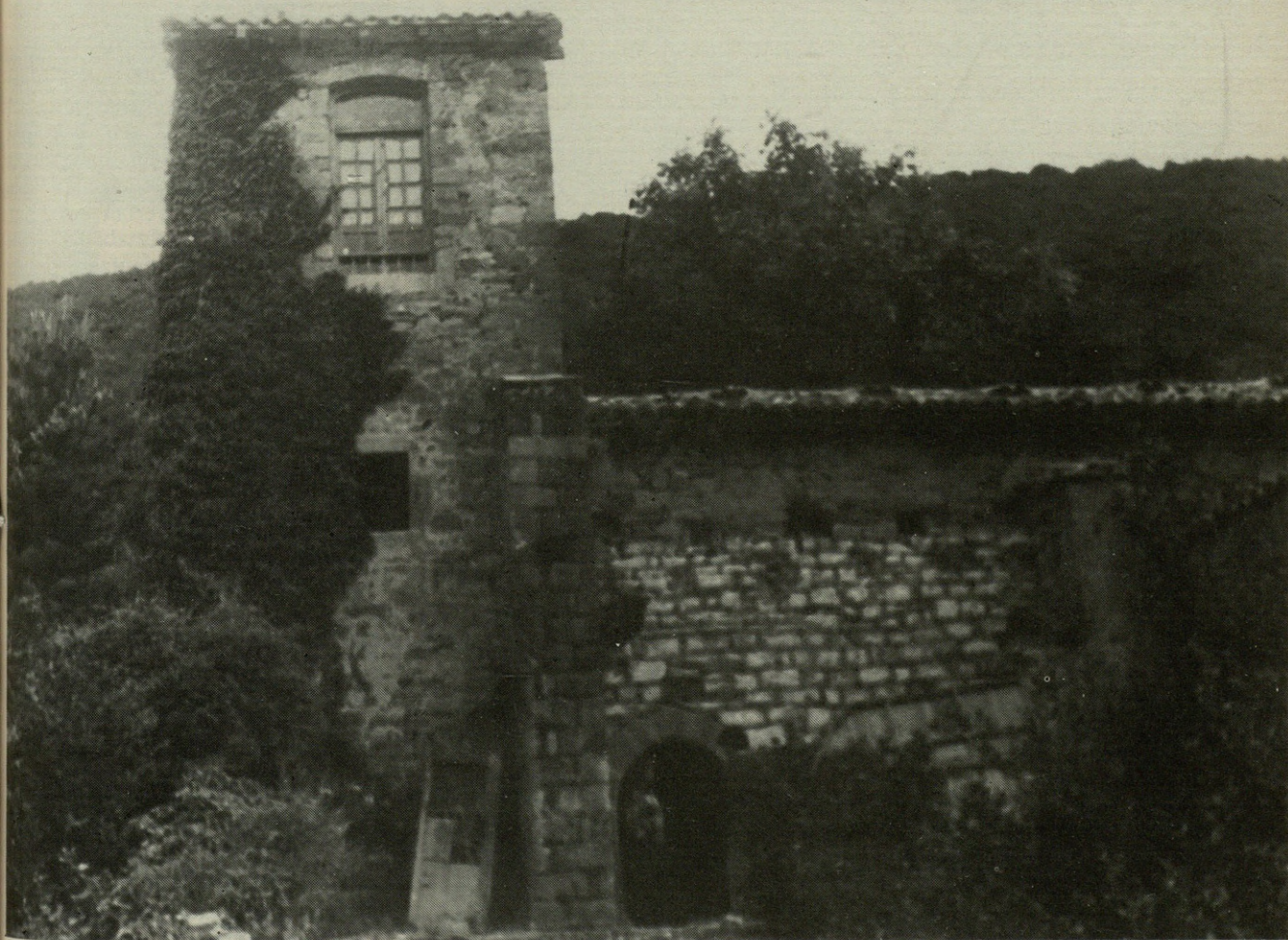
Talde guztiek ez dute, jakina, berdin huntzionatzen, eta diferentzien artean handiena beharbada asmoan datza, batzuk beren lanaren irabazpidea dirutan neurtzen bait dute Nafarroako gobernuaren subentzio eta guzti. Besteek berriz, Lakabe genuke muturrean, ez dute diruarekin zer ikustekorik kasik, non ez den material oso berezia erosi beharra gertatzen. Hau da talderik indartsuena, handiena eta finkapen gehien duena.

zerbaiten osatzea, baina aferek badute beren koska ere, izan ere, herriak hutsik egon arren, ez daude abandonaturik, jabegoari eusten diote nagusi zaharrek, inoizka, udan edo bertara doazelarik. Bestalde pentsatzekoa da hutsik diren herriak nekazaritza eta abelazkuntzarako makurrenetarik izatea, eta hara bizitzera joan nahi lukeenak horretan behar oinarritu mantenua. Honi dagokionez aipatzekoa da Lakabe herriaz jabetu egin zirela orain bertan bizi direnak, baimenik ez bait zuten inondik ere. Honek badu beste arantza, inguruko herrietako lagunetik harremanak ez bait dira hasiera hasieratik onak. Haiek maizenik ez dute konprenitu zertara heldu den gazte jende hori, instantzia ideologikoa nabarmena delarik gainera. Oraintsu Beorburun aitzinera doan saio batean hala ere, bertako jendearen eta etorritakoen arteko harremanetan sendotze bat gertatzen ari omen da auzalana eta antzekoei esker.

Jabego pribatuaz landa berebiziko arazoa da herriaren beraren egoera,

tantzia handikoa bait da etheen egoera, edonork ez bait daki konponketa lanean. Aberastasun naturalak (alor onak, basoa hurbil e.a.) bezain garrantzizkoa gerta daiteke infraestruktura eta batez ere herrira kamioa izatea, inertziak ez bait du alferreko lanik egiten. Argia eta ura biltzeko formula egokiak ere ezinbestekoak dira, komunzki ez bait da honelakorik husturikako herrietan.

1986. urtean 10 profesional biltzen dira afera honi buruzko azterketa puntual eta sistematiko baten egiteko, ondorioetarik bat Pili Yoldiren informe paregabea delarik, hain zuzen guk orain darabilguna bera. Azterketa horren arabera, gutxi ziren oso berpopulatzeko egoki, hiru bakarrik, eta beste bost egokitasun horretatik hurbil samar gelditzen ziren. Kontutan hartzekoa da 76 herri aztertu zituztela, eta geroago beste 52 leku gehiago. Ikusten ziren proiektuen artean Zuza (Laukina) osasun-etxea eta Izagaondoa ibarreko Mendiluetako espresabide zentrua zeuden. Rakas Behekoak ere ezaugarri

Lakabeko eliza. Dorrean lau lagun bizi dira, bi haur barne.

Abiadaren gogorra

Hainbeste izaki Nafarroan hutsik edo erdi hutsik dauden herriskak, iduri luke aise dela honelako komuna moduko

kasu gehienetan hustutako herria alferrik galtzera uzten bait da berehala gauzak berritzen ez badira. Hemen sartuko lirateke eraikuntza publikoen hondamendia eta nagusiki etxeena, inpor-

onak zituen. Giza interes bereziko eta heziketa inguruko ekintzetarako egoki ikusten ziren ere Iso, Rala eta Galdurozko proiektuak. Gainerateko proposak ez ziren hain zehatzak.

Ana Bajen:

«Harremanak sendotu ditugu baina ez dugu projekturik gauzatu»

Ana Bajen Orreaga 86eko projektuen berri ematera heldu zaigu. Ihardunaldi eta harreman trukaketetan esperientzia handikoa, Huelvako bilkura batetik heldu berri harrapatu genuen Lakaben.

ARGIA.— Has gaitezen zuen saioa definitzen.

Ana Bajen.— Komunitateen arazoa, elkarrekin bizitzea da, kontzienteki planteatzea izateko molde diferenteko jendeak elkarrekin bizitzera iristea, hori egungo gizarte tradizionalan zail da, hori gurea bezalako talde batean gertatzen da, printzipioz badugu ideologia komun bat baina gertatzen da bakoitza den bezalakoa dela, jo dezagun gure artean ere badirela liberalagoak eta kontserbadoreagoak, eta sortzen da gatazka, egungo gizartean bezala. Honelako lekuak beraz esperimentu moduko zerbait lirateke, gizarte tradizionalak konbinatzea lortu ez duena neurri txikiago batean saiatzea. Ezta hori lortu gizartean gerrarik gabe.

A.— Orreaga 86etik aintzina zertan hobetu da afera?

A.B.— Orreaga 86eko projektuetarik ez da batere atera, atera den ona beraz bazegoena da, orduan koordinatu gabe oraindik, bagenuen elkarrekin berri, ta harez geroz kolaborazio bat sortu da lanerako eta... hartarik laguntza handia sortu zen bereziki hasten zirendako. Beste batzurekin diferentziak nabarmenak izan dira gehien bat insituzioen diru laguntzetarik ari bait dira aurreraka, guk hori Lakaben ez dugu deus baliatzen, horregatik diot gabiltzan taldeak neurri handi batean diferentziak garesti.

A.— Auzolan taldea sortu zenuen.

A.B.— Neorruralismo inguruko gauzetan arituko zen, elkarri laguntzea zuen helburu; hala, hilero elkartzen ginen leku batean lan zerbait egiteko, teilatu bat zela edo. Urtebetez iraun zuen eraketa molde horrek baina kontutan hartu behar da mugimendu hauetan dabilen jendeak ez duela denbora gehiegi izaten, ia beti hasten den jendea bait da, eta ezin da aritu besteei laguntzen denbora guztian. Honela, beren lanari utzi eta besteen laguntzera joateko aukera zuten talde bakarrak handiak ziren, eta horien artean Lakabekoak nagusi. Dena den harremana beti dago, eta segitzen dugu lana elkarrekin egiten.

A.— Hemendik aurrera zer?

A.B.— Esango nuke hemendik aintzina badugula obari bat, talde guztiek elkar ezagutzen bait dugu orain, ez bakarrik lanerako elkartu gara, jairik ere izan da, onartu egiten da batzuk subentzioak eskatzea. Batak besteak duen balioa onartzen duela esan liteke.

Aurrera begira ez da hain zehaztua egon funtzibidea, 86.ean erabaki bait zen hile bakoitzeko bukatu elkartzea arazoak eta irtenbideak gaitzat harturik, orain gehiago da honen edo haren iniziatiba, beharren bat edo laguntza berezi zerbait duelako. Egun batean talde bat goaz Irunberrira harridori bat kentzera eta abar.

A.— Zu Lakabekoa zara. Zein uste duzu dela zuen ezaugarria?

A.B.— Lakabe hasieran okupazioa izan zen, guk hau hartu genuen geuretzat eta borroka bat bezala izan zen, azken buruan jendea mugimendu alternatiboetarik heldu bait zen, antimilitaristak, feministak eta abar. Lakabe Euskal Herriaren errealitatea isladatzen duen egoera batetik sortzen da, ez da kasualitatea, ta honelako mugimenduetan sarturik ez dagoen jende anitzek lagundu gaitu Euskal Herritik bertatik, borrokan mugitzen den jendeak. Laguntza hori eta herrian bizitzen hasi diren borondatea ta egoskortasuna funtsezko bihurtu dira, hor barna aurki daitekeena oso bestelakoa da.

“Herri zahar

askotan hondamendi

urbanistiko gaitzak

egin dituzte aste

hondarraren

iragateko etxea erosi

edo egin duten

askok”

Orreaga 86ko Ihardunaldiak

86eko urriaren 16etik 19ra bitartean 65 lagun biltzen dira Orreagara 40 iniziatiba desberdinen ordezkari gisa. Helburua begien bistakoa zen, bakoitzak ikasitakoa besteei pasatu, baliatze eta aprobetxatze modu desberdinen berri eman. Esperientziak, zertan esanik ez askotarikoak ziren. Eztabaida gune izan zen bestetik, han dantzatu bait ziren besteren artean administrazioaren diru poxia baliatzeak balio ote duen, komunako jendearen izakera diferentziak sortu gatazken konponbidea, ondoko herrietako edo herrian bertako bizilagunekiko harreman zailtasunak nola irainokoak ziren, produzitutakoa salatzek merezi ote duen, merezi baldin badu Iruñera eraman behar ote den, edo hobe ote den Iruñeko jendea bertara inguratzea erostera eta abar.

Energiaren aldetikako aferen artean haize, ur eta eguzkiarena azaldu zireneko bio-masaren erabileraz gain,

Irizpideak ere mintzagai izan zireneko garbi geratuz, talde dinamikaren garrantzia aitorturik ere, taldeko partaideen kopuruak berebiziko garrantzia duela, aiseago eusten bait zaio projektuari lagunak ugari direlarik. Herria bera aintzina ateratzeaz landa, inguruko herri ahulei ere bizitasun pisko bat ematearen garrantzia aitatu zen besteren artean komenigarri.

Orreagan burutu bilkura hartan asmoen eta helburuen berotze moduko bat gertatu zen, projektu bat baino gehiago bideratu bait zen. Projektu horietatik emaitzak jabetzeko, hona Lakabeko Ana Bajen adiskidearekin izan hizketaldiak.

INAKI CAMINO

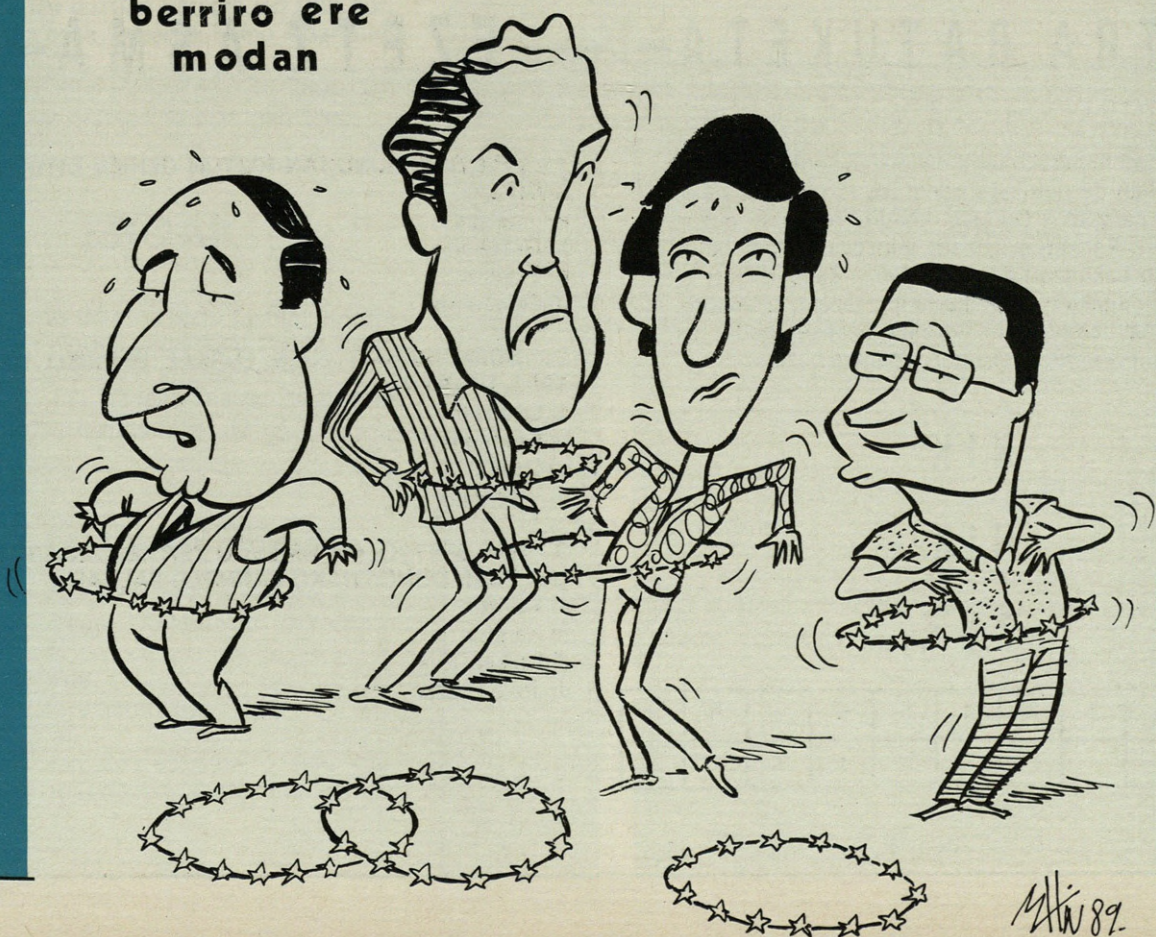
ARGIA

txt

K O M I K I A

152. zenbakia

**hulahoop-a
berriro ere
modan**

MW 89.

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

ZITALKERIA GIZA ORGANOAK	↓	LAPURDIKO IBAIA LARRU- GABETUAK	↓	BIGARREN PERTSONA HAIEL DIRELA	↓	HELDU ODOLEAN	↓	BAT BAINO GEHIAGODUNA GORATU	↓	UKONDOAK EMAKUME IZENA	↓
→		↓		↓		↓		↓		↓	
ZELAIA ESTUA	→					HORTZ SENDOA ITSAS ARRAINAK	→				
→					↓	HITZ MOTEL JOKO MOTA	→				
GIPUZKOAKO HERRIA ZIRIA	→					↓		AZKENEKO GRAMO	→	ZERO IPAR- IGOIA	→
→							MENDI IHARDUN	→	↓	↓	
INTERJEKZIO GIPUZKOAKO HIRIA	→		KRUDEL KONTSONANTEA	→		↓		GADOLINIOA ATZIZKIA	→		
→			↓	ETA KITTO! IDI, HITZ ELKAR.	→			APARKATZEKO ZERGA AZKEN ETA LEHENENGOA	→	↓	
KASIK GOGOKO	→		IPARRETARRAK BOKALA	→	↓	OHIA BOKALA	→	↓			
→			↓		TXORI EZAGUNAK	→	↓				

-LETRA BATUKETA- —EZETZ ASMA—

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da batuketa honetako letra bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko koadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian, ipin ezazu zure ustez hauetako bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipin izeaiozu. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

NIK
+
HIK
ZUK

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
					N	I	Z		

1.- ZEIN DEN MUNDUAN HIZTUN GEHIEN DITUEN HIZKUNTZA.

- Ingelesa
- Gaztelania
- Txinera
- Esperantoa

2.- NORK IRABAZI ZUEN EUSKAL HERRIKO ITZULIA 1983. URTEAN.

- Lejarretak
- Gorospek
- Ocañak
- Visentinik

3.- ZEIN BERTSOLARI OMENDU ZEN 1983KO URTARRILAK 23AN DONOSTIAKO CARMELO BALDAN.

- Txirrita
- Xanpun
- Lazkao Txiki
- Joxe Lizaso

IRRI FARREZ — A ZE FLASHA! —

HAGINETAKO MINA

Bi emakume elkartu egin dira eta:
-Neska, ez dakin zeinen gaizki nibilen az-
ken bolada honetan. Izugarrizko hagine-
tako mina zeukeanat.
-Neska hori ez dun ezer. Nik bazeukeanat
horretarako erremedioa.
-Etzan esan! Eta zein erremedio da hori?
-Bada... hagineta mina jartzen zaida-
nean, etxera joan, senarra gozo-gozo ja-
rri, ñir-ñir saio txiki bat egin eta akabo mi-
nak!
-Alajaina! Hori dun erremedioa! Aizan!
Eta non harrapa zezakeanat orain hire se-
narra?

SOZIEDADEAN

-Nire bizitza guztian haragia jan izan dut, eta begira ezak, zezenak baino indartsuago natxiok.

-Bada, nik nire bizitza guztian arraia jan izan diat eta oraindik ez diat igeri ikasi.

EROAK

-Begira... nik linterna piztu egingo dut eta zu, argi-errainutik sapairaino iristen bazara ardo tragoska bat emango dizut.
-Bai zera! Eta sapaira iristen naizenean linterna itzali egingo duzu, ezta?

LAGUNARTEAN

- Esan didatenez Koldorekin ezkontzen omen zara.
- Bai, halaxe da.
- Ez naiz batere harritzen!
- Zer dela eta?
- Utzi nuenean zera esan bait zidan: «uzten» banauzu edozein txorakeria egingo dut».

EUSKALKERIAK

- **«Euskal Herriko kopeta kulturala».** (Fronte kulturalari halako izena jarri zionak kopeta izango zuen, baina kultura...).
- **«Abenduaren 6an haratuzte orokorra».** (Boturik ez ematea gauza bat da, baina kontxo! utz diezagutela gutxienez nahi duguna jaten).
- **«Fasizismoa nahikoa da».** (Nahikoa dela esan, eta gainera beraren aurkako protesta egin. Gauzak argitu beharra zeudek, lagunak!).
- **«Ardantzta lehendakariak bihar ekingo dio bigarren berrieta-txandari».** (AEK-ko satorren batek idatzi ote zuen izenburu hori ere?).

SOLUZIONI

EZETZ ASMA: 1-c/2-b/3-b

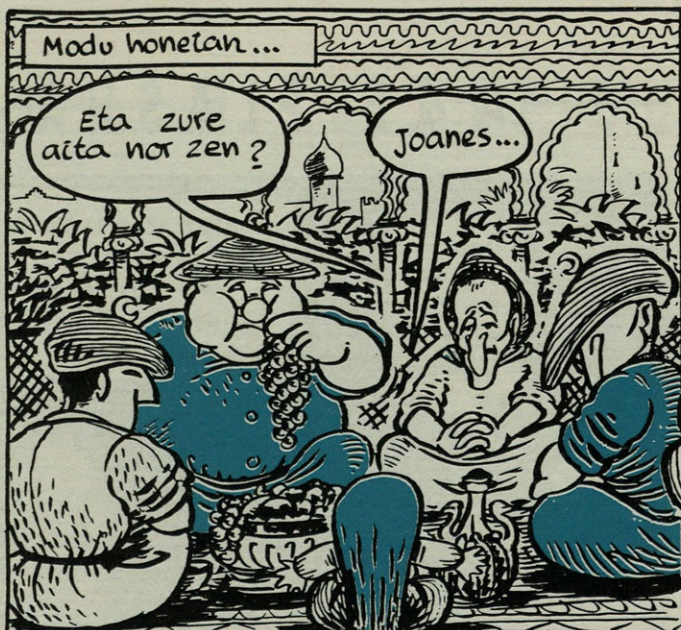
LETRA BATUKETA:

$K = 0 \text{ --- } K + K = K \text{ EDO } 0 + 0 = 0$

$$U = 2 \text{ --- } 1 + 1 = U_{\text{EDO}} 6 + 6 = 12$$
$$H = 1 \text{ ---- } N + H + \text{eramana} = Z \text{ EDO } 5 + 1 + \text{eramana} = 7$$

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
K	H	U			N	I	Z		

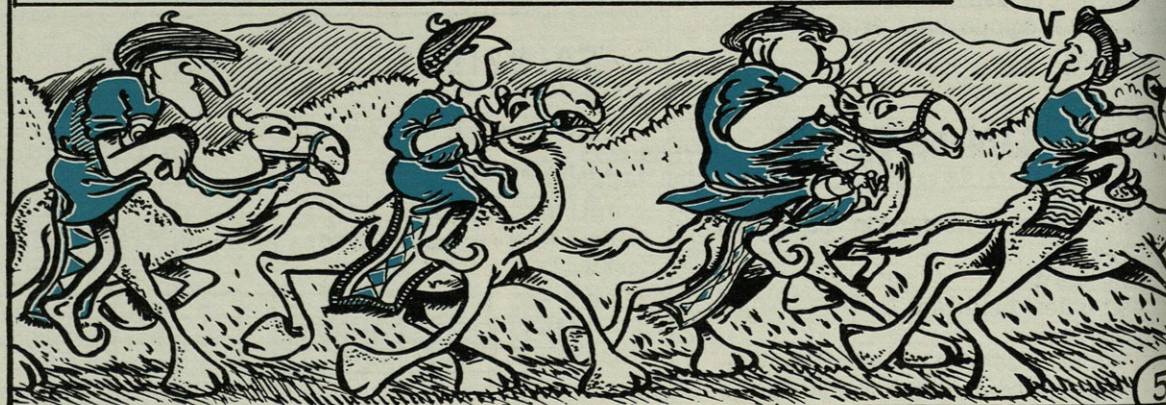
L	A	K	E	T	*	E	N	A	R	A	K			
I	R	U	N	*	A	E	K	*	I	Z	A	N	A	O
*	B	*	A	*	Z	*	O	*	A	*	I	*	A	*
G	I	L	T	Z	*	H	A	G	I	N	A	*	I	*
*	L	A	U	A	*	H	A	G	I	N	A	*	I	*
L	A	R	R	I	A	*	T	O	T	E	L	N	A	*
*	U	R	R	E	U	X	U	*	Z	*	O	*	I	*
A	K	U	I	L	U	A	*	Z	A	I	N	A	*	I
*	E	T	*	A	N	K	E	R	*	G	D	*	A	*
I	R	U	N	*	A	E	K	*	T	A	N	A	O	*
*	I	A	*	I	K	*	I	Z	A	N	A	O	*	I
L	A	K	E	T	*	E	N	A	R	A	K			

Joanes Erlezaña.

Eta horrela, egunez eta gabez haren gameiluez zamalkan, Frankoak baino lehen Pirinioara ailegatu ziren.

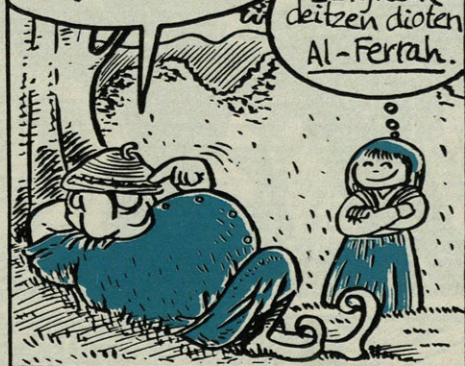
Beno ... Al-Egerah eta Al-Boka-ri, zoazte egurra mozte-
ra...

... eta zu
Al-Tuenah,
piztu ezazu sua...

... Eta gu biek
hementxe geldituko
gara...

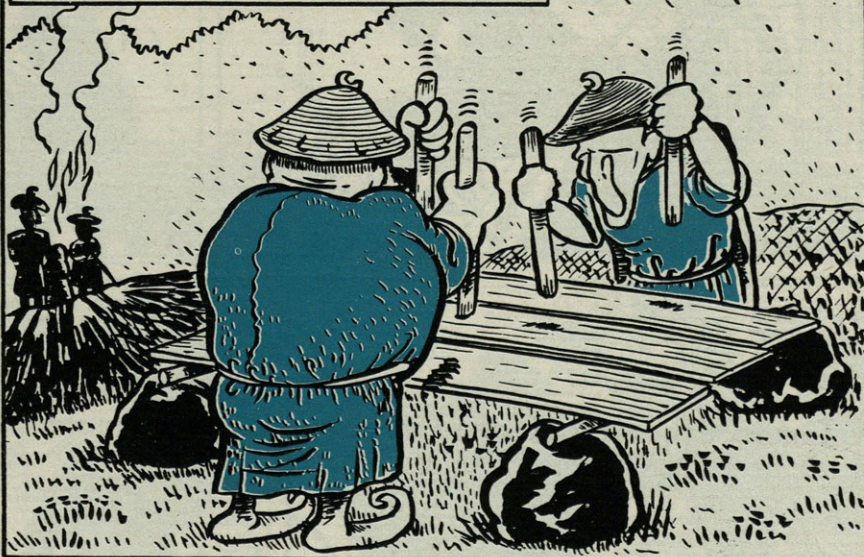
Modu honetan...

Egurra
moztuta
dagoooo

Eta
sua
piztutaaa

Entzuten?

... Txalapartaren soinuak zabaltu zen
basoetan...

... Euskal tribuak deituz...

Baina ez zuten euskaldunek
bakarririk entzun...

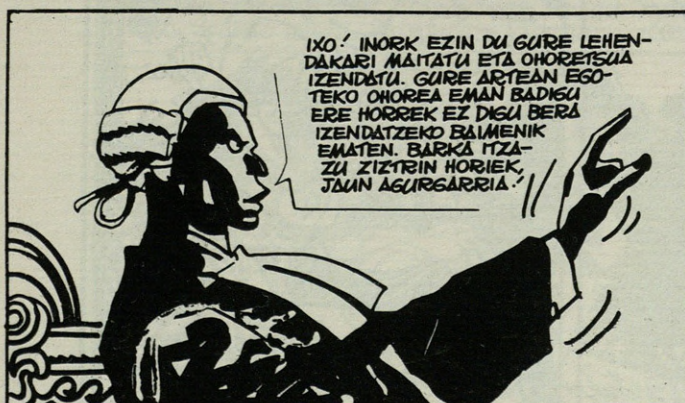

MMM...? ANDRESAROKO
ARTALDEEN BEEAKADA DA,
JAUNA (\"*orreaga*\" *campion*)

6

segitzeko

VUDU LEHENDAKARI

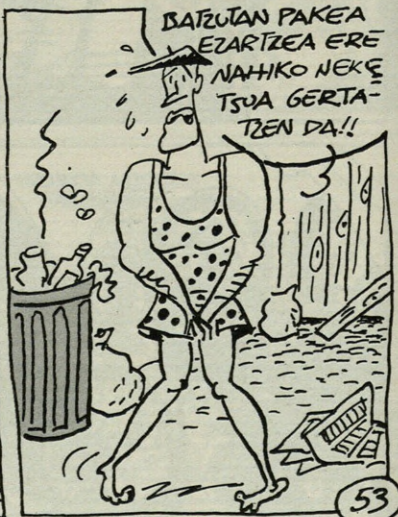
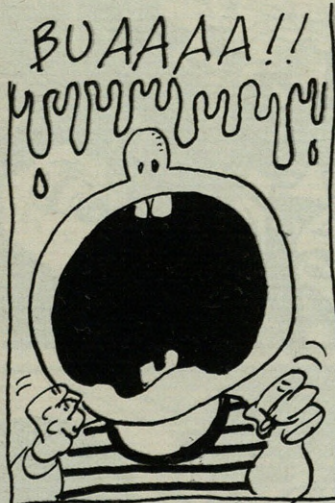

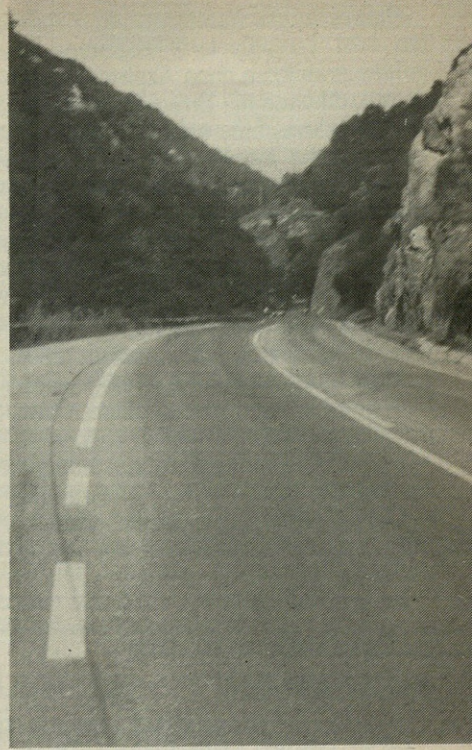

SUPERHERTZAINA

- M^W + Morau -

Udazkenean hastekotan dira obrak Biderik onena Leitzarango autobidea?

«Gipuzkoa eta Nafarroa arteko komunikabide txarra nola hobetu?» galderaren inguruan hamaika auzi plazaratu da azken urteotan. Honi erantzunez, Gipuzkoa eta Nafarroako Foru Diputazioek, Leitzarandik barrena autobia egitea erabaki dute aproposen. Autobiaren aurkako Koordinadorak aldiz, ohizko bideen hobetzearekin nahiko dakusate. Aurtengo udazkenean, eztabaida pil-pilean dagoelarik, obrak hasiko omen.

Gipuzkoa eta Nafarroa lotzen dituzten bost errepideetatik zuzenena eta gehien erabiltzen dena Azpirozko mendatetik dihoana da. Errepide honen trazadura txarra, bide estua, artzenik eza eta inguruko herrietako trafiko ugaria gai kezkarria izan da azken urteotan. Oraindik orain konpontzeaz dagoena. Hau honela, Foru Diputazioek, denbora pasa ahala alternatiba zenbait proposatu ostean autobia bat egitea erabaki du, ondorioz aurkako mugimendu indartsua sortu delarik kale mailan, zeina egungo komunikabideen hobetzearen alde agertzen den eta autobia-aren kontra, batipat ekologia mailan suposa dezakeen txikiziaz kezkatuta. Autobia al da biderik onena? Eta Leitzarandik? Galderok erantzungo dituzte segidako erreportaiari Foru Diputazio eta Koordinadorekoek.

Trafikoak autobia eskatzen du

Javier Astrain, Gipuzkoako Foru Diputazioko autobia honen projektua burutzen parte zuzena hartu duen ingeniariak erizten duenez, trafikoarena litzateke autobia egiteko arrazoi nagusia: «Errealitateak hala agintzen du: 88an kasu, eta Lizartzen hartutako datuen arabera, 5.000 kotxe ibili da Araxes-etik barrena egunero, datu historikoekin gonbaratuz gero %7ko hazkunde geratu delarik. Duela hiruzpalau urte egin ziren prebisiok oso atzean geratu dira beraz. Datuok, hala ere, ez dute esan nahi trafiko guztia Azpirozko joaten denik, zirkulazioa lokalera ere barne sartzen da, baina bestalde kontutan hartu behar da, autobia eginez gero, trafiko berri bat ere sortuko dela, hain zuzen ere, Belatek barrena Iruñera joaten den jendea Tolosara pasako bait litzateke».

Baina egun esistitzen den trafikoak justifikatu al dezake autobia bat egitea? «Egungo trafikoak ez duela justifikatzen, oso ondo, baina zenbat urtetan? Ez dugu bat hemendik 2 urtetara konpon ez daitezkeen egundoko kamioi kolak sortuko dituen errepide bat egingo... eta horixe da azken batean Araxes-en dagoen arazoa, errepidearen hobekuntzak ezertxo ere konpontzen ez duenez gain bertatik autobia bat egitea bestalde ezinezkoa da; ekologikoki kalte izugarriak sortuko lituzke batetik, eta zintzuraren egoera geologikoa erabat mugatua da bestetik. Honek bultzatu gaitu Leitzarango bidea aukeratzeraz».

Ardatz nagusia izateko sortua

Datu gehiago ere erantsi digu Javier Astrainek: «Kontutan hartu behar da

Gipuzkoaren %50a Donostialdeko arean kokatzen dela, 350.000 biztanle orotara; horiek, Nafarroarako bide zuzena Leitzarango autobia lukete». Deba-Garaian kokatzen den beste jende multzo haundiak hala ere probetxurik ba al du Leitzarango autobia eraikiz gero? «Ez dute Donostialdeak adina erlaziorik Nafarroarekin... baina begibistakoa da bertako trafikoak egun autobia-aren beharretatik hurbil dagoela. Hor lukete Durango-Beasain autobia, ENIaren desdoblamendua eskatzen duena; kanpo geratzen da Goierri, eta hau konpon daiteke Etxegarartetik desdoblamendu bat eginez. Soluzio hau ez da urruneko gauza; zer gertatzen da? Goierritik Nafarroako irteera naturala hortik dela Leitzarandik baino, egun funtzionatzen den bezala. Ze beste zonalde kontsideratu daiteke zintzilik? Urola... Urolarentzat mesedegarri litzateke Leitzarango autobia? Baietz diot, ze komunikazio on bat izango du Lasarteraino autopistaz joanez gero bertan Oriako ardatza hartuta. Ze beste soluzio

**“Formula
magikoa ez da
esistitzen. Nik uste dut
beste korridoreak ere
beti hor egongo direla
bat bultzatu arren”**

**(Javier Astrain,
Diputazioko inginiaria)**

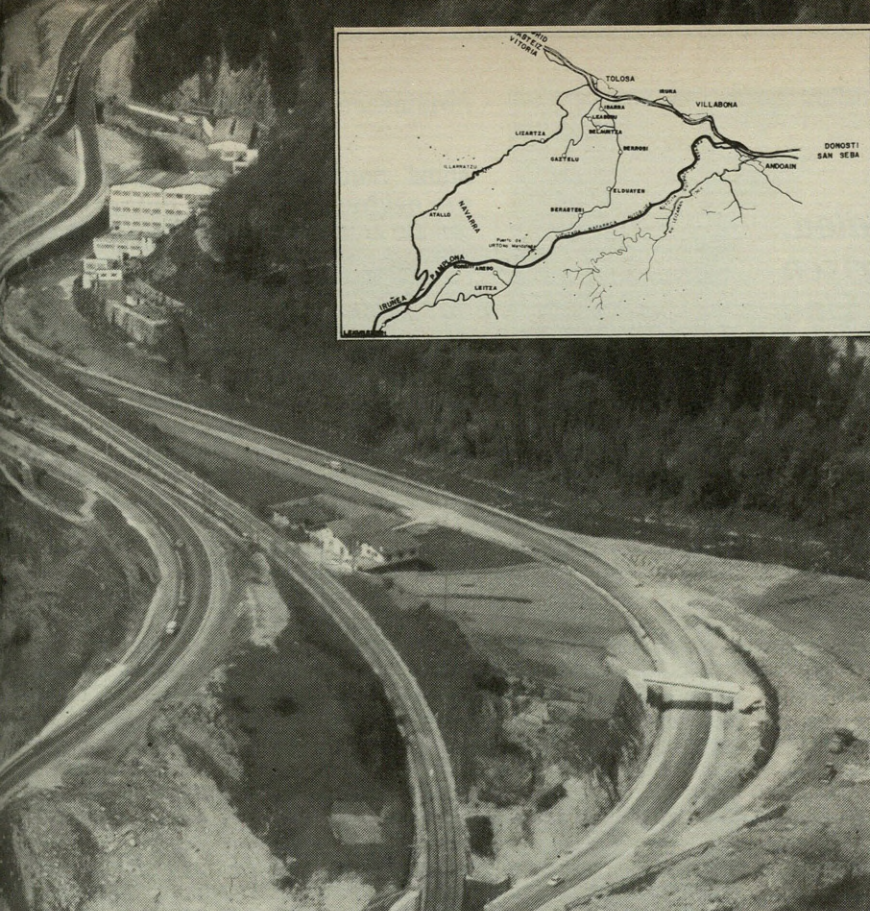

Gipuzkoako eta Nafarroako diputazioek

leudeke? Abantaila gehiago lituzke Etxegarartetik eginez gero, edo Belatek? Ez, haientzat ere irteera hoberena Leitzarandik litzateke. Zein litzateke kalte-tua? Tolosa, ze Nafarroarako trafikoa ez litzateke ohizko korridoretik joango. Ze irtenbide geratzen zaio Tolosari? Autobia Andoainen hartzea edo Berastegin, eta gero Araxeseko korridorea. Nafartarrei zein abantaila suposatzen die? Itsasorako irteera eta mugarekin konexioa, Belateko irteera oso kondizio txarretan dago, eta gainera hor dago Ebro bailarako autopista bukatu gabe eta autobia lagundu dezake».

Ekologia mailako kalteen azterketa

Soluzioa autobia bakarra egitetik edo dauden errepideen hobetzetik dator? «Formula magikoa ez da esistitzen. Nik uste dut beste korridoreak ere beti hor egongo direla bat bultzatu arren. Baina ez badago sekzio on bat errepideen hobekuntza soilak soluzio engainagarria gerta daiteke, Araxesen kasuan gertatzen dena. Hobekuntza bat onartzen du, baina benetako hobekuntza pisuzko trafikoa barneratuko duena ez daiteke lortu ez bada egundoko obra egiten (21 mila milioi pezeta kostatuko litzateke azken aurreproiektuak dionez); eta gero ekologia mailan duen balioa, erre-kurtsoak...».

korridoarea alde batera utzi, eta Leitzarangoaz apostu egin dute.

Eta Leitzaraneke ekologi mailan duen pizua eta inguruko herrien kultura eta historia kontutan hartzen al da autobia egiteko orduan? «Beno, Leitzarandik barrena ere egon daitekeela txikiziorik? Horretarako egiten dira inpakto estudioak, eta horiek definitu eta orientatzen dute azken batean gure lana.

Faktore garrantzitsuena lurraldea delakoan

Autobiaren aurkako Koordinadorak errepideen plangintza orokorretik abiatuta egiten dio kritika autobiarri. «Ez du zentzurik. Durango-Beasain ardatza nahikoa litzateke Iruñea lotzeko, egungo beste errepideak hobetzen diren neurrian. Autobiak, Tolosak historikoki Nafarroarekin lotzeko izan duen zama historikoa ezabatzea suposatzen du gainera. Bestetik, Goierri eta Deba Garaiak autobia ordainduko dute eta ez dute erabiliko, beraz marginatuak geratuko dira. Eta autobia priorizatzeak EN1aren desdoble mendua atzeratuko du».

«Guk esaten dugu autobiak ez duela Gipuzkoa eta Nafarroaren arteko lotura hobetzen, Iruñea eta Donostiarena baino, eta hori diferente da. Bi hiriburuon arteko korridore azkarrek bi poloak indartuko ditu (Nafarroa Iruñean biltzen da eta Gipuzkoa Donostian), eta lurraldea janda geratuko da eta ingurur-

ko herriak marginatuta». Nafarroa-Gipuzkoaren arteko lotura historikoki egin den errepideen zehar (hobetu ez diren neurrian zailak eta diseinu zaharrekoak direnak) eragin eta hobetzea da Koordinadoraren alternatiba. «Jendea 10 minututan Donostian sartzeko aukera ematen badiozu Tolosa baztertuta geratuko dena gauza nabaria da. Egin behar dena da zonalde horiek berreskuratu eta ez ahaztu. Autobiarri esker erabat azpibalaratuko bait da lu-

“Autobiak ez du
Gipuzkoa eta
Nafarroaren arteko
lotura hobetzen,
Iruñea eta
Donostiarena
baino”

(Iñaki Bolibar,
Koordinakundeko ordezkaria)

rralde hau. Eta guk diogu faktore inportanteena lurraldea dela, ez bakarrik fisikoa baizik eta erlazio ekonomiko eta kulturalak bere baitan hartzen dituen. Gu hobekuntzaren alde gaude baina ez txikizioaren bidez; koste gutxi eta ziurtasun eta erosotasunaren alde gaude, baina horrek ez du esan nahi autobia bat egin behar denik».

Jende honek beraz ez duela territorioaren faktorea ezertako kontutan hartu aldarrikatzen dute, «inoiz lurralde honetan egin den obrarik garrantzitsue- nean hain zuzen. Ez da deusik ikertu inguruko herriak nola izango diren kal- tetuak, eguraldiarekin gertatu den mo- duan, eta lurraldearen funtzionamendu aldaketa hoberako ez dela adierazten ez den bitartean uste dugu egungoa de- fendatzea ezinbestekoa.

Lehenengo errepideen indartu beharra

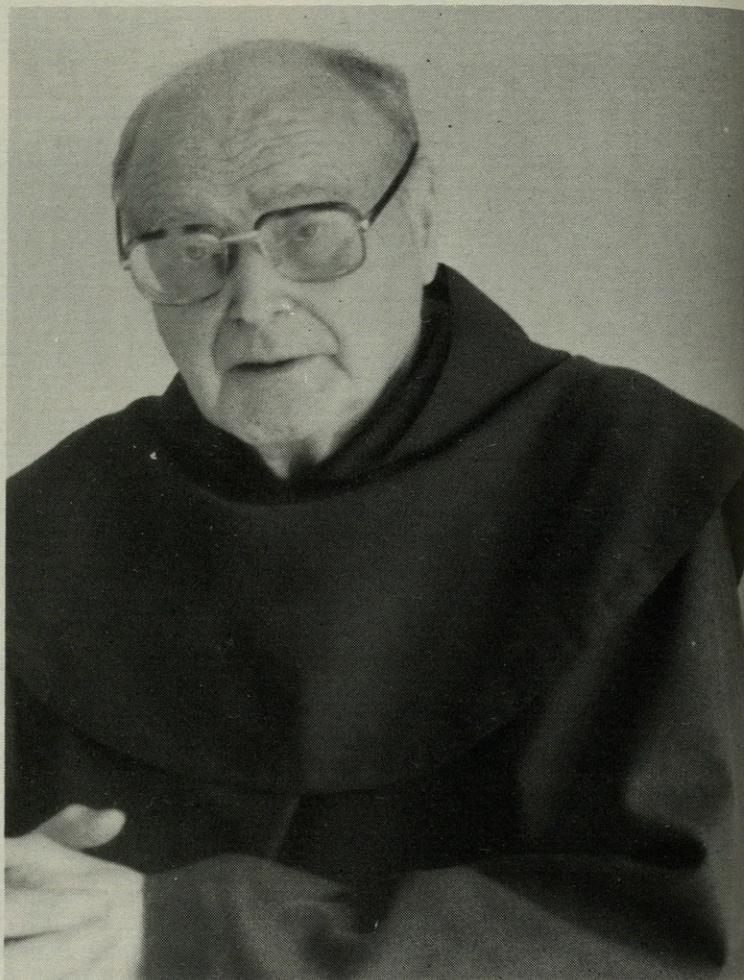
«Kontutan hartuta gainera EN1are desdoble mendua Tolosatik aurrera egi- na dagoela, eta Altsasura bitartean des- doblatuko dela... handik Gasteiza eta Irurtzun Sakanatik barrena badaude proiektuak... guzti hau lurralde maila- ko koerentzia baten barruan sartzen da ze esistitzen diren ardatzak indartzen bait dira; honen aurrean nola uler dai- teke, Durango-Beasain ardatza jarrai- kiz oso eroso iritsi zaitezkeelarik Iruñe- ra 10 minutu gehiago eginda ere, auto- bia berri bat egitea helburu bera erdies- teko eta 40 mila milioiren gastuaz? 80 kilometrotako gainera!».

Ohizko errepideak hobetuz, Urto, Azpiroz, Belate... merkeago suertatzen dela eta askoz ere errentagarritasun haundiagoa lor daitekeela diote: «Gai- nera, trafiko mailako azken datuak hartuta (Nafarroako Gobernuarenak) ikusten da 2.700 kotxe baino gehiago joaten ez dela egun. Autobia fantasma bat izango da: 3 kotxe minuturo egu- nez, eta kotxe t'erdi gauez».

Autobia bat behar al da aurrera begi- ra? «Ez. Nik ez dut sinisten — dio Iñaki Bolibarrek— trafiko gehiegizkoa denik EN1 desdoblatu, Araxes hobetu eta bes- te guztiak berrituz gero. Dibertsifikatu egin behar da, ez kontzentratu. Araxe- sen adibidez argi daukagu hobekuntza posible dela. Tunela egitea Azpiroz az- pitik batetik, eta noruegar batzurekin egin tanteotan aipatu zitzaigun Irur- tzun eta Tolosa artean 37 kilometro daudelarik, lehenengo operazio batean bi- hurguneak hobetu eta zabalduz 19 ki- lometro karril geldoa eraiki daitekee- la. Horrela nahiko errepide eroso bilat- katzen da Araxesekoa».

LOREN ARISTI

*Duela 78 urte Diman jaioa,
euskal textu zaharrak aztertzen
pasa ditu urteak eta urteak Lino
Akesolok, eta oraindik ere
horretan dihardu Santutxuko
Karmelo komentuko bere
txokoan. Euskal klasikoen
argitalpenak, euskara
zaharraren azterketa,
hiztegigintza, itzulpegintza...
mila arlotan aritu izan da, beti
ere euskarari loturik.
Autoritateen Hiztegia izan da
argitara eman duen bere azken
lan mardula, eta aurki, bi
liburukitan argitalpen
desberdinetan idatzi zituen lan
guztien bilduma plazaratuko da.
Eusko Jaurlaritzak urtero
ematen duen 'Euskal Letren
Merezimendua' ren Saria irabazi
duela iragarri zen egunean egon
ginen Lino Akesolorekin.*

Lino Akesolo:

«Politikeria txarra egiten da euskararen kontura»

GALDERA: Noiz hasi zinen euskararen munduan lanean?

ERANTZUNA: Gazte hasi ginen, latina ikasten ihardun genuenean, orduan ere euskaraz ikasten genuen, dotrina eta holako gauzak. Bertan lan eragiten ziguten bai latinez bai erdaraz eta bai euskaraz. Behin Donostian, 'Euskal-Esnalea'n antolatzen zituzten sariketa batzuk, lan bat egin nuen eta sari bat esan zidaten. Argitaratu egin zuten 'Euskal Esnalea' aldizkarian. Beste sariketa batean iragarri ziguten, hemeretzi-hogei urte nituela, Cervantesen 'Novelas Ejemplares'etako bat euskaratu behar zen. Hor ere egin nuen eta eman ziguten sari bat. Hor baliatu ginen euskarazko liburu gehixeago erosteko. Ordutik daukat, esaterako, Azkuen 'Morfologia Vasca' liburu handia.

GALDERA: 'Karmengo Argia'n idatzi zenuen gero...

ERANTZUNA: Ikasle ginela sortu zen hori. Han hasi nintzen idazten, batez ere itzulpenak eginez, eta artikulak txikiren batzuk ere bai, bertsoen batzuk erdaratik itzulita eta... horrelaxe etorri zen gerratea eta horrek etenda utzi zuen gure lana.

GALDERA: Gerrate Zibilean kapeilau izan zinen, eta gartzelan amaitu...

ERANTZUNA: Bai, kapeilau joan nintzen eta gero etorri zitzaigun goitik beharako zigorra, espetxetik espetxera ibili beharra. Hiru urte egin nituen. Urte gehiagotako zigorra eman ziguten, baina azkenean baldintzazko askatasunean atera ahal izan genuen, Euskal Herrian ez geratzeko baldintzapean. Kanpoan denbora apur bat egin ondoren, Gasteizko eliz barrutia ez zenez Iruñeara etortzeko baimena eman zidaten. Han hasi nintzen berriro euskara lantzen... Liburu zaharren bila ibili nintzen orduan, euskara zaharreko liburu asko gerrate aurretik hasi nintzen irakurtzen eta eza gutzen.

GALDERA: Klasikoen lanak errekupe-
ratzea izan da zure lanetarik bat. Erreku-
peratu gebeko lan asko geratzen al da
oraindik?

ERANTZUNA: Guztiak ez dira erreku-
peratu. Oraindik badaude beste liburu
batzuk merezi luketenak argitaratzea
gure euskararen historia hobeki ezagu-
tzeko.

GALDERA: Autoritateen Hiztegiaren
azken liburukiak argitaratu dituzue az-
kenean...

ERANTZUNA: Neure bizi guztikoa izan da euskal hiztegia osatzeko ardura eta ahalegina. Eta halako batean egokiera etorri zitzaidan, eta orain atera ditugu azken tomoak. Baina artxiboan edo fitxategietan gelditu dira gauza asko atzean. Sei urtetako etena izan dugu argitaratu ezinik eta azkenean hor daude, bere huts eta guztiekin, baina hor daude. Nekez egiten da orain hutsik gabeko libururik, batez ere euskara kontuan ez da lan garbiegirik egiten.

GALDERA: Manu de la Sotak hasi zuen lana, gero Laffiteren eskutatik pasa ondoren, zuregana heltzeko. Kontaiguzuz hiztegi mardul honen historia.

ERANTZUNA: Manu de la Sotak egin zuen gehien, laguntza ederra izan da, baina besteak ez, Laffitek ez dut uste... noizean behin Laffiteri galdetzen zitzaion, argitasun batzuk hartu genituen Laffiterengandik, baina bestela Laffitek ez du hor eskurik sartu. Gero, beste asko... esaterako Justo Garate, Argentinan bizi den mediku zaharra, horrek lehenetik zeuzkan 'Contribución al Diccionario Vasco', 12 liburutan, hori ere erabili izan da.

GALDERA: Idazle zaharren lanen argitalpenak eta hiztegi gintza lanak ez ezik makina bat artikulak ere idatzi duzu, gai ugariri buruz gainera. Zein arlo azpimarratuko zenuke zure lanean?

ERANTZUNA: Orain dago inprentan nire lan guztien bilduma, bi tomo aterako dira... Lehengo idazleen gauzak argitze-
ko idatzi dut. Oraingoak ez daude argitu

«Oraindik badaude beste liburu batzuk merezi luketenak argitaratzea gure euskararen historia hobeki ezagutzeko»

**«Nekez egiten
da orain hutsik
gabeko
libururik, batez
ere euskara
kontuan ez da
lan garbiegirik
egiten»**

beharrik, lehengoek dute argitu beharra, bai, hori bai. Askotan borroka pixkat... borroka ez, garbi hitzegin behar izan da. Askok gauzak jakin gabe ekiten diote buruak ematen diena esaten, eta horretako eskubiderik ez da. Ez dago eskubiderik batek ez dakien gai bat hartu eta buruak ematen diona esateko.

GALDERA: Gogor, zuzenki eta oso argi idatzi izan duzula aipatu izan da. Gaurtik nola ikusten dituzu zeuk idatzi eta esandakoak?

ERANTZUNA: Ez daude gaizki. Bakioitzak ikusiko du nolako asmoz eta barnegiroz hartzen dituen. Halako gauza bat oker esaten zutela ikusten nuenean ahalagin egiten nuen gauzak argiago ipintzeko, batez ere harrokeriaz bezala norbaiten izuka, norbaiten kontra egiten zutenean. Ez dago eskubiderik batez ere hilen kontra egitea, ez dute eta erantzuteko aukerarik. Zergatik ekin Azkueren aurka edo beste batzuen aurka sustrairik ez zuten esaeretatik? Hori esan zidan behin Bordarik, 'zuk batez ere harrokeriaz ari direnei ematen diezu jipoia'. Holakoen aurka.

Nik gogoan dauzkat, esaterako, Arestiren gauza batzuk argitzeko idatzi nituenak. Ez zituen hain gaizki hartu eta behin Aresti berak bere liburu batean dedikatoria txiki bat idatzi zidan, 'nire aita espiritualak ez dit pekatuarik barkatzen!'.

GALDERA: Jipoi asko eman zenizkion Arestiri orduan?

ERANTZUNA: Bai, bai...(farreak)

GALDERA: Elizako liburuak, liturgiako testuak... arlo horretan ere lan handia egin duzu...

ERANTZUNA: Bai, liturgi kontuan lehenengo Bizkaiko liturgi berria euskaratzen aritu nintzen, eta gero gotzaitegi bakoitzean egiten zena erabaki zen denok batera egin behar genuela.

GALDERA: Lan inportantea izan zen hura ezta? Orduko euskararik batuena izan elizakoa...

ERANTZUNA: Hor lehenengo egiten zen testu bat, erdikoa, Nafar aldekoa, eta gero herrialde bakoitzak bere ikutuxoa ematen zion argitaratzeko. Guztion artean egin genuen lan, holako erdiko lan bat egin zen, erdiko testu bat egin zen lehenbizi. Hori batu kontuak hasi baino lehenago hasi zen eta, gogoan daukat, gure Mitxelena ez zegoen horretan ongi ikasita eta gauza gogortxo batzuk esan zituen eta nik gogoragoak.

GALDERA: Zer esan zuen ba berak?

ERANTZUNA: Ba, Lekuonaren aurka, Lekuona zelako ez dakit ze errudun. 'Ea nork eman dien liturgi batzordekoei euskara batua egiteko arrazoirik' zioen, eta nik, 'liturgi batzordeak ez du hartu euskara batua egiteko arrazoirik, hori beste kontu bat da, eta oraindik egin gabe dago gainera'. Ez ez, hor egin zen euskal herri bakoitzari berak ongien ulertzen zuen testu bat. Jipoi antzeko bat eman nion Mitxelenari eta isildu zen Gero, halako batean, handik geroago idatzi zuen artikulu bat eta han esaten zuen orduko liturgiaren euskara ederra zela, ongi itzulia zegoela.

GALDERA: Euskararen eredu desberdinak zirela eta eztabaidak izan zenituzten: 'Eusko Gogoa' batetik, 'Jakin' eta besteak bestetik... Nola gogoratzen dituzu eztabaida haiek?

ERANTZUNA: Laffitek esana da bakoitzak duela hemen bere euskara batua. 'H' batzuk jarriez gero, euskara batua da. Ez, hor ikusten da bakoitzak zeukala bere eredu eta horrela ez goazela batasunera, benetako batasunera. Egungo egunkarietan ikusten da, 'Eguna'n eta 'Hemen'en, bakoitzak burura etortzen zaion guztia botatzen duela, eta erdarazko esaerak eta jiroak moldatzen dituzte. Horrela, erdal kutsuz moldatzen baditugu, ez dugu ez euskara baturik eta ez euskararik egingo. Eta lehenengo lehenengo da euskara egitea; euskara batua... ikusiko da noiz egiten den. Gainera, hori omen dago egiten eta egiten, eta daramagun bidetik ez dakit bide onik daramagun euskara batua egiteko, batez ere hiztegi kontuan.

GALDERA: Euskaltzaindian gramatikako batzordean diharduzu lanean... Nola erizten diozu Euskaltzaindiaren lanari? Zuzen ikusten al duzu?

ERANTZUNA: Bai, serio egiten da lan. Euskara guztiko legeak eta, orain konjuntzioak lantzen ari gara...

GALDERA: Euskerazaintzan ere aritu zara lanean, lehendakari izanik gainera.

ERANTZUNA: Kardaberastarrak hasi ziren... ni noiz edo noiz joan nintzen, eta halako batean deitu ninduten eta, kontxo!, bertan buru egiten nindutela. 'Buru egin ninduzuela badira hamar urte eta ordua da beste bat egiteko', esan diet. Orain omenaldi bat egiten didate nire herrian, ni jaio nintzen etxean plaka bat jarriko dutela eta...

GALDERA: Gaur egungo literatuta segitzen al duzu?

ERANTZUNA: Bai, bai, askotan ez da egoten dena irakurtzeko astirik baina... Gaur irakurri dut, zera, honi, Atxagari eman diotela 'Premio Nacional'. Atxagarenak, lehengoek ez didate atsegin handirik ematen, 'Ziutateaz', 'Etiopia' eta... Gogoan daukat, 'Etiopia' atera zuenean, bestaldean, Laffitek egin zion holako labur bat, eta esaten zuen, 'honek oso ongi idatzi dezake', dezake! (farreak). Gaitasuna badu baina... Ipuin txiki bat bazuen honek, eta 'Obabakoak' en sartu du, oso polita! Asmatu ere nobelista handien antzera egiten du. Ipuin horretan egiten du ahalegin orain berrehun urteko bere herriko apaiz baten euskara modua egiten. Agirre Asteasukoaren euskara modukoa egiten du hor eta holako kontua da, parroki batean gertatutako kontua, eta oso poliki asmatua. Lehengo batean ikusi nuen Antolin Egus-kiza, eta zoratuta 'Obabakoak' horrekin, eta batez ere ipuin horrekin. Laffitek ez zion holako zerarik aurkitzen... ez dakit baina zertarako joan behar du gainera 'Etiopia' eta holako izenak asmatzen? Askok uste dute kanpoko edo horrela-

ko zeraren bat aipatuez gero unibert-salagoak egiten garela, baina hori ez da kontua. Bakoitzak bere sustraiak ditu eta han sustraitzen ez bada ez da gizona.

GALDERA: Bide onetik al doa euskaren normalizazioa?

ERANTZUNA: Taldekeriak egin dira eta hortik ez goaz inora. Batak bere aldetik eta besteak bestetik, eta hor dabil-tza politikeri txarra egiten euskararen kontura, eta hortik ez dut uste gauza gar-birik aterako dutenik. Batzutan askori gorrotagarri gertatzen zaie euskara bera ere.

GALDERA: Iraungo al du euskarak?

ERANTZUNA: Orainarte iraun du. Unamunok oraindik gazte zela ez zion ematen euskarari 50 urteko bizirik, eta oraindik bizi da, eta esan daiteke orduan baino osasuntsuago bizi dela, itxura batean behintzat. Guk egin dugu ahalegin euskaldun irauteko bai, eta gure hurrengoek ea garbiago eta zintzoago jokatzten duten euskara iraunerazteko.

I. MURUA

*«Guk egin dugu
ahalegin
euskaldun
irauteko bai,
eta gure
hurrengoek ea
garbiago eta
zintzoago
jokatzten duten
euskara
iraunerazteko»*

Emakume Asanbladaren iniziatibaz

Erasoen aurrean nola jokatu, Eibarko institutuan ikasgai

Eibarko institutuan UBIko hirugarren maila ikasten ari diren hamabost bat neska (16-17 urtetakoak), autodefentsa ikastaro batean ari dira esku hartzen maiatzetik. Emakumezkoentzat antolatutako defentsa pertsonaleko ikastaroak ez dira urriak Euskal Herrian azken aldi honetan, eta bereziki gazteentzat egin izan dira, baina Eibarkoa berezia da.

Neskak gimnasia orduen ordezt hartzen dituzte autodefentsa nozio hauek, praktikan ikasketa programaren parte balira bezala.

Institutuko zuzendaritzarekin ados jarri ondoren, ikastaroa klase ordu bezala kontsidera dadin lortu du Eibarko Emakume Asanbladak, neskak gimnasia orduen ordezt hartzen dituztelarik autodefentsa nozio hauek, praktikan ikasketa programaren parte balira bezala.

Euskal Herriko Emakume Asanbladek erasoen aurkako komisia daukate antolaturik aspalditik. Komisio horren barne, defentsa pertsonala ikastaroak emateko talde bat antolatu da, dozena bat inguru emakume prestatu izan delarik horretarako.

Talde honetako partaide ditugu Mila eta Esther, Eibarko institutuan lanean dabilzan instruktoreak. Erreportai hau egin genueneko egunean Esther-ekin izan zuen etorri eta Milarekin soilik hitz egin izan dugu. Mila Holandan burututako nazioarteko ikastaro berezietan prestatu zen defentsa pertsonaleko klaseak eman ahal izateko.

Teknika fisikoak, handi batean, ekialdeko arte martzialean oinarritzen dira, baina ez da horretara mugatzen autodefentsa ikastaro bat, ezta urrik eman ere. Aspektu psikologikoa alderdi fisikoa beste lantzen da, gehiago ez bada.

«Eraso psikologikoetarako prest egon dadin jendea nahi dugu», kontatzen digu Milak. «Hitzezko erasoak daude, begiradak, mila gauza, eguneroko gauzak, egunero gertatzen zaizkizunak eta pixkanaka pixkanaka markatzen zaituztenak». Horrelako kasuetan neskatok zer egin, zein eratan erantzun, jakin dezaten saiatzen ari da Mila.

Neskatoak beraiek oraintxe ari dira, kasu askotan, honelako egoerataz konturatzen, esaten dutenez. «Askotan ger-

Institutuko zuzendariak trabaren bat jarri zuen hasieran, baina azkenean bat etorri zen ikastaroaren ideiarekin.

tatzen zaizkizu horrelakoak —kontatzen digu batek— eta konturatu ere ez zara egin akaso; orain hona natorrela gehiago kontrolatzen ditut horrelako kontuak». Guztiek, esateko, ezagutu izan dituzte antzeko egoerak. «Horrelako batetan ikusten baduzu zure burua, 'pasatu' egiten duzu apur bat, egoera hori ekiditeko batez ere», dio beste gazte batek.

Interesgarria litzateke segitzea

Institutuan klase hauek emateko ideia Eibarko Emakume Asanbladan sortu zen; «Ignacio Zuloaga» institutuko gimnasia irakaslearekin kontaktatu zen, eta primeran iruditu zitzaion hari. Ikastaroak ematen dituen taldea ere ados zegoen, eta proposamenarekin zuzendaritzara jo zuten. Institutuko zuzendariak trabaren bat jarri zuen hasieran, ez bait zen batere erraza antolatzeko gaia ordutegiak eta bestelakoak zirela eta, baina azkenean bat etorri zen ikastaroaren ideiarekin. Ondoren klase batean proposatu zen asuntia, bertako neskatoei, eta denok konforme zeudela esan zuten, hasi besterik ez zen gertatzen.

Klaseak maiatzaren hasi ziren eta oraingoz hiruzpalau eman izan dituzte bakarrik. Astearen behin bakarrik izanik, eta bi ordu besterik ez, muga handi bat bilakatzen da hau.

Eskuarki, Emakume Asanbladak antolatzen dituzten ikastaroak intentsiboak dira, astebete edo hamabost egun, jo ta ke egunero lanean. Giro berezia ere sortzen da horrela, nekezagoa dena

astearen behin bakarrik elkar ikusten badute irakasle eta ikasleek. Honetxegatik, datorren urtean segitzea denok daukate buruan, are gehiago orain, azterketa garaia datorrela eta, ezin dutenez ordu bi horiek baino ezer gehiago 'galdu' ikastarorako.

Milaren ustez, datorren urtean segitzea arrazonesgarria litzateke. Ez talde honekin bakarrik, gehiagorekin ere bai. Beste institutu edo ikastetxe batzutarantz zabaltzea iniziatiba batere txarto ez legokeela uste du Milak, baina, jakina, muga bat ere badaukate eurek: jendearena baino, denborarena, ahal izango balute egingo zituztelako honez gero ikastaro hau bezalako beste hainbat Euskal Herri osoan.

Erasoen gaia pil-pilean dago gaur egun. Gerra zikina dela eta, aste gutxi batzutan hainbat eraso gertatu da. Ho-

relako eraso bati edo beste tankerako bati ziurtasunez aurre egitea ez da lortzen honelako ikastaro batetara joatearekin eta kitto. «Hemendik pasa ondoren, ez zoaz 'por la brava' bizitzatik, jakina», esaten digu Milak. «Eraso baten aurrean —segitzen du— limitazioak argiak dira baina horrelako une batean, hemendik pasa eta gero, pentsa dezakezu zer egin, nola jokatu blokeatuta ez gelditzeko behintzat».

Alde fisikoan oinarritako 'giltzak' ikasten dituzte neskatoek. Adina ez da inongo arazoa, eta prestakuntza fisikoak ez du beste mundukoa izan beharrik. Neskak, 16-17 urtetakoak, pozik daudela bistakoa da, nahiz kanpoan harrrera 'hotza' nabaritu izan duten batzutan autodefentsa ikastaro batetan dabiltzala komentatu izan dutenean.

«Klasekideek ohizko txorakeriak esaten dizkizute», komentatzen du batek. Akaso ez da harritzekoa lagunen artean gaia horrela hartzea, baina penagarria ere bada, ikastaroan partaide den Emakume Asanbladako batek dioskun bezala, «antza, kontzientzia apur bat izan behar duen jendea horrela ibiltzea, bazilatzen, horren aurrean, 'ba beno' esaten duzu, ondo gokiltza. Horretaz aparte, ez dit ezer txokatzen portaera horrek», amaitzen du.

Etxean, ordea, ideia honek harrera ona izan duela diote. «Etxean ondo dagoela ni hona etortzea esan didate, eta igual pentsatzen dute gero ez dudala arazorik izango, asko ikasi behar dudala eta ez dela inortxo nirekin sartuko; eta hori ere ez dela, esaten diet nik».

LUIS FERNANDEZ

**“Hitzezko erasoak
daude, begiradak,
eguneroko erasoak...
Horrelako kasuetan
neskatoek zer egin,
zein eratan erantzun,
jakin dezaten
saiatzen ari dira”**

TXINDOKI BIDAIAK

Donostiatik hegazkinez irtenda

GREZIA
hegazkinez batetik bestera
kruzero laburra, 7 gau
eskurtsioak
46.800 pta.

ATENAS + KRUZEROA
7 egun greziar irlak
eta Turkia, Egipto, Israel
+ Atenasen 4 gau
+ Vouliagmenin 3 gau
(Apolo zelaian)
124.400 pta.

ATENAS + KRUZEROA
7 egun greziar irlak,
Egipto, Israel eta Turkia
+ 4 gau Atenasen
+ 3 gau Vouliagmenin
117.000 pta.

**ATENAS KRUZEROZ,
HONDARTZA ETA
PELOPONESOKO JIRA**
4 egun Egeoko greziar
irletan eta Turkian
+ 4 egun Peloponeson kruzeroz
+ 4 gau Atenasen
+ 4 gau Vouliagmenio Kavourin
121.200 pta.

**ATENAS KRUZEROZ
HONDARTZA ETA
JIRA GREKO-BIZANTIARRA**
4 egun Egeoko greziar
irletan eta Turkian
+ 4 egun jira bizantiarra
+ 4 gau Atenasen
+ 3 gau Vouliagmeni
edo Kavourin
123.300

**GREZIAR IRLAK
+ ATENAS + JIRA**
4 egun Atenasen
+ 4 egun jira
greko-bizantiarra
+ 7 gau Santorinin
103.600 pta.

**Urdaneta 11
20240 ORDIZIA
Telf.88.72.00**

**General Etxague 14
20003 DONOSTIA
Tfnoa: 42.38.84-5-6**

**Biteri 45
20100 ORERETA
Tlfn.52.45.12**

**Legazpi 8
20700 ZUMARRAGA
Telf.72.37.76**

Donostiatik busez irtenda

ITALIAKO TOUR HANDIA (11 egun) pentsio erdia.....66.900 pta
NORMANDIA ETA HERRI BEHEREAK (11 egun).....71.800 pta
ERTEUROPA (11 egun) pentsio erdia.....76.900 pta
ITALIA (10 egun).....39.900 pta
PARIS, HERRI BEHEREAK (10 egun).....39.800 pta

Madriletik hegazkinez irtenda

ESKANDINAVIA FIORDOAK (10 egun).....91.900 pta
ESKANDINAVIA (10 egun).....88.900 pta
EUROPAR BIHOTZA (12 egun).....69.900 pta
GREZIA, ISTANBUL, CAPPADOZIA (15 egun).....88.900 pta
TURKIA (15 egun).....87.900 pta
EGIPTO, NILON BARRENA KRUZEROA (15 egun).....119.900 pta

Euskal Kantu Txapelketa finala ekainak 25ean

Gipuzkoar kantariak larunbatean lehiatu ziren denak batera Oiarzungo Madalensoro pilotalekuan, non bost hoberenak hautatuak izan ziren finalerako. Bizkaitarrak bestalde, eskualdeka ari dira: Abadiñon (lehen kanporaketa), Gernikan joan den larunbatean (bigarrena) eta ekainaren 10ean izango da azkena (hirugarrena) Arizko futbol zelaian.

Beraz, gauzak nahiko argiturik daude honez gero Euskal Herriko Kantu Txapelketa honetarako. Finala ekainaren 25ean burutuko da Zuberoako Irurin, Etxahun erromesari omenaldi gisako oroigarria eskainiko zaiola. Herrialde bakoitzetik bost partaide (35 orotara) eta berrogeiko osatzeko Parise eta Bordeleatik etorriko dira gehiago, denak amateurak, sekula kanturik grabatu ez dutenak alegia. Festa egun ederra portunatuko da.

Aste honetan

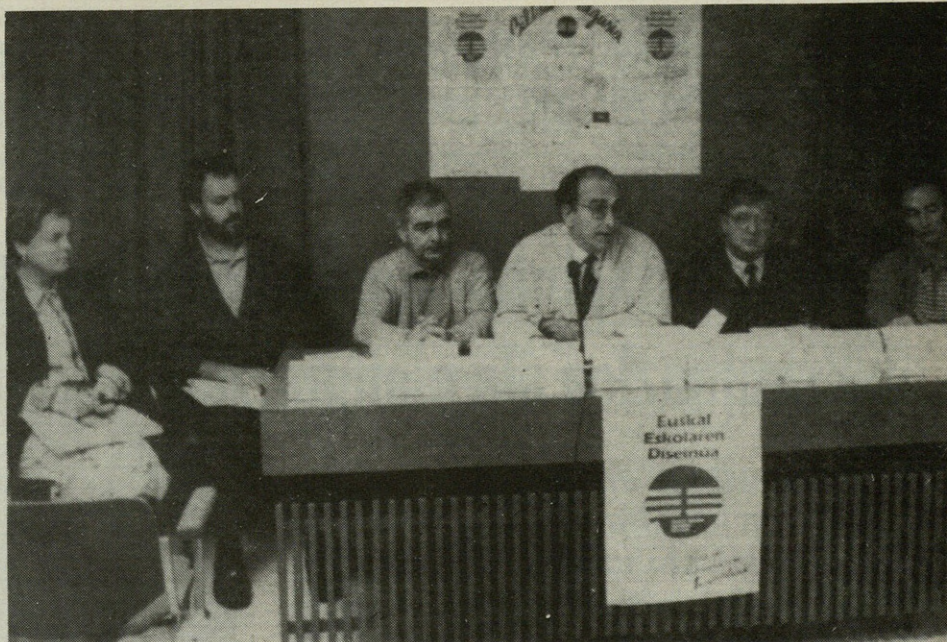
Euskal kantagintza komunikabideetan: kantariak mintzo
(46. orrialdea)

Agirre eta Maia garaile eskolarteko bertsoetan
(49. orrialdea)

Delirium Tremens, diskoa eta berrikuntzak
(50. orrialdea)

«Elkarlan»ek udarako ikastaroak gazteentzat
(52. orrialdea)

Munduko kultura: Satyajit Ray
(55. orrialdea)

FEDERAKUNDEAK ASANBLADARI AURKEZTU ZION BORRADOREA

Euskal Eskola aurreproiektua eztabaidagai ikastoletan

Joan den larunbatean eman zuen ezagutzera Ikastolen Federakundeak Euskal Eskolarako eztabaidagai jarriko den proiektua. Ikastola bakoitzaren autonomia eta autogestioa dira borradore honen puntu nagusiak.

Aste honetatik hasita eztabaidagai izango da bai ikastoletan eta bai hezkuntza sistemaz arduratuak dauden alderdietan Ikastolen Federakundeak iragan den larunbatean Donostian aurkeztu zuen etorkizuneko Euskal Eskolaren aurreproiektua. «Euskal Eskolaren diseinua ez da bakarrik ikastolari dagokion proiektua, baizik eta hezkuntza munduan lanean diharduen sektore guztiena ere. Euskal gizarte osoaren laguntzaren beharrean dago», adierazi zuten Antonio Campos lehendakariak.

Horrela, alderdi politikoak, sindikatuak, unibertsitateak eta kultur esparruko elkarte eta erakundeek parte har dezaten espero da, «euskal eskola eredu berri baten aukera historiko honek gizarte osoa

ren inplikazioa eskatzen bait du».

Aipatutako borradore honetako sail nagusiak autonomia, definizioan, titularitatean, gobernu egitura eta funtzionamenduan, hezkuntz proiektuan, langilegoan eta finantziamentuan dautza, «barne eztabaidarako lehen puntu-tzat hartuko direlarik».

Euskal Herriko Ikastolen Federakundeak aurkeztutako aurreproiektuaren arauera, Euskal Eskola «autonomia, pluralista, demokratikoa eta kalitatezkoa» bezala definitzen da, gisa honetan, Administrazioaren hezkuntza marko orokorra kontutan izango dela, baina Administrazioaren monopolio bihur ez dadin bermala legala ziurtatuz.

AEKantuz larunbat honetan Donibanen

Urteroko ohitura bilakatu den bezala, aurten ere Donibane Lohitzune izango da AEKantuz-en edizio berriaren kokagunea. Ekainak 10, larunbata, arratsaldetik hasita zabalduko da eguneko egitaraua: estropadak, hamalau bat unti lehiatuko direla. Ondoren pilota partiduak trinketeen. Dantzak, erraldoiak eta musikak lekurik izango du, Korrika-6ko diapositiben emanaldi batekin batera.

Baina egitrauko mami nagusia segidan helduko da, afal ostean ekingo bait diote musika saio luzeari hiru taldek: G. Servat bretainiar folkzaleak lehenik, Oskorrik gero, eta amaiera emateko Jotakie etabere kitarrak, azken talde honek gainera bere azken diskoaren aurkezpena eskainiko duelarik. Egun eta gau pasarako egun aproposa Iparraldeko AEKkoen eskutikakoa!

KATALUNIAR KANTARIEN KOMUNIKABIDEEKIKO KEXUAZ JAKITUN, EUSKAL KANTARIAK HEMENGO EGOERARI BURUZ MINTZATU DIRA

Euskal kantagintza komunikabide publikoetan: diskriminazioa ala plangintza orokor falta?

Joan den astean eman zen ezagutzera kataluniar kantari talde batek Catalunya Kultur Kontseilaritza okupatu zuela irrati eta telebista publikoetan bertako musikak nozi duen diskriminazioa salatu asmoz. Euskal kantariei galde egin diegu euskal komunikabide eta musikaz.

Lluís Llach, Marina Rosell, Raimon, Maria del Mar Bonet, Joan Americ eta beste hainbat kantariez osatutako talde batek, maiatzaren azken egunetan Catalunya Kultur Kontseilaritzako solairuetan sartu eta protestari ekin zion, TV3 eta Catalunya Radio eta Radio Associació komunikabide publikoek musika katalanari eskaintzen zion leku apur eta diskriminatzailea aieratzeko. Salaketa ekintza *Associació de Cantants i Interprets en Llengua Catalana* elkartearen eskutik heldu zen, jakitera eman zutelarik bide batez, arestian aipatutako hiru komunikabide publikoetan ez jokatzearaz gainera, grabaturiko kantuen erabilera baimena ukatzen zutela eta ez zutela elkar hizketarik emango. «*Ghetto batetara baztertzen gaituzte*», adierazi zuten, «*musika anglosaxoiari ate guztiak zabalduz eta multinazional diskografikoei lehenetasun guztiak luzatuz*».

Beren eskarien artean az-

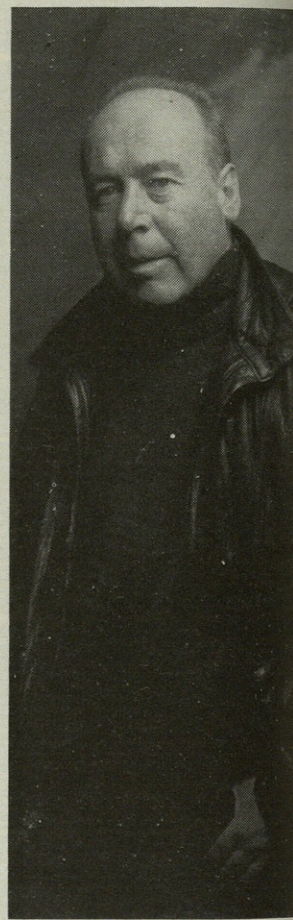
pimarratu zituzten: telebistan emititzen duten musikaren erdia katalanez kantatua izatea, eta aholkatuz pop eta rock taldeekin alde batetik, eta kantautore, *variats* eta talde instrumentalekin bestalde, astero programa berezi bat burutu dezaten; eta irratiari dagokionez, interprete katalanei orduko gutxienek hiru abesti eskaintzea.

Itxuraz, egoera larria bizi dute hango kantariak komunikabideen aldetikako begirune eskasaz. Baina Euskal Herriko komunikabideen jokaera askoz hobea ez dela somatuz —berriki «Karmel» aldizkariak argitaratu dituen datuak begiratzea aski da, 188. zenbakian—, euskal kantariengana zuzendu gara gaiari buruzko euren eritzi eske.

M. Laboa: «Susmoa daukat gutxiago entzuten dela»

Nik gutxitxo jarraitzen ditut bai irrati eta telebista, baina susmoa daukat gutxiago entzuten dela euskal kanta. Ni deitzen naute telebistara eta horrela, baina konturatu naiz, irratiaren adibidez, euskal kantagintzari leku aproposa eskaintzen zioten programa batzu edo murriztu edo kendu egin dituztela. Alde horretatik nabari dut atzerakada. Orain ez dakit zein neurritan etzün litekeen komunikabideetan euskal musika, asko ala gutxi.

Catalunyako prolema he-

men ere izango dela pentsatzen dut, nahiz eta bi kasuok diferentiek izango diren. Hala ere, esate baterako, lehen haurrentzat euskal kantu asko entzuten baldin bazen, uda partean eta gaztelerazko eta erderazkoak gero eta gehiago entzuten ditut. Detailak dira baina adierazgarriak. Nahikoa da irratiaren piztea zein musika jartzen den igartzeko.

Gontzal Mendibil:
«Oinarrizko eskaria
falta da»

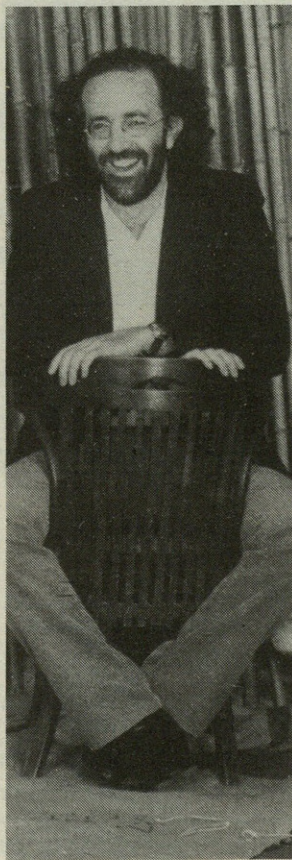
Gurearen parekoa da kataluniarren kasua. Nik uste han txarto baldin badago hemen txartoago. Poztekoa da behintzat han nola elkartasun bat badagoela ikustea, eta hemen zoritxarrez hori ere ez dago. Hau da, bakoitza gure aldetik gabiltzala. Elkartasun modu bat beharrezkoa liteke.

Aspalditik datorren kontua da hau, eta egia esan badirudi beldurtuta bezala egon gara. Hain handia izan da inbasioa, eta bertakook onartua, orain ematen du euskal-dunok ez dugula ez entzun ezta entzun nahi izaten ere euskal musika.

Kantaldiek beherakada izugarria egin dute. Baita esan beharra dago, lehen herriko kultur elkarteek eta antolatzen zituztela kantaldiak, baina gaur egun badirudi ez dagoela horrelako 'beharrik'. Egiten diren apurrak instituzioen zirkuitoen barnean kokatzen dira batik bat, baina urruti geratzen dira. Lagun-

tza instituzionala beharrezkoa da, ez da zalantzarik. Baina oinarritik, basetik ez badago eskaririk, bada urruti edo geratzen dira.

Komunikabideetan momentuko modak jarraitzen dira, jendea erraz erakartzeko, jendeari arin ailegatzeko, komunikabideen arteko konpetentzia dela kausa.

**Imanol: «Hemen
behintzat diskaetxeak
badaude»**

Harrera globalki eskasa nabari dut, ez bakarrik euskal kantarionganakoa, baizik eta anglosaxoia ez den musika guztiaganakoa. Azken urte pare hauetan hori piskat gaintzeko saiatzen ari direla uste dut, baina oso eskas geratzen da hala ere.

Elkartasun posible bati dagokionez, ni beti izan naiz hemengo kantariekin zerbait egiteko prest, batasunaren alde eta gure eskubideen alde. Baina kataluniarrekiko zera esan nahiko nuke, hor bildutakoen artean badaudela pertsona batzuek oso insozialak izan direnak beti. Eta orain batzuek esaten dutenean la-

guntza ez dutela, ni harritzen nauena da zenbait kantari ezagun ez egotea tartean: Ovidi Monllor, Pi de la Serra, Doti Soler...

Ovidi Monllor-ek hona etorri behar izan du grabatzera. Hemen behintzat diskaetxeak badaude, eta esan liteke hemen ez gaituztela erabat jan multinazionalak. Orduan han diskoetxe batzuek desagertu diren, bada, ezin grabaturik eta geratu da hainbat jende. Arazoa ez da bakarrik hango komunikabide publikoek ez dituztela bertakoen diskoak jartzen, orokorrago eta sakonagoa bait da arazoa.

**A. Duhalde: «Euskal
kantarien artean
diskriminazioa»**

Komunikabide publikoetan ez da bakarrik diskriminazioa egiten kanpokoak eta euskal musikaren artean, baita euskal kantarien artean. Ze tendentzia erakusten duzun, pasatzen zara edo ez zara pasatzen. Euskal kantarien proportzioa ere erridikuloa da hala ere. Horrek beste

arrazoi batzuek ere baditu, noski.

Kataldarrena ez dut ongi segitu, baina uste dut katalandarrek eduki dutela beti guk baino harrera bereziagoa katalan popularen artean. Ni harritua nago Euskadi Irratia alde batetik, Radio Euskadi bestetik... zaila iruditzen zait ulertzen. Badirudi botere publikoek nahi dutela, edo horrela diote bederen, nahi dutela euskara bultzatu, euskal kultura bultzatu. Eta beste aldetik oharitzen gara gauza kontraesankorretan murgilduta daudela.

Euskal musikariok zerbait egiteko edo, nik uste dut katalandarrek egituratuagoak daudela horretan, edo behintzat harreman diferenteak dituztela. Nik parte har nezake horrelako mugimendu batean, ez bakarrik kantagintza defendatzeko, baizik eta euskara eta euskal kulturaren defendatzeko. Hori uste bait dut dela gure premia. Eta Katalunyan katalanera egitea gauza normala da, eta hemen euskara egitea beste munduko gauza dela dirudi.

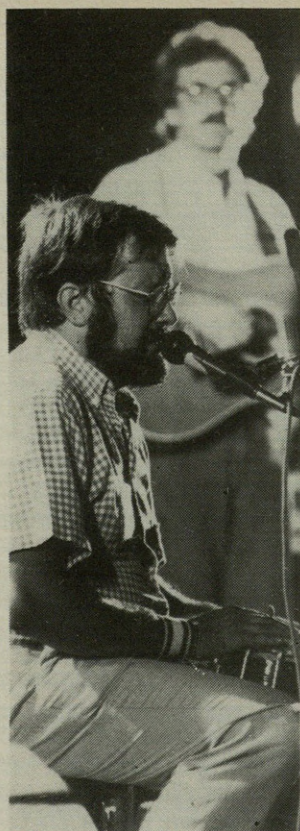
Natxo de Felipe:
«Komunikabideek
multinazionalari segitu»

Ni konturatzen naiz ez dagoela inolako plangintzarik ez telebista ez irratan beste herrialdeetan egiten den bezala bertako musika nolabait primatu eta programatzeko.

Musika anglosaxoiarena eta hori, fenomeno unibertsala da. Horren kontra ez dago zereginik; ez da normalizat hartu behar, baina generalizatu da multinazionalak beren diktadura inposatzea. Kontua irati edo telebista publiko batek ez liokeela horrelako bideari jarraitu beharko, batez ere besteekiko duen konpetentzia dela eta. Nik uste dut komunikabide publikoetan beldur direla kate komertzialek entzule eta ikusle guztia eramango ote duten.

Euskal musikaren programaketak ez du inolako planteiamendu serioirik: zaharki-

Natxo de Felipe.

tua, interes gutxikoa... Programazio musikari interes bereziagoa eskaini beharko liokete. Telebistan, «Katu kale» salbu, apenas dago ezer, eta kontutan hartu behar da programa horrek erizpide mugatu batzu dituela; guk ez omen dugu magazine-tan baino beste lekuri. Penagarria da, baina ez dago programaketarik.

Ez dakit Catalunyan organizatuago daudelako edo agian egoera hemengoa baino kaskarragoa izango delako, baina gure artean ere beste horrenbeste egin beharko genuke.

Xalbardin: «Salaketak orokorragoa izan beharko luke»

Ez naiz insolidario, baina ez zait korporatibismo hori interesantea iruditzen, ez bait dituzte beste arazo batzu ere asumitzen, oso beraiena dena baizik: ez dute komunikabide publikoetan gure musika jartzen. Baina salaketak askoz ere gogorragoa beharko zukeen, gogorragoa eta orokorragoa. Azken batan,

musika ez jartzeak suposatzen duen kultur politika orokorra da salatzekoa. Horregatik diot korporatibismo sinplizatzen ikusten dudala Catalunyakoa.

Egungo politika, ekonomia eta gizarte egitura eta horien ondorioetan erreparatuta, ez dugu ezer espero komunikabide horietatik, komunikabide publikoetan agintzen daudenak nola jokatzen duten jakinda. Musika anglosaxoiaren prepotentzia gizarte egitura honen isplua baino ez da.

Bestetik, hemengo irriti eta telebistan arazoa beste bat da, ez bait da euskal kantagintzaren diskriminazio kontua, kantari batzuekiko baizik, batzu baztertuak baldin badaude, ez bait daude beste zenbait. Eta, tira, ni horregatik bakarrik ez nintzateke enzerraturiko. Kantariak baino lehenago euskal militanteak gara; eta akaso, militantzia horren ondorioz gara kantari.

Xalbardin.

Benito Lertxundi.

Benito Lertxundi: «Intoxikazio sasoia bizi dugu»

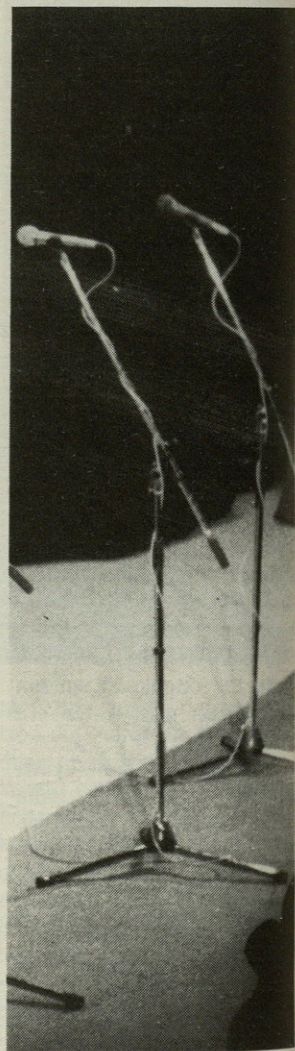
Kantarien munduan ikusten dena da, besteak beste, merkatuaren arazoak jasaten direla. Bertako kantarien lana erreibindikatzea ondo dago. Baina merkatuak ez du mementu honetan atraktiboa ikusten musika mota batetan besterik. Gure kasuari lotu diezaiokegu hori bera.

Fribolidade handia dago, eta kultura gauzak hatzen dira alkondra eta erropak balira bezala. Gaurko aparatoa, hau da, komunikabideen aparato nagusiak piska bat kanporako munduari halako begirada fribolo bat egiten dio, eta benetan bertako lanak zeharo eskutik utziak ditu. Eta ez bertako gauzak bakarrik, baita munduan zehar badiren beste espresio mota batzuk ere, horiek ere diskriminazioa sufritzen bait dute. Oso arrazoi sinplea da musika anglosaxoiarena, musika anglosaxoi mota desberdinak ere diskriminatuak bait daude. Musika mota konkretu bat uniformizatu eta babestu

da. Munduak bizkar eman dio gauza askori.

Horrelako betiko erreibindikazioak, gu ere hemen gaudela eta horiek, azken finean gauza txikiak dira, ez da gure kasua bakarrik, baizik eta zerbait konplexuagoa, orokorragoa. Mundua horrela arri da funtzionatzen mementu honetan. Nik uste dut beste gauza asko salatu behar direla. Patroi batzu ezarri direla eta mundua intoxikatua bizi dela. Intoxikazioaren sasoia bizi dugu. Egitekotan, egitekotan uste dut salaketa orokorra egin beharko litzatekeela eta ez partziala. Oso miserablea iruditzen zait aldarrikatzea: e!, gure gauzak ez direla atenditzen!, eta beti gure zilborrari begira.

GORKA ARRESE

BALDA FRONTOIAN 20 GAZTE BAPATEAN BERTSOTAN

Txikietan Unai Agirre hernaniarra txapeldun eta handiagoen sailean Jon Maia zumaiarra

Ekainaren 6an Balda frontoian Euskal Herriko Bertsolari Gazteen 9. Txapelketa jokatu zen. Bi mila entzuletik gora bertan euren ikaslekidea txalotzen eta animatzen pankarta eta guzi. Egun ahaztezina, eta bikainak saioak.

Txikien sailean zortzi bertsolari ziren, horietatik bi neska. Hauek izan ziren: Agurtzane Iñurrategi Aretxabaletarra (Felixen arreba), Elisabete Alberdi Markinarra, Igor Meñike Igorrekoa, Xabier Basterretxea gernikarra, Mikel Alberdi Zumaiarra, Aitor Usandizaga Asteasuarra, Umai Agirre Hernaniarra, eta Igor Elortza Durangoarra. Gai jartzaile, berriez, Euskitze.

Hasiera ohizko agurrekin hasi zuten eta ondoren oinak emanda bertso bana paratu zuten.

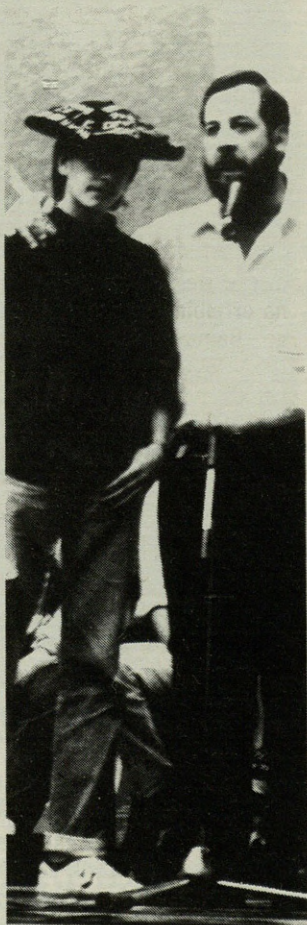
Ondoren ofizioka gaia emanda. Agurtzane Iñurretegi eta Elisabete Alberdi, biak aizpak ziren eta euren gurasoak falta eta etxeko lanak banatu beharrean aurkitu ziren. Dena den ez zen lan erreza izan, lan txarrik bitako inork ez bait zuen hartu nahi.

Igor Meñike txakur baten nagusia zen eta Xabier Basterretxea bere bizi laguna txakurra ondo ikusten ez zuena. Mikel alberdi eta Aitor Usandizaga biak azterketa egiten ari zirenak ziren, baina Mikel konturatu zen, Aitor bere paperera begira ari zela. Azkenik Unai Agirre hagineta minez dentistarengana joan zena zen eta Igor Elortza dentista. Ofizioko saio hauetan zehar argi eta garbi

gelditu zen bertsotan erreztasuna nork zuen.

Bukatzeo gaia emanda bertso bana abestu zuten: Agurtzane Iñurrategi gona laburrekin etortzea galerazi zion amonari, Elisabete Alberdik Grabatzera etorri ziren Euskal Telebistakoei, Igor Meñikek Aurrean zuten Xabier Amurizari, Xabier Basterretxeak bazkaltzeko zer

nahi zuen galderari, Mikel Alberdi itsasora irten eta txalupa hondoratzen hastean, Aitor Usandizaga gau osoan lorik egin gabe egona zen anai txikia negarrez ari zelako, Unai Agirrek telebistaz ikusi zituen afrikako umeak negarrez eta gosarik, eta Igor Elortzari bere galtzetara pisa egin zion zakur bati.

Unai Agirre
Lizasorekin.

Jon Maia.

Handietan Maia nagusitu

Handien sailean 12 bertsolarik hartu zuten parte: Aitor Elespuru Markinakoa, Kepa Iñtxausti Lemoakoa, Iñigo Gojenola Berritxukoa, Ainhoa Minutxa Durangoarra, Karlos Aizpurua Oiartzungoa, Jon Maia Zumaiarra, Jose Munduate Ataundarra, Jose Joakin Aizpurua Zumaiarra, Iñaki Zelaia Hernaniarra, Juan Mari Lopez Oiartzuarra, Txabi Ajuria Lekeitioarra, eta Unai Iturriaga Durangoarra.

Hasierako agurra animatzea etorri ziren herritarrei zuzendu zien. Ondoren ofizioka binaka zortziko nagusian eta baita ere zortziko txikian. Azkenik puntua eta gaia emanda bertso bana. Hemen aipagarria da Jose Munduatek botatakoa parranda baten ondoren goizeko 6etan aitak hotsegiten zionean perretxikutara joateko, eta bigarren saria jaso ahal izan zuen.

Saioa oso luze joan zen, hiru bat ordu t'erdi, eta esan nezake beste planteamenturen bat egitea ona litzatekeela. Orduz aldatu, gutxiagok abestu, edo beste moduren batetan.

ZALDUBI

«IKUSI ETA IKASI» BAKARKAKO LEHEN DISKOA KALERATU DUTE OIHUKA ETXEAREKIN: GRABAZIOKO SOINUA ZUZENEKO INDARREZ

Delirium Tremens: «Kontzertu eta diskoetan orain askoz gehiago eskatzen du jendeak»

Delirium Tremens talde motrikuarraren kantak aski ezagunak egin dira lau urte pasatxoren ondoren. Andoni, Txufu eta Patxik beren bakarkako lehen diskoa kaleratu berri dute Oihuka etxearekin, egunotako kontzertuetan aurkeztu dutelarik hamar kantuz osatua. Udan entzungo ditugu sarri.

Lau urte pasatxo dira Delirium Tremens taldea sortu zenetik eta «Ikusi eta Ikasi» lp-a atera duten arte diskoetan apenas atera dute kantarik: Zarrapo taldearekin diskoa erdibana eta «Boga Boga» singlea. Andonik, taldeko ahots eta gitarrak urritasun honi buruz zera dio: «Gu beti ibili izan gara lasai, batzutan alferkeriagatik eta bestetan taktikoki. Nik uste talde berri batek diskoa atera baino lehen herri askotan jo behar duela eta jendea bereganatu. Denbora baino lehen grabatzen bada, nahiz eta diskoa ona izan jendeak ez du erosi, ze ez zaitu ezagutzen».

Delirium Tremens-en kasuan behintzat esan liteke disko propiorik ez atera arren nortasun propioa lortu duela eta jendeak erraz bereizteko moduko musika egi ten duela. Beren kantak oso entzunak izan dira eta momentu egokia omen da kale-ratzeko; «Orain uste dugu heldu zaigula diskoa atera-

tzeko garaia». Aurretik ere izan zuten aukera Ohiukarekin, eta singlearen ondoren laster baterako espero zen lp-a. «Intentzioa bagenuen, baina berandutu egin zitzaigun eta nahiago izan genuen beste urtebete itxarotea».

Produkzio gordina

«Ikusi eta Ikasi» Ohiukarekin grabatu dute, otsailaren 13tik martxoaren 3ra bitartean, eta gustora atera dira Phocas produktorearen laguntzaz. «Guk garbi esan genion ze soinu lortu nahi genuen. Phocas oso tekniko ona da, baina bere eskema du produzitzeko: puntu teknikoa. Grabaketa guztia egon ginen kokota jaten, gitarra indartsua nahi genuela. Nahasketarekin gustora gelditu gara».

Diskoa entzutean ondo ulertzen dira Andonoren hitzak. Disko gordina egin dute, arreglo berezi askorik gabe, gitarrek nahi adinako in-

«Ikusi eta Ikasi» diskoaren aurkezpen kontzertu batzuren ondoren Delirium Tremens-en kontzertuetan hirugarren kitarra bat entzungo dugu: Iñigo Muguruzarena.

darra ematen diotela. Taldean dagoena agertu dute, gitarretara mugatuz eta bestelako moldaketarik gabe. «Zuzeneko roiloa ematea nahi izan dugu batez ere, disko indartsua egin nahi izan dugu. Uste dut lortu dugula».

Delirium Tremens-en lana oso pertsonala agertzen zai-

gu, hitzetan beraiek bizitakoak kontatzen bait dituzte eta ez bestelako istoriorik. Andoni bera da taldeko letragilea, eta eguneroko gauzak kontatzekotan, «guk zaintzen dugu gure kantetan esandakoak ez dezala zentzu guztiz literala izan. Guri gertatutako zerbait kontatzen egon

«Iñigorekin kanta batzuk indarrez piloa irabazten dute»

Delirium Tremensek orain arteko bidea Andoni Txufu eta Patxiren eskutik egin du. Iñigo Muguruza Kortatu ohia izango da taldeko tripulante berria. Notizia pozgarria du-darik gabe. Honen inguruko xehetasunak ezagutu nahi izan ditugu Andoniren partetik.

ARGIA.— Nola gertatu da Iñigo zuen taldean sartzea?

DELIRIUM.— Dena mozkor baten ondorioz izan zen. Guk beti pentsatu izan dugu taldea zabaldu egin behar zela bizitzen jarraitzekotan. Baina taldeko hirurok diska bat grabatu arte itxaron nahi genuen. Behin Eibarren jo ge-

nuen eta Iñigo bertan zen, kontzertua ikusten. Ordurako Kortatu desagertzeaz zegoen eta erdi bazilatzen komentatu zuen gurekin joko lukeela.

Hurrengo goizean deitu genion, mozkorra pasata, eta baietz esan zigun.

A.— Baina Nikaragua

joatekoa zen, ezta?

D.T.— Bai, aurretik pentsatua zuen. Bera Nikaragua eta gu «Ikusi eta Ikasi» grabatzera. Ondoren gurekin hasiko zela geratu ginen. Ez zen beste ezer egon. Jendeak pentsatzen du Deliriumek Iñigoren izena eta Kortaturen mobida aprobetxatu nahi

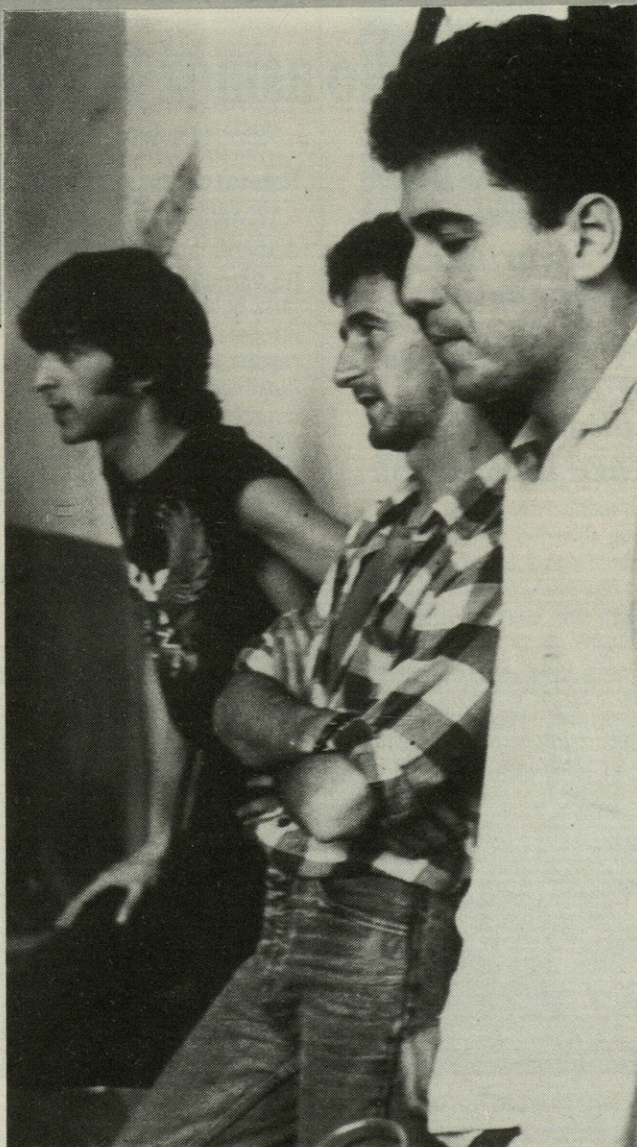
duela; baina keba, mozkorra izan zen.

A.— Iñigo musiko ona dela garbi dago. Orain zeinek egingo ditu kantak?

D.T.— Orain arte bezela segiko dugu. Orain arte egindakoa zaindiko dugu eta bere puntuak sartuko ditugu. Iñigo taldean sartu da eta oraingoz behintzat geure gauzak egiten joan beharko du. Aurre-rago deskarao hasiko garela denok batera musika egiten.

A.— Zer aporteratzen dio Iñigok Deliriumi?

D.T.— Hasiak gara berarekin entsaiatzen eta kanta batzuk piloa irabazten dute, bere gitarraren laguntzaz askoz indartsuago ateratzen dira.

Jendeak kalitatea nahi

Beraien sorrera eta garai haiek gogoratuz lau urtetan gauzak nahiko aldatu direla pentsatzen du Andonik. «Orain hiruzpalau urte marxeta asko zegoen eta jendeak deputamadre pasatzen zuen, bertako rocka berria zelako. Talde horiek orain askoz hobe jotzen dute eta kontzertuak askoz hobeak dira; baina diskoak ere. Jendeak gehiago eskatzen du eta nik ondo ikusten dut kalitatezko gauzak eskatzea». Garbi dago jendeak orain Delirium-i kontzertu onak eskatuko dizkiola eta ez dutela onartuko kontzertuetan tragoskada ederrak hartzen ikustea. «Hau mozkor fama. Gu asko saiatzen gara, eta jotzerakoan ez naiz mozkortzen, tragu eta porroren bat hartzen badut ere. Egia da duela urte batzuek egiten ziren kontzertuek gaur ez dutela balio. Orain kalitatezko kontzertu onak eskatzen ditu jendeak eta egin behar dira».

Uda honetan «Ikusi eta Ikasi» promozionatzeko kontzertu piloa egin beharko dutela fijo. Ekainerako behintzat zortzi erabakiak dituzte. Ea zer erakusten dituzten.

GORKA ARRESE
SABIN MAKAZAGA

“Diskoa kaleratzeko orduan beti ibili izan gara lasai. Talde batek diskoa atera baino lehen herri askotan jo behar du, jendea bereganatu arte”

arren, inork entzunez gero berea sentitu behar du. Horra hor «Noizean behin» kanta: arazoren bat duzunean, zerbait konpontzen ez denean, izorratuta zaudenean, kanta entzun eta sentitu egiten duzu».

Kanta guztietan zehar tonu pesimista samarra barreiatzen dela aipatu diogu Andoniri, baina berak bere zalan-tzak ditu. «Batak pesimista dio, besteak tristea eta gaur batek esan dit filosofikoak iruditzen zaizkiola». Ezin ukatu behintzat sentimentalak eta pertsonalak direnik. Hala ere, pesimismoaren le-loa berraiatu eta zera gaineratu digu: «pesimistak badira, baina kanta hasieran. Gero hortik ihes egiten dugu, beti bilatzen da bideren bat. 'Noizean behin' en kasuan, adibidez, nahikoa dela esaten dugu».

Bide berdinetik jarraituz badute amodio istorioa, 'Op-aria': «desamodio istorioa da hori, baina kontatu nahi izan nuen neskari esateko moduan; bale, izorratzen nauzu, baina kabenzotz, nik ere popatik hartzera bidaliko zaitut». Estribiloan behintzat zera diote, Sudur zulotikan / opari bat aterako dut zure-tzat / eta mesedez ez esan / ezatsegina naizela.

GAZTETXOEN EUSKALDUNTZEAN DAGOEN ETENARI ERANTZUN

«Elkarlan», Gazteentzako Euskara Eskola udarako martxan jartzeko asmoz Bilbon

Euskalduntze prozesuan bide berri bat zabaldu da «Elkarlan»en eskutik. HABE legeak 16 urtetik beherako ikasleak ez dituen ez subentzionatzen, eten bat bada euskalduntzerako orduan. Uda honetan 13-15 urte bitarteko gaztetxoentzat euskara ikastaroak izango dira Bilbon.

Ikastaro bereziak

Gaztetxo hauek didaktika desberdina behar dutela jakina da eta ikusia euskaltegi-tan helduen ikasprozesuan integrazioa ez dela beti onuragarri gertatu. «Izugarrizko hutsunea ematen da euskalduntze prozesuan. Alde bate-tik, eskola publiko eta pribatuetan ematen diren euskara klaseak sarritan ikaslearen

«gaztetxo hauek gramatika mailan jakin badakite, baina hitz egiterako orduan ez dute aurrera egiten. Egoera honek klase praktikoak eskatzen ditu eta bestetik klase atsegi-nak, dibertigarriak, jokuen bidez eta abar, askok eta askok euskarari dioten amorrua kentzeko eta gustua hartzeko».

Auzoz auzo

Proiektu hau aurrera eramateko, Bilbo lau auzotan banatzen da. Uda partean hutsik dauden eskolak erabili nahi dira klaseak emateko; baita lau euskaltegiak ere.

Taldeak ahal bezain txikiak izatea nahi da, «honetarako diru laguntza eta parte-hartzea eskatu diegu Bizkaiko Foru Aldundiari, Bilboko Udalarari eta Hezkuntza Ordezkaritzari. Erakundeek interesa adierazi behar dute eta instituzioak behartu behar dira diru publikoa euskararen alde jarri dezaten», gehitu nahi izan du Teok.

A, B eta D ereduak kontutan izango dira, eta ez legoke gaizki aurrera begira eskola publiko eta pribatuekin harremanak izanez, benetako euskalduntze prozesu bat antolatzea. Bitartean espero da eskola hauek bidea zabalduko diotela datorren urtean lanean jarraitzeko: «guk lehenengo harria jarri dugu, errazagoa izango delakoan bigarrena jartzea».

gan gorrotoa sortzen dute. Bestetik adin honetako gaztetxo-en gehiengoa A eredu-
dago matrikulaturik, ondorioz euskararekiko duten er-lazio ez da ezertan gauza-tzen, asignatura gehigarri bat bezala ez bada».

Teo Etxabururen (Elkarla-neko kidea ere) hitzetan,

LOREA AGIRRE

Gaztetxo hauentzako euskara arloan dagoen hutsunea betetzera dator «Gazteentzako Euskara Eskola».

«Elkarlan» elkarte Bilboko lau euskaltegi homologatu-
osatzen duten (Bilbo zaharra,
Gabriel Aresti, J.Mateo Zaba-
la eta Ulibarri euskaltegiak),
iadanik atzean utzi ezin dai-
tekeen eskaera bati erantzun-
ez «Gazteentzako Euskara
Eskolak» martxan jartzeko
proiektua aurkeztu du. «Gu

gehinbat helduen euskaldun-
tzean aritzen gara. Jakina da
HABEk ez dituela 16 urtetik
beherakoak subentzionatzen,
ondorioz beraien poltsikotik
ordaintzea oso garestia da»,
diosku Joseba Zabala Elkarla-
nekoak. «Egoera honen
aurrean guk genuen ideia
proiektu bihurtu dugu».

Paperetan idatziak

LITERATUR GIROA GAUR

Beti izan zehat nik

lagun bezala erdarara pasatzeko eskatu didaten adiskideak. Orain areagotu egin duk presio hori, baina nik ez diat horretan sekula duda izpirik ere izan. Erdaraz egin ditzakedan nere obren bertzioak eskurzioak bezala dituk eta berriro nere etxera. (...) Beti ari nauk gauza bera esaten,

euskal literaturan giro ona dagoela eta posibilitate handiak ditugula errepikatzen. Barrura begira bazekiat mila arazo ditugula eta nahitaezkoa duk gure egoerari buruzko azterketa sakon bat egitea. (...) Erabat erresumintzen nautek beti eskasak garela errepikatzen ari zaizkigun euskaldun triste horiek. Beti euskararen mugak aipatzen ari dituk. 'Denok dakigu euskara zein egoeratan dagoen', eta beti 'gu' plural horrekin hitz egiten. (...) Horiek dituk gure etsaierik haundienak, eta karakolak harri gainean bezala, lirdinga besterik ez ditek uzten pasatzen diren lekuetan. (...) Uste diat harrotasun pittin bat ere ondo etorriko litzaigukeela.

Bernardo Atxaga, («Egin», 89-6-3).

ZINEMA ETA SUBENTZIOAK

Herri honetan jende asko ez dago zineman zinema maite duelako, baizik eta administrazioaren subentzio batzu daudelako banatu behar direnak, ez dago zinemarekiko grinarik, benetako profesionalak salbuespen bat dira. Musikan maila hobea da, entrega askoz gehiago dago, beti irten dira talde onak, Kortaturen kasuan bezala, onespen internazionala izan duena, edo M-ak bezala, zeina irten ahal izango litekeen.

Mikel Insausti, («Hemen», 89-6-2).

DEIADAR KANPAINA ARRAKASTATSU

Elkarretaratze bat izan da, ez manifestaldi bat baitezpada. Jendea hurbildu da poliki baina ene iduriz haxe da azpimarratu beharrekoa, Iparraldeko 30 alkate edo auzapez hor zirela. Eta hori garrantzia handiko gauza da suprefetak eta estatu mailako kargudunek zernahi gauza ere hobeki kontutan hartzen baitute hautetsi andanatxo bat alde agertuz gero. [Frantses alderdi sozialistakoak] ez dira etorri, halako uzkur aire batengatik, beldurrez elkarretaratze hortan gobernuaren jokabidea eta estatuaren okerkeriak nolazpait salatuko zirela gogor.

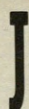
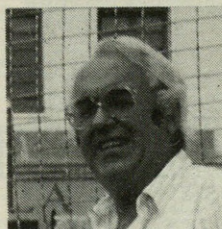
Jean Haritschelar, («Eguna», 89-6-1).

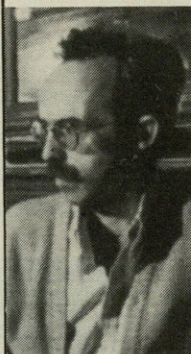
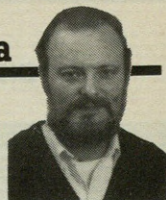
IKASTOLAK ITXI BEHAR

Noski ikastolak itxi beharko liratekeela. Nik uste dut gauza askoz gehiago ere itxi beharko liratekeela. (...) Hasteko, ona da vascuencea erakustea, lagundu egin behar delako, baina, hala ere, disparte itzela da lur honi indarrez inposatzea. (...) Gertatzen da ordea komunikazio bide ez den hizkuntza bakarra euskara dela, Harri Aroko hizkuntza bat, apenas idatzia eta munduan beste inon hitz egiten ez dena. Baina horixe da indarrez inposatu nahi den hizkuntza.

Adolfo Careaga, («Epoca», 89-6-5).

J.M. Zalakainek puntua jarrita

Txema Aranazi

(Pamiela-ko erantzule)

— Pamiela-k urteotan osatu duen lan ugariari segida emateko, sorta berri bati ekingo dio. Sorta honen lehen liburua Felix Ruiz de Azuaren «El aprendizaje de la decepción» delarik. Izenburu honek, besterik gabe, kezka bat sortzen dit, eta hautxe duzu galdera: ez ote gara guztion artean dezeptzioa azpimarratzen, lantzen eta sarritan sarritzen ari kontzeptu horrek bidera ditzakeen balore estetikoak direla aitzaki?

Ni ere kezkatu nabil gai horrekin baina, nire aburuz, arazoa ez da dezeptzioa, baizik eta dezeptzioarekin egiten duguna. Azuaren liburua ez doa dena dela jakaz aldatu eta ordurarte oposizioa izan direnekin bat egiten dutenen bidetik, baizik eta zerbaitetan sinistu behar izanik, ilusioa errekuperatzen saiatzen direnetatik. Egia da, begiak erne behar ditugula zenbait ustelkeria salatu eta kritikatu ahal izateko, baina egia da, baita ere, ordea, egia da asko harrika ari direla beren teitlatuen kontrabestearen eremutik. Nire ustez hainbat mito desmontatu egin behar da, kementa eta adorea behar da gurean mito bihurtu dugun hainbat gauza kritikatzeko, baina horrek ez du esan nahi etsai izan ditugunekin gozatu behar dugunik aurrerantzean. Nazionalismoak, adibidez, hainbat atal ditu kritikatzeko, ustelak bait dira sakonean, baina horrek ez du eskubiderik ematen gai berberaz janda dagoen alorretik eraso behar denik. Ezin da euskal nazionalismoa kritikatu, adibidez, nazionalismo espainolean babestuz eta bera erekin bat egirik bera kritikatzeko behar dena eduki gabe.

Puntako argitalpenak

Iruñeko «Hauzolan» liburudenda emandako datuak.

Literatur liburuak:

- 1.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 2.— «Garretatik erauzitakoak», Aingeru Epalza. Elkar.
- 3.— «Os eidos / Bazterrak», Novoneyra / Izagirre. Pamiela.
- 4.— «Txina zaharreko kontu zaharrak», J.M. Zabaleta. Erein.
- 5.— «Tibeteko kontaerak», J.M. Zabaleta. Erein.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskal Herriko zuhaitzak», Garcia Bona. Kriselu.
- 2.— «Euskal Herriko itsas sakonetako fauna», L. Saldánha. Kriselu.
- 3.— «Plaken tektonika», Fernandez / Aldaba. Kriselu.
- 4.— «Rutas y paseos por Iparralde», M. Angulo. Sua.
- 5.— «Euskal Gramatika Praktikoa», Butron / de Pedro. Erein.

BIDEO ETA FILMEEI

AHOTS, HOTS ETA MUSIKA

EZARTZEKO PREST

IZBI SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA-SAN ROKE AUZOA

DONOSTIA

Tif.: 46 29 64 — 45 96 29

EUSKAL

**EUSKARAREN I.
ERAKUSKETA
OROKORRA**

HITZ

MUSKIZ

Ekainaren 2tik 11ra
KULTUR ETXEA

EUSKO JAURLARITZA

HIZKUNTZA POLITIKARAKO IDAZKARITZA NAGUSIA

Legatz kokota, aparta
txibiak, muturrak eta tripakiak, berebizikoak
txitxardinak (direnean), ez txarragoak

Lehen, orain eta beti

ZUMETA JATETXEAN

Txokoalde-Usurbil (943) 36 27 13

Satyajit Ray, indiar kontalari azkarra

Filmak egiten ditu Satyajit Ray-k. Indiako zuzendaririk ezagunenetakoak, film eta film artean, narrazio laburrak idazten ditu gaztetxoentzat. Berak «Azkar idazten dut» badio ere bere obra erritmo geldokoa da.

Familiatik datorkio Satyajit Ray-ri idazle eta historia kontalari sena. Istorioak asmatzen zituzten bai bere aitak, bai eta bere aitona ere. 1913. urtean sortu zuen Ray aitona Sandesh izeneko kazeta hilerokoa gazte jendearentzat. Sandesh hitzarekin informazioa eta marrazkia adierazten da hein berean. Aitona hildakoan Ray aitak ekin zion aldizkariari, 1923. urtean heriotzak eraman zuen artean. Bi urte besterik ez zeuzkan Satyajit-ek orduan.

Unibertsitatean arkitektura eta marrazkigintza ikasi, publizitate etxe batean sortzaile moduan lanean aritu eta 1952. urtean bere lehen filma aurkeztuko du Cannes-en *Pather Panchali*. Berrogei urte betetzera zihoanean bere aitona aldizkaria berpiztea erabaki zuen Satyajit Ray-k: «Aitona eta aita omendu nahi nituen. Aldizkaria berpiztu nuen haur eta gazte txoentzat ez zegoelako ezer. Baina tonoa, izpirtua... erdiesteko sentitu nuen bertan idatzai beharra neukala. Hara nola bilakatu naizen idazle».

Horrez geroztik ehundaka narrazio argitaratu eman ditu Calcuttan bizi den kontalari-zinegile honek. Horrezaz gain 4.000 *Sandesh* aldizkari saltzen ditu hilerio Bengalan. «Filmak egiteari utziz gero ere izango nuke liburuen salmentatik bizi-zeko lain». Bere nobelak Britainia Handian, Polonian eta Japonian itzuli dituzte. Gutxiago Frantzian.

Berak kontatzen dituen istorioetatik asko telebistarako prestatu ditu bere semeak. Istorio harrigarriak dira beti. Jakintza misterioitsuak agertzen direlarik, landare haragijaleak, birgorpuzteak... «Beti-danik izan dut halako lilura berezia fantastiko den ororako».

Film bat eta bestearen artean idazten duela dio, «batzutan muntaia garaian. Oso azkar idazten dut. Gehienetan egun batean. Film batek denbora gehiago ematen dit. Nobelatxo bat miniaturista lana da eta lan handi batek bezainbat arazo ezartzen dizkizu, neurri txikiago batean osoki: ekintza, pertsonaiak, erritmoa, tonoa... Nire testu batek ez ditu inoiz 100 orri baino gehiago izango. Izatekotan film bat egiten dut».

J.M. HERITZ

Satyajit Ray Calcutako bere etxean.

Stephen White-ren argazki zaharrak

Argazki zaharrak bil-tzen ditu Stephen White-k. Bildu eta saldu, horretarako Los Angeles hirian jarrita daukan galeria batean. «Ez daukat lojika bat, ez daukat formula majikorik, nire intuizioaz bakarrik fio naiz. Ehun argazki ikusten baditut beti egongo da bat. Bat bakarra izango da perfektua, absolutua, ezberdina. Zaila da hautaketa esplikatzen». Salneurriarekin izaten omen ditu komeriak: «Argazkia ikusi... eta maite dut. Prezioa begiratu... eta, Stephen, hau ez duk hiritzat».

Marley Marl-entzat motelegia da rap-a

'Cold Chillin' New York-eko diskoetxeko ekoizle nagusia dugu Marley Marl. Hein berean house eta Garage musika jartzen ditu eten gabe WBLS irrati beltzean daukan saio batean eta rap musika beste saio batean. Horrela ikusten du rap musikaren etorkizuna: «Politikoagoa bilakatuko da. Femeninoagoa. Neskak gero eta garrantzitsuagoak bilakatzen dira unibertsalak izateagatik. Eta azkarragoak. Disjokeiek estiloak nahastuko dituzte gero eta gehiago. KRS1 bezalako rapgileak motelegiak dira. Motela izanda ezin asma daiteke are eta gutxiago merkatu berriak ireki».

Errealismo sozialista piztu perestroikaren erdian

Azken lau urte haue-tan perestroikarekin gora eta behera badabiltza ere, Arte plastikoen argitaletxeak A.M. Guerassimov-en (1881-1963) album bat argitaratu berri du, tirada handiz. Guerassimov izen handiko pintorea izan zen Stalinen garaian, pintore 'ofiziala'. Dena den apenas sartu omen dute obra politikarik albumean. Horien artean hemen ondoan duzuen, «Aberria zaintzen ari dira» (1942).

Giuseppe Patane zuzendaria 'Sevillako Bizargina'k hil

Munich hiriko irrati orkestraren zuzendaria, Giuseppe Patane, bihotzekoak emanda hil zen lehengo astelehen arratsean Rossiniren «Sevillako Bizargina» jokatzeko ari zela. Napoliko musiko sendi batetako opera italiarrak jokatzeko sendi handia lortu zuen Patanek. Bihotzak berea jo eta gero saiatu ziren bertan biziartzeko baina azkenean eritetxean hil zen.

Euskara eta sagardotegiak

Doinua: «Pasaiaiko plazatik».
Oiarzungo M. Lekuona II. bertso paper lehiaketa.

1

Sagardotegietan
jendea jatorra,
euskaraz mintzatzea
ez zaie gogorra.
Miresgarria dela
eta dugu zorra,
euskararentzat dela
benetan altxorra.

2

Garai honetan dela
sagardoz txotxetik,
jendea hurbildutzen
alde guztitatik.
Tortilla aurretikan
txuleta atzetik,
euskara aditzen da
edozein ahotik.

3

Sagardotegia zen
lengoko lekua,
bertsolaria biltzen
euskal garbikua.
Sagardoa zutela
han edatekua,
jendea gustora zen
ikusiz zirkua.

4

Euskaldunen artean
da bertso jokoa,
hurbildutakoentzat
zaie gogokoa,
emozioz beterik
isuriz malkoa,
jendearentzat zela
betiko txokoa.

5

Sagardotegietan
gazta ta intxaurra,
txuleta ta tortilla
sagardo apurra.
Bertso batez ematen
dutela agurra,
euskaraz mintzatzeko
inoiz ez beldurra.

6

Aiton baserritarrek
luzea mokoa,
txiste, komeri, bertso
ederra jokoa.
Sagardo eraginez
ederra zirkoa,
Txirrita gisakoen
betiko txokoa.

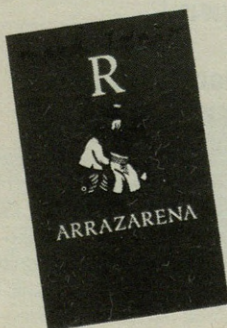
7

Betiko kuadrilla
bildurik batera,
bertsotan oso gozo
beti goiz aldera.
Azkenerako ezin
bertatik atera,
ohera sartu gabe
joaten lanera.

8

Sagardotegiari
asko zor zaiola,
euskara eta bertsoak
sagardoz daiola.
Bertsolarientzat da
benetan kaiola,
aitonen bertsoekin
sortu ikastola.

‘TOLARETXE’

Susa

gaurko literatura

Tabakoaren alde berriro

Orain dela aste batzuk gutun bat idatzi nuen sail honetarako (1.241. zenbakian). Tabakoaren alde. Eta azken ARGIAN erantzun bat jaso dut: Tabakoaren kontra. Argumendu beldurgarriak, eraso bortitzak, irain latzak... berriro ere tabakozaleen aurka.

Nire gutunean adierazi nuen kanpaina ikaragarria muntatua zutela tabakoaren kontrakoek, eta neurritik kanpokoak gertatzen ari zirela beraien postura eta erizpideak, eta gainera hemendik aurrera orain arte inpensableak zirenak jarriko dituztela martxan: multak, poliziaren atxilotetak eta abar. Brometan ari nintzen piskat, baina Andoni Requejoren erantzuna ez da bromakoa izan!

Horrela dio pasarte batean: «Gas-ganbareta eramateko moduan zaudete» (sic). Hone txek ederki asko ejenplifikatzen du zernolako ideiekin ari diren bueltaka anti-tabakozaleak! Aski da hainbeste fatxa eta puretakeriarekin motellak! Erre dezagun lasai, erre gustora!

ESTEBAN ROBLES

Korpus Kristi jai eguneko sarraskia

Goizez, txakurrarekin bueltatxo bat eman nuen erriberatik. Goiza ederra zen eta sargori egiten zuen. Ibaiek garbiago zirudien, baina, bai zera! Zuhaitz eta ardasketako ostu sortu berriek uretan isladatzen zirelarik, ur berdearena irudipena besterik ez zen. Hala ere, birigarroen kantu eta txorien txiloeak bihotza poztutzen zuten. Udaberriak airea garbitu du eta gustora egin nuen paseoa.

Arratsalde, siestatik jeiki orduko zerbait arraroa antze-man nuen. Leihoa ireki eta, sekulako kaio hotsak blasta jo zidan. Kaio mordoak zeuden airean; legarrak eta ibai bazte-

rrak zuritzen zituzten. Aginagako zaharrenek aitortu didatenez oso gutxitan ikusi omen da paraje honetan hainbestearainoko kaio pilarik. Ez nion tankera onik igerri: goizean ez nuen kaio bakar bat ere ikusi eta arratsalderako hainbeste. Lehenbizi, aurreko egunetako ekaitzatxoak gogoratuz, berebiziko ekaitza botako zuela pentsatu nuen. Baina, bada ezpada ere ibai ondora hurbildu nintzen.

Hasiera batean kosta zitzaidan ezer aurkitzen, beharbada nere begiek ere ez zutelako horrelakorik ikusi nahi. Ez ikusi nahia alperrikakoa izaki ordea. Hantxe agertu zitzaizkidan zientoka arrai hilda: korkoi, aingira, lupi, barbo, eta abarrak. Denak hilik zeuden. Ez nuen sinestu nahi. Goizean ezer ez zegoen eta ordu batzutan horrelako kaltea: ez da posible!

Baina errealitatea hantxe ikus nezakeen. Momentuero beste arrairen bat agertzen zen hilda, tripaz gora. Aingira eta korkoiek burua irtetzen zuten, uretatik ihes egin nahian bezala. Kaioek putre papera jokatu besterik ez zuten egin. Orduantxe gertatzen ari zen sarraskia: maiatzaren 25ean, eguerditik aurrera. Beti bezala jai egun bat (edo uraldiaren bat bestela) aukeratu zuten. Benenoak ez zuen denbora handia behar izan ibai zikin honetan, hainbeste nekez, sortutako bizitza arrasto guztia erretzeko.

Ez dut irazkinik egin nahi. Osteguna, ostirala, larunbata eta igandean Oria ibaiko arrai guztiak hil dira. Berriro ere, enpresaren batek bere benenoa putzura jaurti du. Beharbada, berriro ere, analisiak egingo dituzte eta, agian, enpresari isunen bat ezarriko diote.

Baina, dagoeneko, ez du inporta. Ibaia hil du eta, jada, ezerk ez digu ajola. Baina aginagarroi berebiziko pena eman digu bihotzean. Oria ibaian zegoen bizia (dagoena?) ezagutzen dugunoi min handia egin digute. Min eta pena hori ezin da konpondu, ezta gozotu. Aurten kuartza-kumeek ez dute aingiraxorik jango.

Kakazarra, besterik ez, enpresari sapo benenozalearen-

tzat. Kakazarra erakunde itsu elbarrituentzat. Kakazarra gure Oria ederra maite ez duten ekolojista eskizaleentzat. Kakazarra Oriaren leienda beltza, Europako ibai zikinenarena, zabaldu dutenentzat. Ziur bait nago enpresari hiltzailea ez zela konsziente. Bere ustez, ekintza horrekin hildako ibai ustel bat gehixeago zikinduko zuen. Besterik ez.

KAPERUTXIPI

Demokrazia Donostiako instituto batean

Donostiako Xabier Zubiri Institutoko guraso batzuk gara eta ondoren azaltzen dizkizuegun arazoak direla kausa idazten dizuegu:

1.— Institutoko ikasleek «Euskararen Astea» zela eta eginiko pintadek gure oneritza dute.

2.— Eskola Kontseiluko Irakaslegoaren jarrera, pintada horiek kentzeko eskatuz eta horretarako erabilitako argudioak (elebidun den instituto batean euskararen aldeko pintadak egitea diskriminatzailea zela, ez zela demokratikoa...) ez ditugu ulertzen.

Horren aurrean besteak beste zera adierazi nahi dugu:

A.— Xabier Zubiri Institutuan gazte euskaldunei klaseak gazteleraz ematen ari zaizkie irakaskuntza euskalduna hartzeko apuntatu dituzten gurasoen benetako borondate demokratikoa behartuz.

B.— Ikastetxe honetako guraso, ikasle eta guraso askoren nahiaren kontra, erabat eralduna da. Adibidez, bulegoko oharrek erdara hutsez daude.

C.— 'Demokratikoa' ez dena, esate baterako, irakaslegoak Eskola Kontseiluan daukan gehiegizko errepresentazioa da.

D.— Eskola Kontseiluak hobe luke gure eritziz ikaste prozesuaren beraren arazo pedagogikoez arduratzea, eta ez kontrol sozialari dagozkion zerreginetan sartzea. Honela agian gure seme-alabak orain irakasle batzuren jarrera erasokor eta eramangaitza dela medio ukatzen dituzten ikasgai batzuk hartzen hasiko lirake.

GURASO BATZUK

Literatura Nazional Batetarako

Abecedarium ttipia

A ATXAGARENA. Berari eman bait diote, nahi ala ez, Ibon Sarasola epaimahaikide zuen Premio Nacional de Literatura sari espainola. Atxagaren esku geratzen da, saria jasotzea ala arbuiaizeaz gain, mendebalde hurbilean dagoen literatura eredua Euskadin bermatzen laguntzea ala beste eredu baten eraiketan laguntzea. Beste eredu bat diodanean literatura 'normalizatueta' hain arrunta den idazle-gutxi/irakurle-asko araua hautsiko duen ereduaz ari naiz. Euskaraz irakurtzea eta idaztea fenomeno sozial arrunta egingo duen euskalduntze-alfabetatze mugimenduaz dihardut. Literaturaren merkantilismoaren gaintik literatur erizpideak erabiliko dituen mugidaz.

Euskal literaturak, mendebaldeko beste literaturek dauzkaten joera literarioak ere izateaz gain, gero eta azpiegitura antzeragokoak dauzka. Nahiz eta subentzionatuagoak izan, azkenean 'saldu'ko denak aginduko du. Saltzaileari berdintsu izango zaio hau ala bestea izan. Beti izango du loak utzitako gauak idazten pairatzen dituen idazlerik. Nahikoa du bizpahiru batekin eta beste pare bat kritiko unibertsitariorekin.

B BEHEKOARENA (ala goikoarena). 'Obabakoak' Premio Nacional de Literatura izan ala ez izan berdin berdin egongo da euskal literatura goian ala behean. Apalago ala harrotuago agertuko gara

gu, baina euskal literaturak zegoen zegoenean iraunen du. Azken bolada honetan euskal idazle eta komentariisten ahoan dabilen Atxagamania hori (Atxagakeria?), Atxaga beraren arduraz zuzena ez izan arren, arriskutsu samarra iruditzen zait euskara eta euskal kulturaren harrotzeari begira. Zergatik? Idazle bakar batek obra bat izan dezakelako helburu baina ez literatura oso bat. Eta gure artean, askotxok, itxaropen guztiak jarriak ditu Atxaga bezalako idazle batek euskarazko literatura espainolarekin 'homologatzen' gaitueneko bidegabekeria horretan. Nork nahi du homologatu literatura espainolarekin?

N NOBEL Sariarena. Duela urte batzuk, 'Susa' aldizkarirako elkarrizketa batean, euskal literaturak Nobel Sari bat behar zuela aipatu zidan Jon Kortazarrek. Nobel Sari batek prestijio aski eskainiko lioke bere ustez euskal literaturari eta jendea motibatuko luke euskaraz ikasteko. Une hartan argazkiak atera eta kopaskaren bat edan genuen. Gerora ohartu nintzen proposatzen zidan despropósitoaz. Orixe-z oroitukoan. Orixe-k, eta inguruan zuen giro aberztaleak, 'Euskaldunak' poema epikoa zuen helburu. Hori egindakoan salbaturik zeuden euskara eta euskal literatura. Uste zuten euskarak ere *langue d'oc*-ek bezalako piztualdia izango zuela, Probentzako berpizkundean hain garrantzitsua izan zen Frederic Mistral literatur Nobel Sariak idatzitako 'Mireio' moduko herri epopeia bat idatziz gero.

Denborak erakutsi digu haien ustearen ustela. Egun apenas oroitzen da inor Orixeren 'Euskaldunak' poemaz eta Probentzan ez dirudi bururik al-

txako duenik oc hizkuntzak, nahiz eta hizkuntza horretan kultur saio txoreen bat egin oraindik. Baina badirudi hemen sari baten distirak itsutzeko prest daudela prestijioa baino estrategiarik ezagutzen edota onartzen ez dutenak.

P PROIEKTUARENA. Institutzio, kultur erakunde herritar eta idazleon baitan garbi agertzen ez den kultur proiektua. Idazle bakar baten obra baino herri oso baten eraikuntza den kultur proiektua. Nondik norakoa inork asmatzen ez badu ere euskaltegi, gau-eskola, bertsolari eskola, komunikabide etabarretan martxan altxa nahi den euskal kultura. Nork sarituko du euskal literaturaren hedapenerako proiektua?

Z ORIONAK Joseba. Ez zekiagu justu justu Sarasolak eta beste zergatik nahi zuten euskaldun bat Premio Nacional de Literatura delakorako. Bakarrik zekiagu Senprun ministroa oso gustora agertu dela euskal literaturaren espainoltasuna nabarmentzen duelako sariak «euskal literatura ere ezagutzean». Zorionak baina... galduta dagoen «Obaba» mundutik hator Euskadira tartean tartean: «Errenderian bizi naiz eta, egin zaidazu bisita».

INAKI URIA

Plan on bat baduzu gogoan kontutan izan Kutxa.

Zure neurriko Plana aurki dezazun, zein edo zeintzu diren zuri hobekien datozkizunak aukeratu besterik ez duzu.

Etorkizunean, gauzak zuk aurrikusi bezala gerta daitezen.

Zuk nahi duzun bezala.

PENTSIO-PLANA

Errentagarria, zergaringarria eta zure neurrikoa. Etorkizuna duen dirua.

AURREZKI-PLAN ASEGURATUA

Oso interesgarria eta zergaringarria. Seguru hazten den dirua.

AURREZKI-PLANA

Interes handia aurrezki txikiarentzat. Piskanaka gehiagotzen den dirua da.

**AURREZKI-KUTXA
MUNICIPALA**

**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL**

Aldean eraman alde guztietara

- Gipuzkoako Kutxako Txartela aldean eraman egunera egoteko. Diru-arazorik ez izateko.
- Kutxako zerbitzu guztiak eskura izateko modu automatikoan.
- Ordu-arazorik gabe.
- Edozein dendatan ordaintzeko modua izateko, dirua aldean eramaten ibili gabe. Eroso-eroso.
- GK Txartela duzu praktikoena.
- Oraindik gabe bazaude, eskuratu azkar.
- Gipuzkoako Kutxako GK Txartela aldean eraman alde guztietara.